BISERICA ORTHODOXĂ ROMÂNĂ

Revistă Periodică Eclesiastică.

ANUL AL XVII-lea, No. 5.

AUGUST.

TABLA MATERIILOR.

BUCUREŞTI.

Tipografia Cărtilor Bisericescĭ

34. Str. Principatele-Unite, 34.

1893.

DOCOMENTE INEDITE

privitóre la

ISTORIA NAȚIONALA, POLITICA ȘI BISERICÉSCA a ROMANILOR

(*Urmare. Vedĭ Biserica Ortodoxă, anul al XVII-lea, Nr. 3.*

Prin documentul ce urmează se dovedește desĕvîrșit, că Mitropolitul Grigorie avea multă îngrijire pentru stârpirea abuzurilor învechite, ce se sĕvîrșaŭ asupra preoților în genere, de către administrația ĭerarhică din epoca grecească. Pe lângă dările pentru cutia mililor și pentru șcóle, cum vedem în documentul de maĭ jos, apoĭ preoțiĭ maĭ plăteaŭ darea cârjeĭ, și a Hramuluĭ, catră Episcopĭ orĭ Mitropolit, și darea bastonuluĭ către Protopopĭ, plus rĕsurile pentru stringĕtoriĭ acestor banĭ, și când se comiteaŭ cele maĭ nesuferite abuzurĭ. Trebue să maĭ știm că în timpurĭ de năvălirĭ a Turcilor saŭ a Rușilor în țară, în timpurĭ de rĕsboiŭ, preoțiĭ toțĭ eraŭ supușĭ la aceleașĭ angăriĭ ca și țĕraniĭ; cărăturĭ de provianturĭ pentru armate, podvedĭ de furagiŭ pentru caĭ etc. etc. Așa se respecta preotul nostru național! Una din causele pentru care a fost surgunit vrednicul de imitat Mitropolit Grigorie, era și împrotivirea luĭ de a se supune preoțiĭ și Mănăstirile la angariĭ de către Rușĭ, în resboĭul de la

1829. Documentul de maĭ la vale ni spune că suindu-se pe Scaunul Arhipăstoral al Ungro-Vlahieĭ a găsit un abuz vechiŭ ce se ţinea încă pe la 1823, şi să râdică cu anafora catră Domnitor, cerând suspendarea luĭ, adică, că darea preoţilor la cutia milelor şi la şcóle în Mitropolia Ungro-Vlahieĭ cum şi la Episcopia de Rîmnic era maĭ mare, de cât la Buzeŭ şi Argeş, şi cere asemănarea darilor pentru toţĭ preoţiĭ. Dă pe faţă abuzul de simonie ce făcea fostul Mitropolit Nectarie şi se rógă să se suspendă pe viitor, spre a nu se aduce prihănire şi asupra Sa, că ar urma acel prisos *spre al meŭ în parte folos,... ca să scap de dreapta prihanire ce póte mi se aduce, nevinovat fiind.* Atâta milă şi grijă avea pentru clerul seŭ!

Io Grigorie Dimitrie Ghica Voevod i Gospodar Zemli Vlahiscoĭ.

LXXXI) (Apostilul). Preosfinţia Ta părinte Mitropolite după arătarea ce ni facĭ printr'acéstă anafora, primită este Domnieĭ mele acéstă chibzuire a Preosfinţieĭ Tale, ca una ce priveşte spre îndreptarea năpăstuireĭ ce ni arăţĭ că se urma până acum preoţilor din Eparhia Sf. Mitropoliĭ, care se va şi pune de către Preosfinţia Ta în lucrare, după mijlocirea în dos arătată.

1823 Maĭ 18.

Vel Logofĕt.

(L. S. Gosp.).

Prea Inălţate Dómne!

LXXXII) Cu smerită a nóstră anafora arătăm Inălţimeĭ Tale, că intrând în cercetarea respundereĭ banilor şcólelor la Cutieĭ dĕ milostenie, ci să urmează din partea preo-

țască pĕ tot anul, după la tóte Eparhiile, după întocmirea ce prin obșteasca anafora s'aŭ făcut, și prin hrisov s'aŭ întărit de Domnul Caragea, am vĕdut că de la tóte cele-l-alte Eparhiĭ, respund numaĭ câte talerĭ treĭ, parale douĕ-ḑecĭ din sfert în sfert, de fie-careșĭ preot i diacon. Iară de la Eparhia Sf. Mitropolií să ĭa maĭ cu adaus, adecă dĕ cap pol. talerĭ patru și parale ḑece la sfert, și acéstă împarte încarcătură se urmează nu din pricina hotărîtelor lude preoțeștĭ pe suma orînduiților banĭ, precum s'aŭ socotit, ci căcĭ Preosf. Sa Părintele Chir Nictarie, aflându-se ot ărmuitorĭ acesteĭ sf. Mitropoliĭ, pe vremea întocmireĭ ce s'aŭ ḑis maĭ sus; Și voind cu sfeterismos a iconomisi și pe sama frățieĭ sale o parte din suma ludelor Eparhieĭ Rîmniculuĭ, spre a se folosi și de acolo cu osebită luare. A el imparte-șĭ sfeterismos l'aŭ analogisit pe Eparhia Sf. Mitropoliĭ, și cu cuvênt de neajungerea banilor celor orînduițĭ, aŭ încărcat din cap în cap câte parale treĭ-ḑecĭ. Și fiind-că eŭ nu pociŭ a trece cu vederea un lucru cu totul nedrept ca acesta și a suferi acest fel de năpăstuirĭ, ce rĕŭ se urmează în Eparhia sf. Mitropoliĭ, în vreme când între cele l-alte Eparhiĭ ale fraților Episcopĭ se respund numaĭ câte tal. treĭ, parale douĕ-ḑecĭ de cap, după obșteasca întocmire, și maĭ vârtos sfiindu-mĕ de o prihănire ce deobște póte a mi se aduce pentru ḑisa încărcătură, că se urmézá spre al mieŭ în parte fo'os. Rog pĕ Măria Ta ca să mi se dea voe a îndrepta o mare năpăstuire ca acesta, cu dréptă analoghie peste tóte Eparhiile, fără a scădea totimea sumeĭ banilor, ci sînt orînduițĭ la cutie. ca și ticaloșiĭ preoțĭ a Eparhieĭ sf. Mitropoliĭ să se ușureze de un nedrept adaus de povóră, și eŭ smeritul Mitropolit să scap dĕ drépta prihănire ce póte a mi se aduce, nevinovat fiind; și Măriei Tale să fie o vecĭnică pomenire din partea preoților celor năpăstuițĭ, adăugând și acéstă facere de bine lângă cele-l-alte multe care aĭ sĕvêrșit și sĕvêrșeștĭ deobște la toțĭ supușiĭ Măriei Tale. Iar aniĭ Inălți-

miĭ Tale, de la Domnul Dumneḑeŭ rugam să fie îndelungațĭ și plinĭ de norocire.

Al Măriei Tale smerit parinte duhovnicesc
și către Dumneḑeŭ ferbinte rugător.

Grigorie al Ungro-Vlahieĭ.

1823 Maĭ 8.

(Academia Româna, Documentele M. B. Vol. X).

Episcopul de Chișinăŭ Dimitre scrie către Ocărmuitorul vremelnic al Ungro-VlahieĭNeofet, Episcopul de Rîmnic, ca să bine-voĭască a trimite la Chișinăŭ cărțile de ritual Bisericesc, hărăzite pentru bisericile româneștĭ din Basarabia, de către milosul și marele la inimă Român Grigorie Mitropolitul. Tot odată-ĭ spune ca să le trimită direct la Iașĭ la Mănăstirea Golia și Egumenul acela le va espedia la granița Sculenĭ spre a trece în Rusia. Mijlocitorul acestuĭ transport de cărțĭ a fost Mitropolitul grec Grigorie Irinopoleos, care maĭ în urmă a fost și candidat la Mitropoliatul Ungro-Vlahieĭ din partea partiteĭ ruseștĭ din țară.

Preaosfințite Stĕpâne,
Milostive Dómne,

LXXXIII) Inalt Preaosfințitul Mitropolit al Ungro-Vlahieĭ Grigorie, ce să află aicea în Besarabia, din userdia sa către sfintele bisericĭ a aceștiĭ oblastiĭ, jertvește cărțile însemnate prin scrisórea Inalt Preaosfințieĭ Sale, care aicea se alăturéză.

In urma căria eŭ plecat mĕ rog Preaosfințieĭ Vóstre, ca tóte maĭ sus pomenitele cărțĭ să bine-voițĭ a le trimete cum maĭ în grabă către Prea cuvioșia sa Igumenul monastiriĭ Golia din Moldavia, carele iaste dator a le trimete la carantina din Sculenĭ după încredințarea ceĭ aŭ făcut Inalt Preaosfințitul Mitropolit Grigorie Irinopoleos.

Aşteptând respunsul Preaosfinţiei Vóstre întru acésta, eŭ cu a mea cinste şi desĕvêrşită dragoste cu rĕspect rĕmâiŭ.

Preaosfinţite Stĕpâne, Milostive Dómne,
Al Preaosfinţiei Vóstre

Iscalit rusește: *Dimitrie Arhiepiscop Chişinevschiĭ i Hotinschiĭ.*
(Idem Academia Română. Docum. M. B.).

No. 193. Iulie 30.

Imputernicitul presedent al Divanurilor Moldaveĭ şi Valahieĭ la 1829 era Generalul rus Petru Teodorovicĭ Ialtuhin, care intervine cătră Obşteasca Adunare a Divanuluĭ Valahieĭ de a pune la disposiţia suspendatuluĭ şi exilatuluĭ nevinovat, meritosuluĭ Mitropolit Grigorie, suma de banĭ pentru transport în Basarabia, cum şi să reguleze de a i se trimite anticipat din şase în şase lunĭ suma de 12,000 leĭ pentru susţinerea vieţeĭ sale în Basarabia, în demnitatea de Mitropolit. Insuşĭ Mitropolitul a cerut a i se da o sumă, care să-ĭ fie suficientă pentru rangul seŭ. Aceştĭ banĭ ĭ-a cheltuit în mile, în cumparare de cărţĭ, în imprimate etc. pe timpul exiluluĭ seŭ, cum ne spun documentele. Observăm, că autorităţile ruseştĭ consideră pe Mitropolitul Grigorie ca depus. Acésta însamnă πρώην—adică fost anterior.

Cătră Obştésca Adunare a Divanuluĭ.

No. 1110. Fevr. 6.

LXXX(V). In pricina plecăreĭ de aicĭ la Basarabia a PreosfinţieĭSale Mitropolituluĭ Valahieĭ puiŭ înaintea Obşteştiĭ Adunărĭ a Divanuluĭ să puĭe în orânduĭală a se slobozi Preaosfinţieĭ Sale proin cheltuĭala drumuluĭ şi cheltuelile, în câtă vreme se va ţinea în lăzăret, talerĭ 6720 de odatĭ. Afară din aceştia, fiind-că Preosfinţia Sa aŭ arĕtat că pentru a sa cheltuĭală în Basarabia are trebuinţă de talerĭ 2000 pĕ lună şi că are trebuinţă a primi înainte pĕ şase lunĭ, de aceea mĕ îndatorez a pune înain-

tea Obşteştiĭ Adunărĭ a Divanuluĭ a i se da asemenea şi suma acésta ce face taleri două-spre-ḑece miĭ. Tóte aceste dări trebue să se dea din veniturile Mitropolieĭ. După ce se va face acéstă punere la cale, socotesc de trebuinţă a încredinţa privigheriĭ Obşteştiĭ Adunărĭ a Divanuluĭ păstrarea cu socótélă a tuturor veniturilor, scoţêndu se din ele cheltuelile cele trebuincióse bisericiĭ, să se plătéscă datoriile Mitropolieĭ.

(Idem Acad. Rom. Documente M. B.

Obşteasca Adunare a Divanuluĭ Valahieĭ face cunoscut Ocărmuitoruluĭ Mitropolieĭ, Episcopul Neofit de Rîmnic, ca să pue în lucrare mijlocirea deplin imputerniciluluĭ Presedent, de a trimite baniĭ ceruţĭ Mitropolituluĭ Grigorie din veniturile Mitropolieĭ regulat şi anticipat.

De la Obştésca Adunare a Divanuluĭ Principatuluĭ Valahieĭ.

Iubitorule de Dumneḑeŭ, părinte Episcópe al Eparhieĭ Rîmnicul Chir Neofite, otcărmuitorule al sfinteĭ Mitropoliĭ·

LXXXV) Din cuprinderea maĭ sus arătateĭ tălmăcirĭ după predlojinia straluciriĭ Sale Domnuluĭ deplin împuternicituluĭ President, veĭ lua pliroforie de cele poruncite Sfinţeĭ Tale. Pentru care scrie Divanu, că îndată după primirea aceluĭ pitac să puĭ în lucrare darea maĭ sus arataţilor banĭ Preaosfinţieĭ Sale Părinteluĭ Mitropolituluĭ din veniturile sfinteĭ Mitropoliĭ, ĭar socotelile de banĭ, i cheltuelile şi datoriile sfinteĭ Mitropoliĭ sa le aşternĭ Sfinţia ta împreună cu D-lor cinstiţiĭ veliţĭ, logofeţĭ şi sĕvêrşindu-se să se arate şi la Obştescul Divan.

Ilarion Argeş, Gheorghe Filipescu, Constandin Golescu, Dimitrie Racoviţa, Mihalache Arghiropol, Manolache Bălénu, Ştefan Văcărescu.

(Academia Română, Document. M. B. Vol. X.

Mitropolitul Grigorie arată care era situația financiară a Mitropoliei la 1823, când a intrat în scaun. Spune că ea provinea de la treĭ Mitropoliți precedențĭ, Dositeiŭ, Nectarie și Dionisie. Când a fost somat de Rusia la 1829 ca să părasască Scaunul, ș'a cerut voe ca să fie îngăduit până-șĭ va termina afacerile băneștĭ privitóre la datoriile Mitropolieĭ, spre a nu o lăsa încurcată în socotelĭ, ș'atuncĭ este gata a pleca în surgun, ceea ce i s'a și admis. Datoria era pe când s'a suit pe scaun de 388,000 leĭ, ĭar când a trecut în Basarabia la 1829, a lăsat numaĭ 125,830 leĭ. Este de remarcat cum califică de fin abusul ce să făcea în trecut cu darea numită a *Cârjeĭ*, pe care fără nicĭ un cuvênt canonic o plăteaŭ din seculĭ preoțiĭ Românĭ. Dupĕ ce plătește 250,000 leĭ ca ajutor pentru țară, spre a nu se socoti ca aceĭ banĭ sînt scoșĭ de la preoțĭ sub diferite numirĭ de dărĭ, apoĭ adauge: „*Fără de a supăra pe tagma preoțască cu aceĭ blestemațĭ banĭ, ce se numesc aĭ Cârjeĭ*„. *nu știu a căreĭ* (cărje ḑice Mitropolitul Grigorie, acelia) *cu care trage el* (Mitropolitul, care ĭa darea Cârjeĭ) *din Iad, sau* (a acelia) *cu care el* (Mitropolitul) *se trage în Iad* (de cătră diavolĭ, pentru că aŭ luat dare nedreaptă, aŭ făcut asuprire ș'aŭ devenit simoniac). Unuĭ aseminea Mitropolit fie-ĭ numele bine-cuvêntat în vecĭ de Românĭ, pentru că lovea unde vede, fară a se uĭta la persónă, abusul, nedreptatea, sila și despoĭarea vĕduveĭ, orfanuluĭ și sĕracului, și apara cu suflet și inimă bărbătească pe toțĭ servitorii Altaruluĭ de asuprirĭ!

LXXXVI). La lét 1823 era supusă Mitropolia sub datorie de treĭ Arhiereĭ, ce fuseseră maĭ nainte, adecă de reposatul Păr. Mitropolit Dositheĭ i de rĕposatul Păr. Nectarie, și de Par. Mitropolit Dionisie A Păr. Dositheĭ era în treĭ zapise, unul de talerĭ 3000 și acesta este neplatit, dându-se dobânda și

acum, ĭar altul de talerĭ 17,000 carele fiind fost al cocoaniĭ Cornéscă, şi plătindu-se de rĕposatul Mitropolit Dositheĭ, îl inchipuisese, făcêndu l că este al Dohtoruluĭ Silivestru, apoĭ în diată arĕtându-l că este al Preaosfinţieĭ Sale, rĕmâne a nu se maĭ plăti, fiind plătit odată din baniĭ Mitropolieĭ. Iar pentru datoria rĕposatuluĭ Nectarie, supĕrându-se Mitropolia în şase anĭ, întru care nu numaĭ depozitele să cerea, ci încă şi zapise de vre o câte va sute de miĭ de leĭ, plătite şi nespart, să isp.tea a doŭa óră să se maĭ plătéscă. Şi fiind-că abia acum s'aŭ dovedit periusia (averea) rĕposatuluĭ şi după făgăduinţa ce aŭ dat rudele, ca nişte clironomĭ să plătéscă tóte depoz'tele şi datoriile, rĕmâne Mitropolia slobodă şi de acéstă datorie. Iar datoria Părintelui Mitropolit Dionisie, cea numaĭ pĕ séma Mitropolieĭ, afară adecă de a Episcopieĭ Buzĕuluĭ, după ce D-luĭ Dvornic Iordache Filipescu, ca un făcĕtor de bine al Mitropolieĭ şi adevĕrat boer patriot, aŭ adus acele doao zapise în Divan de talerĭ 176,000 numaĭ capete şi s'aŭ spart, aŭ rĕmas datorie numaĭ capete talerĭ 202,000, care îndoindu-sĕ cu dobânda fac talerĭ 404,000, din care scăḑêndu-se dobânda la talerĭ 16,000 datoria iconomieĭ ce era fără dobândă, rĕmân talerĭ 388,000 capete şi dobânḑĭ. Dintr'acéstă datorie după ce s'aŭ îndeletnicit Mitropolia de plata ajutoruluĭ datoriilor ţĕriĭ, ce aŭ dat talerĭ 250,000, fără de a supĕra pĕ tagma preoţéscă cu aceĭ blestemaţĭ banĭ, ce sĕ numesc baniĭ cârjeĭ, nu ştiŭ aĭ căria, cu care trage el din ĭad, saŭ cu care se trage el la ĭad, aŭ plătit capete şi dobânḑĭ talerĭ 263,000 şi rĕmâne acum la Mitropolie, după atâtea nevoĭ şi strîmtorărĭ ce aŭ cercat, datorie curată capete şi dobândă talerĭ 125,830 care are a sĕ plăti de acum înainte din venitul Mitropolieĭ. Iar ipochimenile (persónele) la care este datoria acésta, sunt acestea:

Tal.	
8000	capete la Medc. Ioniţă Boerescu.
1000	capete la Arhimandritul Parthenie.
2000	capete la Clucer. Doua.

Tal.	
1000	capete la Paharnicul Dinu.
1000	i pac. la Sĕrdar. Trestianu.
2000	i pac. la două nepóte ale Arhimandritului Romano.
4000	capete și dobândă la Andreiŭ Drăgulinescu.
1000	capete și dobândă la Iani Dimitriu.
38,600	capete la un ipochimen cu care s'aŭ plătit alte zapise, precum într'acel zapis scrie.
50,000	la un ipochimen capete cu zapis întărit de Divan, cu care s'aŭ plătit alte zapise din porunca Grafuluĭ.
108,600	
14,230	capete la cocoana Marița Văcărésca cu anaforaua Divanuluĭ, cu care s'aŭ plătit datoria Iconomiĭ din vremea Păr. Dionisie.
3000	capete la Sĕrdar Răducan Trestian datorie rĕmasă de la Dositheĭ Mitropolitul.
125 830	adică una sută două-ḑecĭ și cincĭ miĭ opt sute treĭ ḑecĭ datorie capete și dobândă, cu care să află acum datóre sfânta Mitropolie.

1829 Februar 4.

Grigorie al Ungro Vlahieĭ, Neofit Rîmnic, Gheorghie Brâncovénu, (Barbu) Văcărescu, Mihaĭ Ghica, Gheorghe Filipescu, Constandin Crețulescu, Nestor.

(Academia Română, Docmet. M. B. Vol. X).

(Va urma).

C. Erbiceanu.

NOTIŢA ISTORICA

DESPRE

INCEPUTUL CREŞTINĂTĂTEÏ ÎN BASARABIA.

Dupĕ cuvêntarea luï Orighen şi a cuviosuluï Ipolit Portuna.

Apostolul Andreï, călătorind prin ţara Slavă pănă la Kiev, pretutindene desvoltă legea creştinéscă între păgâniï idolatri [1]. El a trimis pe uniï din adepţiï sĕï cu propaganda creştinătăţeï între locuitoriï malurilor Măreï Negre şi în îmbucătura Dunăreï pănă în Basarabia suduluï, locuită în acel timp de idolatriï Gheţĭ saŭ Dachĭ. Dupĕ cucerirea Dachieï de Romanĭ, mulţĭ Romanĭ din Italia şi alte provinciï trecură cu emigraţiï în provinciile cucerite de Romanĭ. Asta s'aŭ sĕvêrşit la întâiul veac dupĕ naşterea luï Christos. Nu este de îndoïală, că cea întâï propagandă a legeï creştineştĭ în pustiurile Dachieï s'aŭ început de la exilaţiï Romanĭ, căcĭ tocmaï aceştĭ exilaţĭ din prepusul ideilor christianismuluï era osândiţĭ în exil, fiind-că pe aceï maï culpabilĭ, adică, care oficial declara propaganda Christianismuluï fură schingïuiţĭ saŭ daţĭ de hrană fiarelor sĕlbatice, pe arenele oraşelor din Italia. Dar idolatrismul

---

[1]) Pentru noï nu este de loc documentat că Apostolul Andreï ar fi trecut macar peste Dunărea în ţĕrile locuite de Sciţĭ orĭ Dacĭ pe atuncea, ş'apoï de coloniştiï romanĭ, din care 'şĭ trag originea Româniï de astă-ḑĭ. Prin urmare, faptul relatat de stimatul Domn Constantin de Stamate Ciurea, că Apostolul Andreï ar fi călătorit predicând creştinismul şi prin *ţara slavă pănă la Chiew*, este o simplă şi pură tradiţie, fără valóre.

era predominator şi în pustiurile Dachiel şi şefiĭ colonizaţilor prigonind pe creştinĭ, cultul dogmatelor creştine se facea pe ascuns şi cu multă pază prin codrii nepătrunşĭ şi stâncile neaccesibile, precum dovedesc şi astă-ḑĭ de faţă schituri şi biserici cĭoplite în stâncĭ şi prăpăstiĭ.

La al III-lea veac Goţii cuceresc pe Dachĭ şi primesc de la locuitoriĭ indigenaţĭ dogmatele Christianismuluĭ, dar lipsa totală de apostolĭ, de bisericĭ şi monastirĭ, precum asemine şi de oficiurĭ publice, serbărĭ etc. era causa, că Creştinătatea sta pe loc şi adepţiĭ eĭ nu să înmulţaŭ. Pe lângă aceea se ivira în Gotia Arianismul ca un puternic concurent, aşa, că să începură discordiĭ religióse urmărite de gâlcevĭ încruntate.

In urmărĭ sosiră năstruşnicile năvălirĭ ale noródelor din Asia, care în cete nenumĕrate năbuşiră în Europa. Colónile lor sĕlbatice trecênd prin Gotia stârpiră maĭ de avalma pe locuitoriĭ vechĭ şi cu asta curmară pe lung timp desvoltarea Christianismuluĭ.

Ţĕrmurile Mărei Negre despre Nord era numite de istoriciĭ bisericeştĭ Schithia. La sfârşitul veaculuĭ al III-lea aceĭaşĭ istoricĭ vorbesc de episcopiĭ Schithieĭ, care aduce propaganda christianismuluĭ de la sud împreună cu coloniile grecilor aşĕzaţĭ pe ţĕrmurile Mărei Negre—se prepune că şi în partea Basarabieĭ de Nord, la sfârşitul veaculuĭ al IV-lea, s'aŭ întemeĭat Eparhia Gotilor alcătuită din preoţiĭ greceştĭ luaţĭ de Goţĭ în robie şi şeful bisericesc era Efremiŭ Episcopul Hersonuluĭ [2]). De sigur este că numĕrul

[2]) Că Goţiĭ în incursiunea lor în Asia aŭ luat sclavĭ mulţĭ dintre creştiniĭ existenţĭ acolo, nu este nicĭ o îndoĭală. Maĭ ştim, că dintre creştiniĭ aduşĭ în ţĕrile ocupate de Goţĭ eraŭ ceĭ maĭ mulţĭ din *Capadopia*, între cariĭ şi părinţiĭ Episcopuluĭ Goţilor Ulfila. Aceste fapte sînt documentate Să se consulte Istoria Mitropolieĭ Moldoveĭ de C. Erbiceanu. Bucureştĭ 1888, şi Creştinismul în Dacia şi creştinarea Românilor de Ierod Ghenadie Enăceanu, astă-ḑĭ Episcop de Rîmnic. Bucureştĭ 1875). Cât despre Efremiŭ, Episcopul de Herson, ĭată ce ştim numaĭ: Că Ermon, Patriarhul Ierusalimuluĭ, a trimis Episcopĭ la diferite popóre barbare din jurul Mărei Negre. Numĕrul acelor trimişĭ în ţara Tavroscitilor (Ταυροσκυθῶν) ca Episcopĭ era de şapte. Intre alţiĭ cetim: „Şi Sfântul Efremiŭ a fost trimis în Sciţia (Σκυθίαν); ĭar Sf. Vasilevs în Herson (Χερσῶν), aprópe de Crimea. Se pare că Efremiŭ a predicat numaĭ în Sciţia (Dobrogea) unde a fost şi martirisat. De aicea urmează, că nu Efremiŭ a fost Episcop al Goţilor, ci Vasilievs, unde s'a primit şi martirul. Maĭ

creștinilor se alcătui numaĭ din căte-va tabere, ĭar ceĭ l-alțĭ locuitorĭ păstra idolatrismul până la sfârșitul veacu'uĭ al IX-lea.

La începutul veacului al II-lea a erii Christianismuluĭ, din amestecătura Dachilor cu colonisațiĭ Romanĭ, s'aŭ înființat naționalitatea Română, disvălindu-se progresiv până la veacul al VII lea. Româniĭ luară preponderența în Valahia și Moldova din care face parte și Basarabia. Intre veacul al VII-lea și începutul veaculuĭ al IX lea Româniĭ suduluĭ, ce locueaŭ acele provinciĭ, se numiră Valahĭ, cuceriți de Bulgarĭ, cariĭ la urmă aŭ fost creștinațĭ la veacul al IX-lea de frațiĭ apostoli Kirilă și Mitodie introducênd pentru eĭ câte-va cărțĭ bisericeștĭ de oficiŭ în limba Bulgară.

La sfârșitul veaculuĭ al IX lea și începutul veaculuĭ al X lea, toțĭ Româniĭ primiră creștinătatea de la bulgarĭ, și macar că stĕpânirea Bulgarilor nu se întindea peste Moldova, dar Moldoveniĭ în pilda confraților Valahĭ aseminea deavalma se creștinară [8]). La început preuțiĭ în România era

cunóștem, că tot Patriarhul de Ierusalim a trimis în Herson după cât-va timp, pe la 330, în locul martirisatuluĭ Vasilievs, pe un Etherie. Acesta după ce de două orĭ s'a dus în Bizanț, ca să capete mijlóce morale din partea Mareluĭ Constantin pentru convertirea acelor popóre barbare la creștinism, când se întorcea a doŭa óră din Bizanț a fost aruncat în Dunărea de către necredincioșĭ (Γυρίζοντας δὲ ἀπὸ τὸ Βυζάντιον ἐρρίφθη ἀπὸ τοὺς ἀπίστους εἰς τὸν ποταμὸν Δούναβιν). Marele Constantin la rugăciunea Creștinilor din Herson li-a trimis un alt Episcop cu numele Capiton (Consultă Συναξαριστὴς τῶν δώδεκα μηνῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ, ὑπὸ Νικοδήμου Ἁγιορείτου. Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1842 τόμος ὄγδοος pagina 33—35. Idem Mineiul pe Martie, ediția de Neamț. pag. 22 și 23). De aci ar resulta, că Creștinismul la Românĭ, prin urmare și la Româniĭ din Basarabia n'a venit cu Sciții orĭ maĭ târḍiŭ cu Goțiĭ din Herson, ci l'a primit de la coloniștiĭ aduşĭ de Traian din Imperiul Roman, din Roma și maĭ ales din Asia mică. Persecuțiile Goților asupra Creștinilor din Dacia luĭ Traian presupun existența creștinismuluĭ la coloniștiĭ luĭ Traian rĕmașĭ în Dacia și respândirea luĭ între Goțĭ s'a făcut și prin coloniștiĭ rĕmașĭ.

[8]) Nu este exact că Româniĭ *ar fi primit Creștinătatea de la Bulgarĭ*. Iată cuvintele pentru ce nu: Maĭ întâĭ ce s'aŭ făcut Româniĭ coloniștĭ din secolul al II-lea, al III-lea până la al IX-lea, cariĭ n'aŭ trecut sub Aurelian în Peninsula Balcanică, și despre cariĭ se știe că între eĭ eraŭ mulțĭ creștinĭ? Cum rĕmâne cu faptul devenit, că după trecerea uneĭ părțĭ, maĭ ales a armatelor și a oficialilor

luaţĭ de la Bulgarĭ, şi tóte afacerile bisericeştĭ atârna de la Eparhia Bulgară. Iar Moldoveniĭ la veacul al XI-lea s'aŭ ales preuţĭ nu din bulgarĭ, ce aduşĭ din Valonia Galicieĭ Rusască.

Catedra episcopală ortodoxă s'aŭ luat aşezĕmântul în Moldova pe la 1393—94 şi la început atârna de la Mitropolitul Galicieĭ, iar în urmă s'aŭ fondat o deosebită Mitropolie la 1401, şi reşedinţa Mitropolieĭ se afla în oraşul numit de Grecĭ Asprokastron (târgul alb) şi care astă-ḑĭ se numeşte Bălţĭ. Dar în grabă Mitropoliţiĭ s'aŭ mutat reşedinţa în Suceava, unde Catedra Mitropoliţilor rĕmase până la mijlocul veaculuĭ al XVI-lea, apoĭ trecură în Iaşĭ. De la veacul al XVII-lea Mitropolia Moldoveĭ începură a fi atârnătóre de la Patriarhul din Constantinopol. Cel întâĭ Mitropolit al Moldoveĭ se numea Iosif. Iar Basarabia al-

---

dintre coloniştĭ peste Dunărea sub Aurelian, întimpinăm în seculul al III-lea şi al IV-lea şi maĭ încolo martirĭ în Dacia Traiană ca Mercurie, la jumĕtatea seculuĭuĭ al III-lea Sava Stratilat, la finele seculuĭuĭ al IV-lea, Pisicrat şi Valention, Quintilian, Maxim şi Dada, Nichita romanul etc. etc.? Chiar şi Etherie a fost înecat în Dunărea voind să treacă la creştiniĭ din Dacia Traiană. Apoĭ noĭ ştim din *Practicalele Sinódelor*, că în Peninsula balcanică şi maĭ ales de la munţiĭ Emuluĭ orĭ Balcanilor până în Dunărea aŭ existat şi în seculul al V-lea, al VI-lea şi ne'ntrerumpt Episcopate pentru bisericile creştine ale coloniştilor luĭ Traian, trecuţĭ sub Aurelian peste Dunărea. Tóte oraşele de pe malul drépt al Dunăreĭ, începênd cu Tomĭ (astă-ḑĭ Constanţa) Dorostru, Nicopolul, Odisul, Appiaria etc. aveaŭ Episcopiĭ lor şi aceştia trimiteaŭ ne'ndoibil preoţĭ la fraţilor din stânga Dunăreĭ, despre care exist urme suficiente spre a ni forma convingerea Nu se póte dar admite teoria scriitoruluĭ rus Golubinschi ca Româniĭ s'ar fi creştinat odată cu Bulgariĭ şi Slaviĭ şi încă de către aceştia! Faptele necontestate şi mărturiile istoricilor contemporanĭ a acelor epoce se opun în mod evident (Consultă Istoria Mitropolieĭ Moldavieĭ opera citate maĭ sus. Introducerea creştinismuluĭ între Românĭ. Idem opera citată Crestinismul între Dacĭ, care combate tocmaĭ erorile istorice făcute din neştiinţă orĭ intenţionat de D. Golubinschi). Ierarhia la Românĭ nu'şĭ are începutul seŭ în Moldova de la Asprocastru-Cetatea-Albă (Ἀσπρόκαστρον), pentru că nicĭ tradiţie nu ne-a rĕmas la Românĭ despre acesta şi nicĭ documente nu avem de loc. Noĭ ştim că în descălicatul al II-lea Dragoş a venit creştin de peste munţĭ, că acolo Româniĭ îşĭ avéŭ Bisericĭ şi Monastirĭ, prin urmare aveaŭ o ierarhie şi dar n'a împrumutat ierarhia din Asprocastru orĭ Cetatea-Albă. (Să se consulte Documentele Hurmusachi publicate de Academia Română şi Ἱστορία τῆς Ρουμουνίας ὑπὸ Δημητρίου Φιλιππίδου ἐν Λειψίᾳ 1816 pag, 402—414).

cătui o deosebită Eparhie ce se numea Preslava, cu cel întâĭ Mitropolit numit Kiril.

Politica Papeĭ ce cu sirguință lucra spre a desvolta pretutindinea catolicismul universal prin așezĕmântul ordinuluĭ Iesuitic, începu a apăsà prin eĭ Orthodoxia ce nu era încă bine întemeĭată în Moldova, maĭ mult din causa limbagĭuluĭ slavon cu care se sĕvêrșa cultul ne'nțĕles de popor, așa că, misionariĭ catolicĭ, sub inițiativa Papeĭ Grigorie al IX-lea, se sili să introducă catolicismul în Moldova, dar tóte silințile lor fură zădarnice. A doŭa încercare a Iesuiților în propaganda catolicismuluĭ s'au făcut după Unia Florentină, anume la anul 1583, și a fost trimis în România ĭesuitul Antonie Posevin, dar și astă încercare din causa politiceĭ și grozăvĭile inquizițieĭ de care se audea până în țĕrĭ depărtate, ĭarășĭ nu a avut nicĭ un succes și Româniĭ rĕmaseră nestrămutațĭ în a lor orthodoxie, afară de Maghiariĭ și Sacsoniĭ (veneticĭ din Flamandia) care la anul 1371, trecură la catolicism, alcătuindu-șĭ o deosebită Catedră cardinalică în Siret formată din călugărĭ Franceșĭ venițĭ din țara Leșască și numițĭ (minorițĭ).

Româniĭ din Moldova primind orthodoxia de la Bulgarĭ, întrebuința molitfile și tóte oficiile bisericeștĭ după manuscriptele scrise în limba slavonă până la jumĕtatea veaculuĭ al XVII lea atuncĭ Voevodul Valahieĭ Mateĭ Basarab și Domnul Moldoveĭ Vasilie Lupul, aŭ introdus tipografia în Târgoviște și Iașĭ, tipărind cărțĭ bisericeștĭ în limba Română cu litere chirilice.

La anul 1646 s'aŭ tipărit aseminea după porunca luĭ Vasile Lupu cel întâĭ așezĕmânt al Legeĭ Civile pentru Principatul Moldoveĭ, ĭar în Târgoviște la anul 1652, după sirguința Mitropolituluĭ Ungro Vlahieĭ Ștefan, și cu ajutorul luĭ Pansiĭ Langart Curmeĭ, s'aŭ tipărit în limba Românească „Indreptarea Legeĭ“ [1]). Afară de aceste cărțĭ

[1]) Noŭĕ Românilor ne sunt astă-dĭ fórte bine cunoscute autoriĭ, cărțile imprimate și persónele ce s'aŭ ocupat cu traducerile la început, pe timpul luĭ Vasilie Lupu și Matheiŭ Basarab. Declarăm că nu cunóștem nimic despre activitatea literară a unuĭ *Pansiĭ Langart Curmeĭ*. Știm că *Indreptarea legeĭ*, imprimată la Târgoviște sub Mitropolitul Stefan, este făcută de Daniel M. Panonénu, care ĭată ce ni spune în prefață: „Acésta audind și eŭ maĭ micul, prostul și plecatul prah de subt piciórele cinstite ale Sfinției tale (O sfinte creștete) de mulțĭ Lachedemonenĭ, voiu cu tótă inima cu blagoslovenia și îndemnarea sfinției tale a prepune acéstă *Indreptare de*

s'aŭ maĭ tipărit în Iaşĭ în limba Românească s-ta Liturghie, Apostolul, rugile oficiuluĭ şi Sânta Scriptură traduse din greceşte de Nicolae Spataru, care la urmă s'a mutat cu şedinţa pe lângă Tzarul Alexie Mihailovicĭ la Moscva [5]).

Cu întemeîarea Orthodoxieĭ începură şi inauguraţia neaparatelor zidirĭ, precum bisericĭ, monastirĭ şi seminariĭ pentru pregătirea preoţimeĭ şi a clirosuluĭ. La începutul veaculuĭ actual până la trecerea Basarabieĭ de la Moldova la Ruşĭ, în Principatele Românieĭ se afla 56 monastirĭ de ambele secsurĭ, în stĕpânirea cărora se afla prin donaţiunĭ maĭ a şasea parte din teritoriul Românieĭ, până la secularizarea averilor monastireştĭ.

Dupĕ luarea Basarabieĭ, cărmuirea Rusască organisă administraţia bisericească numind'o Eparhia Kişinăuluĭ şi a Hotinuluĭ, la 21 August 1813, împărţind oblastia în protopopiĭ saŭ ţinuturĭ. La început, Mitropolit şi Exarch a fost Gavriil, îar vicar Dimitrie Solima, care a tradus cărţĭ de oficiŭ în limba Românească.

Mitropolia din Kişănăŭ a fost zidită de Gavriil la anul 1817, îar soborul Catedral s'aŭ zidit la anul 1836. Cele maĭ vechĭ bisericĭ a Kişănăuluĭ sunt Arhanghelul Mihail

---

lege de pre limba elinéscă pre limba próstă Rumăuéscă, nu dóră de înevrednicia prostimeĭ mele, saŭ dĕ ve într'o învĕţătură învĕţat, fără cât numaĭ m'am ispitit a linge pre dinafară puţinel Gramatica şi Sintaxisul, ce în tótă mintea înţălépţia, arătarea, supunerea şi îndreptarea a cuviosuluĭ între ieromonahĭ Chir Ignatie Petriţă şi a luĭ Panteleimon. Dascălĭ iscusiţĭ amêndoĭ de la Hio, vestiţĭ şi fórte iscusiţĭ întru Dumneḑeésca Scriptură....." Iată dar cine este traducĕtorul din greceşte a Indreptăreĭ Legeĭ (Νομοκάνονο.). Acest Daniil M. Panonénu a învĕţat carte la scóla Grecéscă din Sf. Treĭ Ierarhĭ din Iaşĭ. Pentru că fraţiĭ Ligariḑĭ n'aŭ fost profesorĭ de cât în Iaşĭ şi apoĭ în Rosia la Mosqua. Maĭ ştim că legile Impĕrăteştĭ publicate de Vasilie Lupu, aŭ fost traduse maĭ întâiŭ de către Meletie Sirig din limba veche în cea apla-vulgarăgrécă şi din acésta de Eustatie în limba română. (Veḑĭ Cronicariĭ Greciĭ din Epoca fanariotică de C. Erbicénu, Bucureştĭ, 1888, pag. XI; Idem Νεοελληνική φιλολογία ἡπὸ Σαθα, cuvêntul Λι αρίδης). Rĕmâne dar că nouĕ ni este necunoscut acel *Pansie Langart Curmeĭ.*

[5]) Rugăm pe stimatul D. C. Stamate de Ciurea, să ne comunice date precisă asupra timpuluĭ când Neculaĭ Spatarul ar fi tradus a-parte Liturgia, Apostolul, Rugăciunile oficiuluĭ, etc. Noĭ ştim că el a tradus Sf. Scriptură, care în urmă s'a îndreptat de fraţiĭ Grecénu şi de Mitrofan, Episcopul de Buzĕŭ şi imprimat; dar despre alte cărţĭ în româneşte nu ştim nimic. Cunóştem ce aŭ imprimat Varlam şi Dositeiŭ, dar nu Neculaĭ Spatarul, ce-ĭ ḑic şi Cărnul,

zidită la anul 1803 şi a S-tuluĭ Ilie zidită la anul 1806. In tótă Eparhia să numĕrà la anul 1875 peste 817 biserici, 445 prin târgurĭ şi 372 sătene. In timpul actual să numĕră la 850 bisericĭ şi monastirĭ din ele cel maĭ vechiŭ este Schitul femeesc Vărzăreşti (ţinutul Kişinăuluĭ), zidită la anul 1420, apoĭ urméză monastirea de bărbaţĭ Chipriana, zidită la veacul al XVI-lea şi monastirea de bărbaţĭ Hincul, zidită la veacul al XVII-lea, amêndouĕ (in ţinutul Chişinăuluĭ). Schiturile de bărbaţĭ se numesc Jaba (ţinutul Sorociĭ) şi Saharnina (ţinutul Orheuluĭ) acele douĕ schiturĭ sunt zidite în stâncile oable de pe malurile Nistruluĭ. La 12 chilometre de la Saharna se află schitul Horodestea (actual desfiinţat). Acest schit a fost zidit pe o stâncă neaccesibilă, cu chiliile cĭop'ite în stâncă şi o potecă periculóse ce duce la malul Rĕuluĭ. Asta dovedeşte vechimea timpuluĭ prigonireĭ Christianismuluĭ în Basarabia în privinţa religiósă, precum şi a sĕlbatecilor instincturĭ de prădăcinĭ a atâtor popóră ce călca ţara cu foc şi sânge. Căcĭ, posiţiunea Geografică a acesteĭ provinţiĭ slujea ca un pod de trecere atât în tendenţiile emigraţiuneĭ cât şi a resbelnicilor între Asia şi Europa.

Constantin de Stamati Cĭurea.

Basarabia, 6 April 1893.

Acéstă relaţie despre începutul creştinătăţeĭ în Basarabia 'mĭ-a fost încredinţată spre publicare de către fostul Metropolit şi Primat al RomânieĭD. D. Iosif Gheorghian, şi căruĭa 'i-a fost trămisă de către însuşĭ autorul D. Constantin de Stamati-Cĭurea, însoţită de o amabilă epistolă cu data din 4 April 1893 către Preasf. Sa. In acea epistolă citesc: *că pentru informaţiunĭ pur de acéstă natură sunt la disposiţia Eminenţieĭ Vóstre*". Noĭ, în interesul curat ştiinţific, rugăm cu insistenţă pe D. Constantin de Stamate-Cĭurea, să bine-voiască a ni trămite din când în când documentat tot cea ce póte şti despre creştinarea Romanilor de prin Archivele şi Bibliothecele Rusieĭ, cu deosebire din Odesa, Chiev, Mosqua şi Varşovia, şi'ĭ vom fi recunoscĕtorĭ pentru luminele ce ni le va comunica. Declarăm că dorim să posedăm, cât de multe date şi documente în acéstă cestiune religiósă, fiind-că suntem sigurĭ că din ele se va proba tot maĭ puternic tesa, că Româniĭ aŭ fost cu mult înainte de Bulgarĭ şi Ruşĭ creştinaţĭ, chiar din timpul colonisăreĭ lor prin Traian în Dacia, şi că asertĭunile unor istoricĭ, ce se încércă a confunda şi contopi în cestiunea creştinăriĭ pe Romanĭ cu Bulgariĭ şi Ruşiĭ, sunt asertĭunĭ intenţionate, gratuite şi eronate, în scop de a micşora valórea vechimeĭ Românilor creştinĭ de la Gurile Dunăreĭ.

C. Erbiceanu.

OFICIAL

Legea clerului mirean și a Siminariilor

(După Monitorul Oficial).

CAROL I.

Prin grația luĭ Dumnedeŭ și voința națională, Rege al Românieĭ,

La toți de față și viitorĭ sănĕtate.

Corpurile legĭuitóre aŭ adoptat și Noĭ sancționăm ce urméză:

LEGE

ASUPRA

CLERULUI MIREAN ȘI SEMINARIILOR

CAPITOLUL I.

Parohiele și personalul lor.

Art. 1. Numĕrul parohielor din tótă țéra se fixéză la 297 urbane și 2734 rurale.

Tóte bisericile din țară, afară de Mitropoliĭ și Episcopiĭ, fac parte dintr'o parohie.

Nu fac parte din parohiĭ bisericile de la monastirile și schiturile de monahĭ și monahiĭ carĭ, conform regulăreĭ St. Sinod din ședințele de la 8 și 9 Decembrie 1888, nu sunt bisericĭ parohiale.

Art. 2. Parohiele de carĭ se vorbește la art. 1, sunt cele fixate de St. Sinod în ședințele sale de la 8 și 9 Decembrie 1888.

Se va putea modifica, înainte de punerea în aplicare a acesteĭ legĭ, de către St. Sinod, în acord cu ministerul cultelor, circumscripțiunile parohiilor, fără însă a împuțina numĕrul lor.

Norma după care se vor putea face modificările va fi pentru parohiile rurale, pe cât posibil, comuna; iar pentru cele urbane numĕrul de 400 familiĭ minimum.

Dupĕ punerea în aplicare a acesteĭ legĭ nicĭ o modificare nu se va putea aduce acestor parohiĭ de cât prin lege. In casul însă, în care se înfiinţéză o comună nouĕ, de acord cu St. Sinod, se póte înfiinţa o nouĕ parohie prin simplu decret regal.

Art. 3. Bisericile sunt parohiale şi filiale.

Bisericile filiale, carĭ se găsesc în alte cătune de cât biserica parohială, se vor întreţine şi de aci înainte.

Art 4. Nimenĭ nu póte înfiinţa o biserică nouĕ de cât cu voia episcopuluĭ respectiv şi a ministeruluĭ cultelor, şi cu obligaţia, dacă acea biserică nu se zideşte ca să înlocuéscă o biserică parohială, saŭ una din filialele prevĕdute la art. 3, alin. II, ca acel ce o înfiinţéză să asigure un venit suficient pentru întreţinerea bisericeĭ şi a personaluluĭ eĭ, conform acesteĭ legĭ.

In aceleaşĭ condiţiunĭ particulariĭ pot, cu autorisaţia episcopilor respectivĭ şi a ministeruluĭ cultelor, lua asupra lor o biserică filială.

Paraclisele şi bisericile particularilor nu intră în numĕrul bisericilor parohiale saŭ filiale. Orĭ-cine póte face asemenea paraclise saŭ bisericĭ particulare cu autorisaţia episcopuluĭ respectiv. Când însă particulariĭ voesc a avea la paraclise saŭ la bisericile particulare un personal clerical permanent, deosebit de acela al bisericilor din parohie, eĭ vor fi datorĭ a se supune obligaţiunilor coprinse în acest articol pentru ceĭ ce doresc să înfiinţeze bisericĭ nouĭ.

Art. 5. In fie-care parohie va fi un preot paroh şi douĭ cântăreţĭ.

Fie-care biserică urbană va avea un paracliser.

In fie-care comună urbană, reşedinţă de judeţ, care nu este sediul uneĭ Mitropoliĭ saŭ Episcopiĭ, va fi un diacon la biserica de căpetenie, desemnată de episcopul respectiv.

Bisericile carĭ aŭ fondurĭ propriĭ, îndestulătóre spre a plăti şi un diacon, îl vor putea avea.

Până când numĕrul preoţilor va scădea la cel fixat prin legea de faţă, va fi câte un cântăreţ de fie-care biserică filială urbană, care are preot.

Comunelor nu le este interḑis ca din budgetul lor să plătéscă maĭ mulţĭ cântăreţĭ.

Art. 6. La mitropoliĭ vor fi câte 4 preoţĭ şi câte 4 diaconĭ; la Episcopiĭ 3 preoţĭ şi 2 diaconĭ.

Art. 7. Bisericile ale căror fondurĭ particulare ajung spre a plăti câte 3 preoţĭ şi un diacon, şi se administréză prin epitropiĭ, altele de cât cele prevĕḑute de art. 12 din acéstă lege, ĭĭ vor putea avea.

Până la stingerea personaluluĭ aḑĭ în fiinţă, ele vor putea păstra numĕrul actual de preoţĭ şi diaconĭ, chiar dacă ar trece peste cifrele de maĭ sus.

Art. 8. Monastirile de maĭcĭ vor avea câte douĭ până la patru preoţĭ şi un diacon, după însemnătatea lor.

Eĭ vor fi plătiţĭ ca parohĭ ruralĭ.

Până la stingerea personaluluĭ aḑĭ în fiinţă, preoţiĭ de la monastirile de maĭcĭ vor putea să rĕmână tot acolo, chiar dacă ar fi maĭ numeroşĭ, consideraţĭ ca preoţĭ supranumerarĭ.

Preoţiĭ de la monastirile de călugărĭ nu intră în prevederile acesteĭ legĭ. Eĭ nu vor primi nicĭ o plată deosebit de întreţinerea lor monahală şi nu vor putea trece la Mitropoliĭ şi Episcopiĭ de cât dacă întrunesc condiţiunile de admisibilitate prevĕḑute în acéstă lege.

In nicĭ un cas eĭ nu vor putea fi numiţĭ preoţĭ parohĭ pe la parohiĭ.

Art. 9. Bisericile de la cimitirile din comunele urbane vor fi deservite pe rând de toţĭ preoţiĭ din acea comună.

Art. 10. Toţĭ preoţiĭ aḑĭ în fiinţă carĭ trec peste numĕrul parohielor, vor fi adăogaţĭ, cu titlul de preoţĭ supranumerarĭ, la bisericile parohiale saŭ filiale, după regulele relative la numirea parohilor.

Art. 11. Până ce se va ajunge a nu avea maĭ mulţĭ preoţĭ de cât numĕrul fixat prin acéstă lege, nu se vor maĭ face chirotonirĭ de cât cel mult una la patru vacanţe în fie-care eparhie.

Când numĕrul preoţilor va ajunge la cifra stabilită prin acéstă lege, nimenĭ nu va putea fi hirotonit dacă nu va fi vacant un loc de paroh.

Nicĭ o hirotonie, afară de cele din monastirile de călugărĭ, nu se póte face de cât cu autorisaţia ministeruluĭ

cultelor, care însă, nu o va putea refusa de cât dacă este contrarie legilor și regulamentelor.

Chirotonia în contra disposițiunilor din acest articol constitue un abus de putere, și va fi pedepsit conform art. 147 din codul penal.

Art. 12. In fię-care parohie se institue o epitropie însărcinată cu administrarea bisericilor din acea parohie, și compusă din 3 membri: preotul-paroh, un membru numit de prefect în parohiele rurale, de primar în parohiile urbane, și un membru ales de parohienĭ pe 5 anĭ.

Un regulament va determina modul alegereĭ și atribuțiunile lor.

Se exceptéză bisericile carĭ aŭ o epitropie specială instituită prin actul lor de fondațiune.

CAPITOLUL II.

Numirea și datoriele parohilor.

Art. 13. Pentru a fi numit paroh saŭ diacon într'o parohie urbană se cere a fi român și a avea diploma de licențiat saŭ doctor în teologie de la o facultate ortodoxă.

Pentru a fi numit paroh într'o parohie rurală se cere a fi român și a avea diploma de absolvire a unuĭ seminar complet.

Se esceptéză de la obligațiunile impuse prin acest articol, toțĭ ceĭ carĭ aŭ fost chirotonițĭ preoțĭ saŭ diaconĭ înainte de promulgarea acesteĭ legĭ și carĭ aŭ cel puțin 4 clase seminariale.

Se maĭ cere asemenea, pentru a fi numit paroh, să nu fi fost condamnat pentru vre-o crimă saŭ pentru vre-unul din delictele următóre: fals, furt, înșelăcĭune, abus de încredere, mărturie mincĭunósă, atentat la bunele moravurĭ, delapidare de banĭ publicĭ, mituire și spargere de sigiliŭ, saŭ la o pedépsă maĭ mare de 15 ḑile închisóre pentru orĭ ce alt delict prevĕḑut de codul penal.

Aceleașĭ condițiunĭ se cer și pentru a fi chirotonisit.

Seminariștiĭ absolvențĭ a 4 clase, nehirotonițĭ până la promulgarea acesteĭ legĭ, vor putea fi primițĭ în școlele normale de învĕțătorĭ după normele ce se vor statua în legea învĕțămîntuluĭ.

Art. 14. Până ce numĕrul preoţilor va scădea la numĕrul normal, la cas de vacanţă se vor preferi licenţiaţiĭ în teologie, după dênşiĭ preoţiĭ supranumerarĭ actualĭ şi ceĭ chirotoniţĭ în viitor, conform acesteĭ legĭ.

Preotul supranumerar, care refusă de a accepta transferarea ca paroh la o parohie vacantă, perde dreptul de léfă. El nu maĭ numĕră la fixarea lucrurilor vacante prevĕḑute în art. 11.

Art. 15. Numirea parohilor, a diaconilor şi a celor-alţĭ preoţĭ se face de către episcopul respectiv în înţelegere cu ministerul cultelor.

Cântăreţiĭ şi paracliseriĭ se numesc de episcopiĭ respectivĭ după recomandaţiunea epitropielor parohielor. Eĭ pot fi revocaţĭ de către episcopul respectiv.

Personalul clerical al bisericilor ce se susţin din fondurĭ particulare se numeşte de către episcopiĭ respectivĭ în acord cu representanţiĭ legalĭ aĭ fonduluĭ din care se susţine biserica.

Art. 16. Protoereul se numeşte de către episcopul respectiv în înţelegere cu ministrul cultelor. Confirmarea 'i se va da prin decret regal.

Nu pot fi numiţĭ protoiereĭ de cât absolvenţiĭ a cel puţin unuĭ seminar de gradul al II-lea.

Protoiereul póte fi revocat de către episcop printr'o decisiune motivată. Când protoiereul va fi eşit din sfera activităţeĭ sale bisericeştĭ, va putea fi revocat de către ministrul cultelor, dacă episcopul va fi refusat să'l revóce în urma adreseĭ ministruluĭ.

Art. 17. Pe lângă cele-alte pedepse prevĕḑute de regulamentele St. Sinod se maĭ póte aplica parohuluĭ, diaconuluĭ şi preotuluĭ supranumerar şi pedépsa suspendăreĭ temporale saŭ a suprimăreĭ lefeĭ.

Aceste pedepse li se pot aplica la casurile în carĭ aŭ comis vre una din vinele prevĕḑute prin regulamentele St. Sinod, saŭ în casurile în carĭ dênşiĭ s'ar fi făcut vinovaţĭ de neîndeplinirea vre uneia din obligaţiunile lor impuse prin acéstă lege saŭ alte legĭ ale ţĕreĭ, precum şi de orĭ ce alte vinĭ de natură a le perde caracterul.

Suspendarea saŭ suprimarea lefeĭ. precum şi pedepsele prevĕḑute în regulamentele Sf. Sinod se vor pronunţa de către consistoriele eparhiale, care se vor compune din treĭ

membri clerici, numiţi pe 3 ani de către episcopul respectiv şi ministrul cultelor. Membrii acestor consistorii nu pot fi revocaţi înainte de espirarea termenului de 3 ani de cât de comun acord între episcopul respectiv şi ministrul cultelor. Ei vor primi o diurnă pentru ḑilele în cari ţin şedinţe şi cheltueli de transport, fără a se considera acésta îndatorire ca o altă funcţiune publică.

Sentinţele consistorielor eparhiale, în ceea ce priveşte suspendarea saŭ suprimarea lefei, vor fi aduse la îndeplinire de către ministrul cultelor. In privinţa celor-alte pedepse prevĕḑute de regulamentele Sf. Sinod, sentinţele consistoriale vor fi aprobate şi aduse la îndeplinire de către episcopul respectiv. In cas de caterisire, osânditul are dreptul să facă recurs la Sf. Sinod. Acesta dacă va găsi că procedura nu a fost bine îndeplinită, saŭ că legile ori regulamentele nu aŭ fost bine aplicate, ori că s'a comis un exces de putere, va avea dreptul să caseze şi să trimită causa a se judeca de un alt consistoriŭ dintr'o eparhie limitrofă, care va judeca definitiv.

Dreptul de a trimite d'înaintea consistorielor eparhiale îl are atât episcopul respectiv, cât şi ministrul cultelor; iar pentru personalul clerical de la bisericile cari, avênd fonduri particulare, se vor găsi administrându-se de către epitropii saŭ eforii, constituite prin actul însuşi de fundaţiune, acest drept îl vor avea şi epitropii acelor biserici.

Când trimiterea în judecată se face de ministru, saŭ de către epitropii bisericilor prevĕḑute mai sus, acusaţiunea d'înaintea consistorielor eparhiale se va susţine de către defensorii ecclesiastici, cari se vor înfiinţa pe lângă ministerul cultelor, şi cari vor trebui să fie ortodoxi. Când însă episcopul a trimis în judecată, acusaţiunea se va susţine de către revisorii eparhiali, cari se vor înfiinţa pe la fie-care eparhie. In acest cas defensorii ecclesiastici aŭ dreptul de a asista la judecată.

Un regulament va determina procedura.

Martorii chemaţi d'înaintea consistorielor eparhiale vor fi datori să se înfăţişeze sub aceleaşi sancţiuni ca şi d'înaintea instanţelor judecătoreşti.

Suprimarea lefei pentru tot-d'auna se aplică de-a dreptul de către ministerul cultelor parohului, diaconului şi

preotuluĭ supranumerar care a fost condamnat de către justiţie într'unul din casurile prevĕḑute la art. 13.

Condamnarea unuĭ paroh într'unul din casurile prevĕḑute la art. 13, atrage de drept şi perderea posiţiuneĭ sale de paroh.

Art. 18. Parohul este dator să îndeplinéscă tóte oficiile religióse pe rând în diferite biséricĭ din parohia sa.

El este dator să servéscă fără plată tóte oficiile aceluia dintre parohieniĭ sĕĭ care nu va fi în stare să plătéscă.

El este dator a preda învĕţământul religiuneĭ în şcólele publice primare, dacă acésta 'ĭ se va cere de către ministrul cultelor.

CAPITOLUL III.

Despre seminariĭ.

Art. 19. Instrucţiunea personaluluĭ clerical inferior se dă numaĭ în seminariĭ.

Seminarul coprinde un curs complect de 8 anĭ, împărţit în cursul inferior de treĭ anĭ şi cursul superior de cincĭ anĭ.

Vor fi în Romania, de o cam dată, douĕ seminariĭ cu curs inferior, şi anume la Roman şi Curtea de Argeş şi douĕ cu curs superior la Iaşĭ şi la Bucureştĭ.

Eleviĭ seminaruluĭ Nifon vor fi asimilaţĭ celor de la seminariile Statuluĭ.

Art. 20. Materiile ce se predaŭ în seminariĭ vor fi: limba română, limba latină, limba elenă, limba francesă saŭ germană, istoria, geografia, matematica, ştiinţele fisice şi naturale, noţiunĭ de agronomie, horticultură şi viticultură, noţiunĭ de medicină populară şi veterinară, igienă, filosofie, pedagogie, istoria sacră, istoria bisericéscă, confesiunea ortodoxă, teologia dogmatică, morală şi pastorală, dreptul canonic, omiletica, liturgica, exegesa şi patrologia, musica vocală şi bisericéscă, desemnul, lucrul manual, gimnastica şi jocurile gimnastice.

Programul seminarielor se va alcătui ca şi programul celor-alte şcolĭ secundare, luându-se şi avisul facultăţeĭ de teologie.

Pe lângă fie-care seminar cu curs superior va fi și o șcólă de aplicație dirésă de către profesorul de pedagogie, care pentru acéstă îndatorire, va fi retribuit cu o diurnă egală cu léfa unuĭ institutor.

Art. 21. Pe lângă absolvențiĭ cursuluĭ inferior al seminariilor se vor putea primi în cursul superior, și numaĭ pentru locurile pe carĭ nu le vor putea umple absolvențiĭ seminaruluĭ inferior, și absolvențĭ aĭ unuĭ curs secundar în urma unuĭ examen, al căruĭ program se va determina prin regulament.

Art. 22. Școlariĭ seminariilor superióre nu pot trece la licee saŭ la alte școlĭ secundare, nicĭ a se presenta la bacalaureat, de cât după ce vor fi restituit Statuluĭ suma ce a cheltuit cu întreținerea lor.

Diploma de absolvire a seminaruluĭ, care se va da în urma unuĭ examen general, ale căruia condițiunĭ se vor determina prin regulament, nu deschide nicĭ o funcțiune publică, afară de aceea de membru al corpuluĭ didactic, pe care absolventul seminarist o va putea căpăta în limitele ce se vor statua prin legile asupra instrucțiuneĭ publice.

Art. 23. Directorul fie-căruĭ seminar va fi un cleric; cincĭ anĭ dupĕ promulgarea acesteĭ legĭ, el va trebui să aibă și un grad academic.

Inspecțiunea seminariilor se va face de către ministrul cultelor și de către episcopul respectiv.

Art. 24. Numirea și disciplina corpuluĭ didactic al seminariilor se vor regula de legea asupra învĕțămêntuluĭ secundar.

Regulamentul de punere în aplicare a acesteĭ legĭ va fixa numĕrul profesorilor și orelor de lucru, luând drept normă ceea ce se va statua și pentru profesoriĭ celor-alte școlĭ secundare.

Art. 25. Seminariștiĭ se vor primi dintre absolvențiĭ claselor primare în urma unuĭ concurs, ale căruĭ condițiunĭ se vor determina printr'un regulament.

Seminariștiĭ vor fi internĭ, bursierĭ și solvențĭ.

Art. 26. Seminariștiĭ de la seminariile ce se desființéză pe ḑiua de 1 Septembrie 1893 vor fi trecuțĭ la seminariile ce rĕmân, în clasele respective.

Art. 27. Ministrul cultelor este autorisat, dacă va crede

cu cale, să trécă din oficiŭ la o altă catedră din învĕţământ pe profesoriĭ provisoriĭ saŭ definitivĭ aĭ seminariilor ce se desfiinţéză.

CAPITOLUL IV.

Intreţinerea parohiilor.

Art. 28. In parohiile urbane fie-care paroh primeşte o léfă de două sute leĭ pe lună dacă este licenţiat saŭ doctor în teologie, una sută leĭ pe lună dacă este absolvent al seminaruluĭ complet, şése-ḑecĭ leĭ pe lună dacă este absolvent al seminaruluĭ de grad inferior; iar fie-care preot supranumerar leĭ 150 dacă este licenţiat saŭ doctor în teologie, leĭ 80 dacă este absolvent al seminaruluĭ complet şi leĭ 40 dacă nu are nicĭ unul din aceste titlurĭ.

In aceleaşĭ parohiĭ diaconul, dacă este licenţiat saŭ doctor în teologie, primeşte 200 leĭ léfă pe lună; dacă nu are aceste titlurĭ primeşte 100 leĭ pe lună, cântăreţul leĭ 50 şi paracliserul leĭ 30 pe lună.

In parohiile rurale parohul primeşte leĭ opt-ḑecĭ pe lună dacă are seminarul complet, cincĭ-ḑecĭ leĭ dacă nu are de cât seminarul inferior şi treĭ-ḑecĭ şi cincĭ leĭ dacă este supranumerar.

In aceleaşĭ parohiĭ cântăreţiĭ aŭ câte 11 leĭ pe lună.

In parohiele carĭ nu aŭ pămênt, parohul, preotul supranumerar şi cântăreţul primesc un spor de 25 leĭ la sută asupra remunerarilor de maĭ sus.

Preoţiĭ şi diaconiĭ de la monastirile de maicĭ vor primi léfa unuĭ paroh rural; iar supranumerarĭ de la aceste monastirĭ léfa unuĭ supranumerar de parohie rurală.

Preoţiĭ şi diaconiĭ de la Mitropoliĭ şi Episcopiĭ vor primi aceleaşĭ lefurĭ ca şi parohiĭ şi diaconĭ urbanĭ.

Diaconiĭ supranumerarĭ se asimiléză preoţilor supranumerarĭ.

Preoţiĭ şi diaconiĭ de la bisericile care se întreţin din fondurĭ particulare vor primi cel puţin lefurile prevĕḑute în legea de faţă.

Comunele sunt libere de a da un spor de léfă peste ceea ce se prevede în acéstă lege, cu condiţiune a plăti egal pe toţĭ preoţiĭ de aceeşĭ categorie din comună.

Preoţiĭ şi diaconiĭ de la Mitropoliĭ, Episcopiĭ, precum

și preoții și diaconii din Dobrogea, vor primi un spor de 30 la sută asupra lefurilor prevědute în acéstă lege.

Preotul supranumerar care se va transfera la o parohie vacantă conform art. 14, va primi o indemnitate de transport ce se va fixa prin regulament.

Protoiereii vor primi o léfă de 300 leĭ pe lună.

Preoții și diaconii de la bisericile adĭ întreținute de Stat, carĭ se vor găsi funcționând la punerea în aplicare a acesteĭ legĭ, vor primi de la Stat, peste lefurile ce li se fixéză prin acéstă lege, un spor de léfă viager, socotit ast-fel în cât să le împlinéscă lefurile de carĭ se bucuraŭ la punerea în aplicare a acesteĭ legĭ.

Cântăreții, ca și întregul cler, vor fi scutițĭ de strajă și de dile de prestații.

Art. 29. După dece anĭ de funcționare de la promulgarea presenteĭ legĭ, parohul și supranumerarii aŭ drept la o sporire de léfă de douĕ-decĭ la sută, după alțĭ dece anĭ la o sporire de léfă de alțĭ douĕ-decĭ la sută.

Art. 30. Legea pensiunilor se va aplica și parohilor, diaconilor și preoților supranumerarĭ, cu deosebire că anii servițĭ nu se vor numĕra de cât de la data punereĭ în aplicare a acesteĭ legĭ, și că parohul, diaconul și preotul supranumerar nu vor putea valora drepturile lor la pensiune de cât la vêrsta de 70 anĭ, saŭ și maĭ înainte dacă se va constata că din infirmitățĭ incurabile nu maĭ pot continua serviciul lor.

Pentru preoții și diaconii adĭ întreținuțĭ de Stat se va adăoga și anii servițĭ înainte de punerea în aplicare a acesteĭ legĭ, și în cursul cărora li s'a făcut rețínerĭ conform legeĭ pensiunilor.

Comunele urbane carĭ, conform presenteĭ legĭ, vor plăti personalul clerical din acele comune, sunt datóre a le da pensiunĭ după normele stabilite de legea pensiunilor funcționarilor Statuluĭ și de legea de față, fiind autorisate a face rețínerile prevědute prin aceeaș lege.

Art. 31. Deosebit de lefurile fixate prin presenta lege, parohul și supranumerarii se vor bucura de veniturile epitrahiluluĭ, oprit fiind de a cere taxe maĭ marĭ de cât cele ce se vor fixa prin regulamentul de aplicare a acesteĭ legĭ.

La parohiele urbane, reședințe de județ taxele se vor spori cu 50%.

Produsul acestor taxe se va împărți ast-fel:

3/4 de o potrivă parohuluĭ și supranumerarilor și 1/4 cântăreților și paracliseruluĭ.

Art. 32. Pentru întreținerea bisericilor în parohiele urbane vor fi cel puțin 20 leĭ pe lună de biserică, în cele rurale cel puțin ḑece leĭ pe lună de biserică.

Art. 33. Folosința pămênturilor bisericilor rurale o va avea de o potrivă treĭ sferturĭ parohul și preoțiĭ supranumerarĭ și un sfert cântăreții.

Art. 34. Bisericile care aŭ veniturĭ propriĭ vor trebui să întrebuințeze acele veniturĭ pentru plata personaluluĭ, sub controlul primăriilor respective.

Dacă acele veniturĭ prisosesc, prisosul se va face fond destinat cu precădere la repararea și întreținerea bisericeĭ și a celor-alte așeḑăminte de bine-facere și cultură deja întemeiate de acele biserici.

Nicĭ o altă destinațiune nu se va putea da fonduluĭ saŭ venituluĭ fonduluĭ fără autorisarea ministruluĭ cultelor.

Se exeptéză de la prescripțiunile acestuĭ articol bisericile pe carĭ legea comunală le exceptéză de la controlul primăriilor.

Art. 35. Bisericile sunt persóne juridice.

Averile lor se administréză de epitropiĭ, conform actelor de donațiune și testamentelor și sub controlul primăriilor respective.

Bisericile ale căror veniturĭ vor fi suficiente spre a acoperi cheltuelile prevĕḑute în acéstă lege, nu vor maĭ primi plata pentru personal saŭ material nicĭ de la Stat, nicĭ de la comună.

Art 36. In parohiele urbane plata personaluluĭ clerical și a întreținereĭ bisericilor cade în sarcina comunelor.

Se exceptéză bisericile declarate monumente istorice, a căror întreținere materială va fi în sarcina Statuluĭ.

Sumele necesare pentru acest sfêrșit se vor înscri din oficiŭ în bugetele comunelor.

Plata se va face prin epitropiele parohielor, cărora comunele vor remite sumele necesare în rate trimestriale.

Comuna care va întêrḑia cu plata uneĭ rate trimistriale va perde dreptul de a face dênsa plata către epitro-

piĭ. In acest cas sumele necesare se vor înscri din oficiŭ în budgetul comuneĭ şi vor fi vĕrsate Statuluĭ, care le va preda epitropielor parohielor.

Statul înscrie în budgetul ministeruluĭ cultelor o subvenţiune de leĭ 500,000 pe an, care se va împărţi comunelor urbane în proporţie cu numĕrul parohielor lor.

Comunele urbane sunt datóre să întreţină şi de aicĭ înainte corurile la bisericile foste întreţinute de Stat, carĭ se vor găsi avênd corurĭ în momentul punereĭ în aplicare a acesteĭ legĭ.

Art. 37. In parohiele rurale plata personaluluĭ clerical se face de ministerul cultelor. Intreţinerea bisericilor însă este în sarcina comunelor, afară de acele bisericĭ carĭ ar fi declarate monumente istorice. Plata se va face prin perceptoriĭ Statuluĭ, cărora ministerul cultelor va remite sumele necesare.

Art. 38. Intreţinerea personaluluĭ şi a bisericelor prevĕḑute în art. 1, alin 3, va fi în sarcina Statuluĭ.

Disposiţiunĭ diverse.

Art. 39. Când ministrul cultelor ar fi de o altă confesiune de cât cea ortodoxă, el se va înlocui cu un altul dintre colegiĭ sĕĭ ortodocşĭ, în tot ce priveşte îndeplinirea atribuţiunilor ce se dă prin acéstă lege ministruluĭ cultelor.

Art. 40. Regulamentele prevĕḑute în art. 12 şi 17 vor fi alcătuite de ministrul cultelor împreună cu o comisiune alésă de Sf. Sinod.

Disposiţiunĭ transitoriĭ.

Art. 41. Pentru acoperirea acestor cheltuelĭ, taxele aḑĭ în usŭ se transformă într'o dare de patru leĭ pe an asupra tuturor contribuabililor de rit ortodox din comunele rurale, până ce se va aduce o lege de imposit, care să înlocuiască aceste dărĭ printr'un imposit general.

Art. 42. Un regulament va determina modul de aplicare al aceste̔ĭ legĭ; acelaş regulament va determina

condiţiunile de admisibilitate şi atribuţiunile defensorilor ecclesiasticĭ.

Art. 43. Tóte legile şi regulamentele contrariĭ legeĭ de faţă sunt şi rĕmân abrogate.

Art. 44. Personalul din direcţiunea cultelor a ministeruluĭ cultelor va putea fi sporit pe calea bugetară peste prevederile legeĭ de organisare a acestuĭ minister.

Art. 45. Acéstă lege se va pune în aplicare la 1 Aprilie 1894, afară de partea relativă la chirotoniĭ. care se va aplica odată cu promulgarea legeĭ şi de partea relativă la seminariĭ, care se va pune în aplicare la 1 Septembrie 1893.

Până atuncĭ se vor alcătui programele seminarielor şi se vor adapta localurile la nouile nevoĭ.

Până ce se vor zidi localurĭ încăpĕtóre pentru nouile seminariĭ, se va putea manţine provisoriŭ unul saŭ maĭ multe din seminariile de gradul I, astă-ḑĭ în fiinţă.

Art. 46. Ministerul instrucţiuneĭ publice este autorisat, în limitele creditelor acordate pentru seminare în budgetul anuluĭ 1893—94, să aplice dispoziţiunile din acéstă lege relativă la seminariĭ.

Art 47. Parohiĭ care se vor găsi funcţionând la punerea în aplicare a acesteĭ legĭ vor rĕmânea la locurile lor.

Art. 48. Cincĭ anĭ după promulgarea acesteĭ legĭ, licenţiaţiĭ şi doctoriĭ în teologie vor putea fi hirotoniţĭ şi peste regula fixată de art. 11.

De asemenea în acelaş period de timp pentru parohiile din Dobrogea se va putea cu autorisarea ministeruluĭ cultelor, hirotoni şi seminariştiĭ cu patru clase. Acésta însă numaĭ în cas de a nu se găsi candidaţĭ cu titlurile conforme cu acéstă lege şi cu condiţie, ca aceştĭ hirotoniţĭ să nu pótă maĭ târḑiŭ trece la vre-o parohie de dincóce de Dunăre.

Acéstă lege s'a votat de Senat în şedinţa de la 28 Aprilie anul 1893 şi s'a adoptat cu majoritate de 49 voturĭ, contra a 14.

Preşedinte, **G. Gr. Cantacuzino.**

(L. S, S.) Secretar, *Petru Millo.*

Acéstă lege s'a votat de Adunarea deputaţilor în şe-

dința de la 12 Maiŭ anul 1893 și s'a adoptat cu majoritate de 62 voturĭ, contra a 6.

Președinte, **General G. Manu.**

(L. S. A. D.) Secretar, *Docan.*

Promulgăm acéstă lege și ordonăm ca ea să fie învestită cu sigiliul Statuluĭ și publicată prin *Monitorul Oficial.*

Dat în Bucureștĭ, la 29 Maiŭ 1893.

(L. S. St.) CAROL

Ministru cultelor și instrucțiuneĭ publice.
Take Ionescu.

Ministru de justiție
Al. Marghiloman.

Prefaţa Evhologiuluĭ imprimat la 1730 în Episc. Rîmniculuĭ

EVHOLOGIU (Molitfelnic).

Acum într'acest chip tipărit în sânta Episcopie a Rîmniculuĭ, cu nevoinţa şi cu tótă cheltuiala a Preasfinţituluĭ şi ĭubitoruluĭ de Dumneḑeŭ,

CHIR INOCHENTIE, EPISCOP RIMNICULUI

In anul de la naşterea luĭ Christos, 1730 Februarie 1.

DE

Ieremia Athanasievicĭ.

Dupĕ frontespiciŭ are icóna Sf. Nicolaĭ, apoĭ stihurĭ la Sf. Nicolaĭ, stihurĭ închinate Preosfinţituluĭ Arhiepiscop al Belgraduluĭ şi în fine stihurĭ politice ĭubitoruluĭ de Dumneḑeŭ Episcop al Rîmniculuĭ, al Chesariceşteĭ Valahiĭ. Aceste stihurĭ fiind-că nu presintă nicĭ un interes literar saŭ istoric nu le maĭ reproducem acum. Dăm însă publicităţeĭ întreaga prefaţă a acestuĭ Evhologiŭ atât pentru conţinutul seŭ literar, cât şi pentru că cuprinde material însemnat pentru istoria literatureĭ nóstre naţionale.

PREADOSLOVIE

Adecă cuvênt înainte.

Prea sfinţituluĭ şi prea Pravoslavniculuĭ Arhiepiscopuluĭ, al Belgraduluĭ, şi Mitropolituluĭ a tot Creştinescul norod de sub stĕpânirea Prea Sfinţituluĭ Impĕrat al Romeĭ, în Serbia, în Slavonia, în Hungaria, în Horvaţia, în Sirmia, în Ungro-Vlahia Chesaricéscă, în Banatul Timişvaruluĭ, şi al prea înălţateĭ chesariceştiĭ măririĭ sfétnic, Chiriu Chir Moïsi Petrovicĭ, cu smerită plecăcĭune o închin.

De multe orĭ multe lucrurĭ prea minunate vedem prea Sfinţite Arhierarhule, dintru care puţin putem a înţelége saŭ a spune: vedem Ceriul întins ca o boltă, de-asupra nóstră, vedem Sórele, cel rânduit cu mare înfĭerbinţélă încălzind spre stĕpânirea ḑileĭ (fac. 1. stih. 20). Bedem lumina Luneĭ luminând spre stĕpânirea nopţiĭ. Vedem şi stélele şi alte podóbe ale Ceriuluĭ. Iară pentru tóte pre amăruntul nu putem a grăi saŭ a pricépe. Dar maĭ mult, când gândim pentru Făcĕtoriul lor, covărşaşte tótă mintea nu numaĭ pămêntéscă, ci tocma şi cea îngeréscă. Cum din nimica aŭ făcut tóte céle vĕḑute şi céle nevĕḑute, şi cum pre om aŭ făcut din pămênt, şi cu al sĕŭ chip l'aŭ cinstit, cu care nicĭ pre îngerĭ aŭ cinstit, încă şi pentru alte minunate taĭne ale luĭ Dumneḑeŭ, şi ĭară firea omenéscă aŭ unit cu cea Dumneḑeească, pentru care şi Proorocul David mirându-se ḑicea: Dómne ce ĭaste omul că te-aĭ făcut cunoscut luĭ (Psalm 142, stih. 4). Adecă te-aĭ unit cu el. Cu ce dar trebue a rĕsplăti noĭ luĭ Dumneḑeŭ? fără numaĭ cu lauda ce i să cuvine pentru tóte, de la fieşte-carele după putinţă-ĭ, ceĭ cu multul mult, ceĭ cu puţinul puţin, fieşte-carele. după cum i s'aŭ măsurat. Acum dară ca alt Ceriŭ sfânta Bisérică o vedem, în carea légea daruluĭ, ca Sórele luminéză, légea vechie ca luna, Sfinţiĭ ca stélele, uniĭ maĭ mult, alţiiĭ maĭ puţin (1, Cor. 15, stih 41). Intru carea şi noĭ datorĭ sîntem a da luĭ Dumneḑeŭ laudă de mulţămită, ceĭ cu maĭ mulţĭ talanţĭ maĭ mult aneguţători (Mateĭ 25, stih. 4). Precum ceĭ maĭ dintăĭ ciata Arhieréscă sînt, dupre cum ḑice Sfântul Ieronim, dintre cariĭ cel dintăĭ, prea înmulţitor de talanţiĭ ceĭ încredinţaţĭ, te vedem pre prea Sfinţia ta, o prea luminate păstor şi vrédnicule

de laudă Arhierarhule! că nenumĕrate sînt ale prea sfinţirii tale facerĭ de bine spre toţĭ ceĭ umbriţĭ sub aripa părinteştiĭ mileĭ tale. Că buna chiverniselă pentru toţĭ, al doilea Moĭsi te arată. Dar eŭ ḑic şi maĭ presus de Moĭsi pentru vrednicia Archipăstorieĭ tale, că precum Moĭsi prin mare, prin pustie, printre protivnicĭ, în tot chipul s'aŭ meşteşugit, ca să aşaze pre cel de dênsul povăţuit norod în ţara cea făgăduită a Palestineĭ. Aşa şi prea sfinţirea ta, Arhipăstoriule, turma céĭa ce de la Dumneḑeŭ ţi s'aŭ încredinţat. Ca prin mare, prin pustie, prin turburate vremĭ şi răzmiriţe o aĭ povăţuit, până când, ca în ţara cea făgăduită, fieşte-căruĭa în ţara şi în patria sa ĭ-aĭ făcut odihnă. Iar încă şi maĭ vârtos le povăţueştĭ sufletele tuturor în lume ca în mare, şi-ĭ scoţĭ din pustiirea pĕcatelor şi dintre vrâjmaşiĭ sufletelor, rădicându-ĭ la ţara cea făgăduită, la Ierusalimul cel Ceresc. Cu cine dar te voiŭ asemăna o slăvitule, fără de numaĭ cu acel Zorovavel (Esdra. 4, stih. 45). Că precum acela prin vrednicia înţelepcĭuneĭ cuvêntuluĭ sĕŭ cel către Darie Impĕrat Persul, nu numaĭ că luĭ ş'aŭ căştigat a să îmbrăca în porfiră şi lanţu de aur a purta înprejurul grumazuluĭ sĕŭ şi coronă de Visson în capul sĕŭ, şi alte podóbe, şi al doilea a şedea dupĕ Impĕratul (care era numaĭ slava sa), ci încă maĭ mult aŭ grijit pentru folosul cel deobşte, a bucura némul sĕŭ, cu înoirea Ierusalimuluĭ, şi a Besérecii, de a caruĭa înţelepcĭune mirându-se Impĕratul cu aĭ sĕĭ, tóta cererea ĭ-aŭ plinit, încă şi maĭ multe ĭ-aŭ dat. Aşa şi prea sfinţirea ta, arătându-te ca un noŭ Zorovavel, prea înţelépte, înaintea prea stĕpânitoriuluĭ al Romeĭ Impĕrat, carele şi vĕḑêndu-ţĭ întréga minte şi luminata-ţĭ faţă şi vorba cea blândă înpreună cu toţĭ Ministriĭ (mirându-se) te-aŭ învrednicit a te înbrăca luminat, şi prea luminată pravoslavnicéscă Cruce, şi lanţ de aur a purta şi cu Arhipăstorésçă coronă a te înpodobi, şi sfétnic de aprópe Impĕrăţieĭ, Cesariceştiĭ mărirĭ a fi te-aŭ rânduit, întru care vrednicie vĕḑêndu-te, nu te-aĭ bucurat maĭ mult de acésta de cât a griji pentru cel deobşte folos, şi odihna tuturor, şi a rĕmânea fieşte-care întru ale sale rânduĭale, şi obiceaĭurĭ pravoslavniceştĭ. Cu adevĕrat odraslă alésă şi sfântă eştĭ prea Sfinţia ta, întru acelaşĭ vrédnic de laudă scaun al Arhieriei te-aĭ înălţat, ca o tăclie în sféştnic suindu-te,

ne luminezĭ nouĕ fiilor tĕĭ pentru care putem ḑice şi noĭ ca fericitul Pavel: Arhiereŭ ca acesta să cuvenea nouĕ să avem, drept, blând, fără rĕutate, ferindu-se de tóte lucrurile rele (Ebreĭ 7, stih. 27). Că acéstea tóte să plinesc întru prea Sfinţirea ta, vrédnicule de laudă. Că măcar că şi alţiĭ maĭ nainte de a ta Arhipăstorie s'aŭ aflat vrédnicĭ de laudă şi de chivernisirea aceluĭ de Dumneḑeŭ păzit scaun, ĭar prea slăvita a ta chivernisire pre toţĭ covărşaşte, că maĭ presus de toţĭ Scaunul ţĭ-aĭ împodobit cu vrednicia Arhierarhieĭ, şi a nălţimeĭ conzilierieĭ, a prea sfinţiteĭ Cesariceştiĭ mărirĭ, că pentru tóte putem ḑice: Că alegêndu-te Dumneḑeŭ te-aŭ uns cu untul de lemn al bucurieĭ maĭ mult de cât pre toţĭ părtaşiĭ tĕĭ, pentru blândéţea şi adevĕrul şi dreptate (Psalm. 44, stih. 4). Şi te-aŭ încoronat, pentru care toţĭ ceĭ ce s'aŭ îndulcit de harurile tale, mărturisesc bunătatea ta, precum şi eŭ cest maĭ smerit ucenic al Arhipăstorieĭ tale, carele de prea sfintele mâinĭ ale vrednicieĭ tale fiind rânduit la acéstă stepenă a Arhierieĭ, la acéstă de Dumneḑeŭ păzită Eparhie a Episcopieĭ Rîmniculuĭ, în Cesaricésca Valahie, a fi păstor şi cercetătoriŭ. Am socotit dar şi eŭ cu ce mijlocire aşĭ putea înmulţi talantul stĕpânuluĭ meŭ, cel dat mie. Şi întaĭ am pus în cuget grija sfintelor Besérici din Eparhia smerenieĭ méle şi vĕḑêndu-le prea lipsite de trebuincĭósele cărţĭ în limba nóstră cea de moşie, măcar că acum de o vréme încóce, ceva-şĭ s'aŭ maĭ luminat cu tălmăciturĭ în limba nóstră Rumânéscă cea de moşie în patria nóstră, că maĭ nainte cu limba Elinească şi cu Slovenească se îndestulià. Am socotit a înbogăţi sfintele Besérici cu înmulţirea sfintelor cărţĭ în limba patrieĭ nóstre Rumâneştĭ, şi socotind ce ar fi maĭ de folos şi maĭ de trebuinţă, maĭ întâĭ am aflat maĭ multă lipsă de Evhologhion, adecă de Molitvenic, şi nu numaĭ în Eparhia nóstră, ci şi într'alte osebite locurĭ, ce s'aŭ obicĭnuit cu acéstaş limbă a să îndestuli, măcar că s'aŭ şi maĭ tipărit de acest fel de cărţĭ. Dar sînt puţine şi nu-s de ajuns, acéstea întâĭ maĭ diorthosindu-se şi acum maĭ bine întocmindu-se. Cevaş s'aŭ şi maĭ adaos, ce aŭ fost lipsă, socotind că cu acéstă prea trebuincĭósă carte să povăţuĭaşte omul la calea mântuinţeĭ, că în sine maĭ întâĭ cuprinde sĕvêrşirea a şapte taĭne, că acéstea sînt céle şapte făclii între care se află Dumneḑeŭ cel ce luminéză tóte (Apocal. 1, stih. 13), Sînt şi aceĭ

şapte stâlpĭ, pentru care ḑice: Inţelepcĭunea ş'aŭ zidit ei-şĭ casă, şi aŭ întărit şapte stâlpĭ (Pilde, 9, stih 1). Inţelepcĭunea, cuvêntul luĭ Dumneḑeŭ, Casa, sfânta Besérică, şapte stâlpĭ, şapte taĭne. Care sînt într'acéstă carte, şi alte multe trebuinţe care se vĕd, pentru care nu pociŭ pre amăruntul a le arăta aicĭ. Dar acéstă carte acum prin blagoslovenia Arhipăstorieĭ tale o am dat în tipar. Pre carea ĭarăşĭ ca un dar mic dupĕ datoria mea, cătră prea Sfinţia ta am adus, carea în părinţeştile tale braţe priméşte-o şi în vistieriile harurilor tale o aşază, şi pentru noĭ fiiĭ tĕĭ cătră Dumneḑeŭ te fă mijlocitor prin sfintele-ţĭ rugăcĭunĭ. Şi Dumneḑeŭ în tóte să-ţĭ ajute întru îndelungaţĭ anĭ.

Al prea Sfinţieĭ tale smerit ucenic,

Inochentie, Episcopul Rîmniculuĭ.

Pentru ca să se justifice ómeniĭ noştri Bisericeştĭ, că cetind şi cântând româneşte în Bisericile nóstre nu introduc nicĭ un novism, ci că părăsind atât limba slavonă, care n'o înţelegeaŭ Româniĭ, precum şi cea grecească, eĭ nu făceaŭ nimica protivnic spirituluĭ Orthodoxismuluĭ, pune înaintea cărţeĭ aceştia voĭa ce are în Orthodoxism orĭ-ce naţie de a-şĭ traduce în limba sa Sf. Scriptură şi cărţile de ritual şi a servi dupĕ ele în Bisericile aceluĭ popor. Acéstă voe nu există la Romano-catolicĭ. Iată ce doveḑĭ aduce Episcopul Inochentie ca să convingă pe preoţiĭ Românĭ, pentru ce el l'a corectat şi pus sub tipar acest Evhologiŭ, iar eĭ se înbrăţoşeze *limba nóstră Românească, cea de moşie în Patria nóstră:*

1. Corinth. Glava 14, Stih. 6.

„Iar acum fraţilor de voiŭ veni cătră voĭ cu limbĭ grăind, ce voiŭ folosi vouĕ. De nu voiŭ grăi vouĕ aŭ întru descoperire, aŭ întru înţelégere, aŭ întru proorocie, aŭ întru învĕţătură? Stih. 19.

In Besérică voesc cincĭ cuvinte a grăi cu înţeles, ca şi pre alţiĭ să-ĭ învĕţ, de cât zéce miĭ de cuvinte în limbă strĕină.

Mărturie cum că nu ĭaste oprit a sluji Liturghie fieşte-ce pravoslavnic în limba sa.

Intrebăcĭune canonicĭască, a sfântuluĭ Patriarh Chir Marco al Alexandrieĭ, şi rĕspuns spre acéstea al Sfântuluĭ Patriarh al Antiohieĭ, Chir Theodor Balsamon (Intreb. 5).

Ĭaste cu putință a sluji sfânta Liturghie Sirianiĭ şi Arméniĭ şi alte limbĭ pravoslavnice pre limba lor, aŭ să se nevoĭască să slujască tot pre limba elinéscă? Respuns:

Marele Apostol Pavel scriind către Romanĭ la cap. 3, stih. 29 dice: „aŭ numaĭ al jidovilor ĭaste Dumnedeŭ, şi nu şi al limbilor? ba şi al limbilor; decĭ cariĭ sînt pravoslavnicĭ în tóte, de nu vor şti limba elinéscă să slujască în limba lor, avênd tălmăcite sfintele rugăcĭunĭ asémene celor elineştĭ."

Acum observăm că la acéstă carte nu s'a ferit Episcopul de Rîmnic Inochentie, la 1730, a arunca cuvêntul slavon de Molitfelnic, şi nicĭ s'a îngrijit că se vor scandaliza *unițĭ* pentru că a înlocuit un cuvênt strĕin, primit în cărțile nóstre Bisericeştĭ din causă că ne-am servit cu limba slavonă în Biserică, şi în care limbă s'a tradus titlul grecesc al cărțeĭ 'Ευχολόγιον în slavoneşte Molitfelnic. Episcopul Inochentie, fiind om cărturar, a înțĕles, că menținerea numirilor slavone la cărțile nóstre este în contradicere cu rĕspunsul dat de Theodor Balsamon, Patriarhuluĭ Marco al Alexandrieĭ [1]). Acolo se dice:... *Avênd tălmăcite* (limbele—popórele) *sfintele rugăcĭunĭ aseminea celor elineştĭ.* Dar traducere din altă limbă, în care s'a tradus cărțile de pe originalul grecesc, însamnă traducere din traducere, ceea ce adese-ĭ necorect şi neexact maĭ ales că ni se impune ca text originalele greceştĭ în Orthodoxism. Apoĭ noĭ ştim, că în traducerĭ se strecóră multe erorĭ, şi când cine-va întrebuințază o traducere în locul originaluluĭ, de-o cam dată este sigur că va face acele erorĭ care le are traducerea ce ĭ-a servit drept original. Apoĭ fiind că este cu neputință să nu comită şi

[1]) Vedĭ întrebarea şi respunsul reprodus maĭ sus din Evhologiul acesta.

traducĕtorul erorile sale, de aicea urméză: că erorile vor fi îndoite în a doua traducere, făcută dupĕ o traducere şi nu de pe original. Iată dar dauna la care s'ar espune Biserica nóstră, dacă ar maĭ face traducerea ritualuluĭ românesc de pe slavoneşte şi nu de pe originalul grecesc, dupĕ cum este dată hotărîrea bisericéscă. Cât despre titlurile cărţilor de ritual rĕmâne ne discutat că trebue să primim terminiĭ originalĭ, când n'avem cuvênt potrivit în limbă. Poporul tot atât înţĕlege ce este Molitfelnic, cât înţĕlege când i se spune de Evhologiŭ. Pentru omul cărturar lucrul se schimbă. Iată dar motivele ce a îndemnat pe Inochentie Episcopul de Rîmnic de a înlocui cuvêntul Molitfelnic cu Evhologiŭ. Unul era o traducere, pe când cel-l-alt era terminul din original.

C. Erbiceanu.

Studiĭ literare asupra cuvintelor

ΠΡΟΕΔΡΟΣ=PRESEDINTE şi ΤΟΠΟΝ 'ΕΠΕΧΟΝΤΟΣ= LOCO-ŢIITOR,

Ce se întîmpină în Practicalele Sântelor Sinóde şi în praxa Bisericeĭ Orthodoxe.

A.

Studiŭ prin epistolă al prea respectatuluĭ Mitropolit al Amasieĭ D. Anthim.

Catră onoratul preşedinte al Societăţeĭ scrutătorilor veaculuĭ de mijloc.

No. 392 al Protocoluluĭ.

Domnule Preşedinte!

De curând am primit epistola cu data de la 16 Februar anul curent, sub No. 2103 al Protocoluluĭ, pe care aţĭ bine-voit a mĭ-o trimite, în care am cetit, că onorata Societate, al căria preşedinte sînteţĭ şi al căria prin votul bine-voitor, sub-semnatul am onórea de a fi membru, venind la cercetarea istorică, despre înţĕlesul istoric şi canonic al cuvintelor *Preşedinte* (Πρόεδρος) şi *Loco-ţiitor* (τὸν τόπον ἐπέχοντος) ce se pun înaintea numelor unor Episcopĭ şi Mitropoliţĭ, a socotit să mĕ întrebe şi pe mine, ce póte să se deducă din subscrierĭ şi care este în diferitele se-

cule interpretarea cuvintelor? De şi respunsul la acéstă întrebare are trebuinţă de un studiŭ aprofundat şi special, numaĭ puţin însă ca să nu se socotească tăcerea mea ca o lipsă de datorie, vin a'mĭ expune părerea mea cum urmează. Şi dar maĭ întâiŭ despre cuvêntul Preşedinte (Πρόεδρος) care însamnă că ţine (posede) întâĭul loc între ceĭ-l-alţĭ, cariĭ şed lângă cine-va (membri) cunoscut, findcă deja din epoca dumneḑeeştilor Apostolĭ, cariĭ aŭ pus basele administraţieĭ Bisericeştĭ, s'a canonisat ordinea ce trebue păzită între Episcopĭ, hotărîndu-se în canonul 34 Apostolic, ca Episcopiĭ ceĭ în fie-care Eparhie (Provincie) să cunóscă pe cel întâĭ între eĭ, saŭ pe Episcopul ce reşede în oraşul cel întâĭ (Capitala) al Provincieĭ, ce se numeşte de către Sinodul Ecumenic I-iŭ din Nicea Mitropolit, care ne'ntrerumpt a preşĕdat în Sinódele provinciale ale Episcopilor luĭ, pentru care s'a numit şi întâĭ stătător al lor şi de către poporul Orthodox de sub el; dupre cum şi Episcopiĭ de sub el în Parichiile lor (Eparhiile lor) preşedaŭ şi eraŭ înainte stătătoriĭ şi aĭ cleruluĭ sfinţit şi aĭ poporuluĭ pios.

De aicea observăm că Episcopul Capitalieĭ fie-căria Provinciĭ se ḑicea întâĭ, (Πρῶτος—primus), întâĭ între ceĭ aseminea (primus inter pares) şi Episcopul Scaunuluĭ întâĭ (Episcopus prime sedis), ceea ce este de-opotrivă cu cuvêntul *Preşedinte* (Πρόεδρος), pentru că era în drept să concheme pe Episcopiĭ ce eraŭ sub el în Sinod provincial, să-ĭ presĕdeze şi să-ĭ hirotonească. Pe la 692, Sântul Sinod Ecumenic Cincĭ al şasele (din Trula) în canonul 39 al seŭ numeşte pe Arhiepiscopul de Cipru Ioan expres preşedinte al insuleĭ Cipruluĭ, ĭar când el s'a strămutat, din causa invasiunelor strĕine asupra Cipruluĭ, în Provincia Elespontuluĭ, a cedat dreptul de a preşedea tuturor Episcopilor Provincieĭ Elespontuluĭ; de şi dupĕ interpretatoriĭ sfinţitelor canóne acésta n'a ţinut (predominat).

In timpul evuluĭ mediŭ maĭ des cuvêntul *Preşedinte* (Πρόεδρος) s'a atribuit aceluĭa dintre Mitropoliţĭ, care saŭ s'a

strămutat din Provincia sa la alta óre-care, saŭ pe lângă a sa a câştigat şi altă Provincie pe de-asupra (în dar), cu hotărire bisericească. In aseminea împrejurare urmează, conservându-şĭ titlul de Mitropolit al Provincieĭ luĭ ceĭ dintâĭ, îşĭ ia şi titlul de preşedinte al celeĭ ce i s'a dat pe de-asupra de Biserică, ca să nu se pară că ţine două parechiĭ (Episcopiĭ) bisericeştĭ, ceea ce se interdice de sfinţitele canóne. Aşa d. ex. luĭ Grigorie al Dirahiuluĭ „fiind lipsit prin nestatornicia tipuluĭ" i s'a dat între aniĭ 1316—1327 preşedenţial văduvita Mitropolie a Silibrieĭ, orĭ s'aŭ numit proistos al cleruluĭ şi poporuluĭ Silibrieĭ. Luĭ Theodul al Halcedonuluĭ i s'a dat pe la 1324 preşedenţial văduvita Mitropolie a Maronieĭ. Nicolaĭ al Pruseĭ s'a făcut pe la 1327 preşedinte al Vizeĭ [1]). Iar Mihail al Amasieĭ se raportă pe la 1387 ca preşedinte al Midieĭ, dându-i-se administrarea Provincieĭ Amasieĭ şi economia eĭ Episcopuluĭ Iosif al Limnelor de sub el, fără intronarea în sfinţitul Sinthron şi de a hirotoni Episcopĭ [2]) şi ast-fel de exemple contemporane le avem la îndămână, precum Methodiŭ al Carpathuluĭ, ca fiind maĭ înainte Mitropolit al Vorieĭ, apoĭ al Roduluĭ, strămutat la a Carpathuluĭ se subsemnéză preşedinte al eĭ; Meletie cel al Sofieĭ strămutat la Mitropolia Didimotihuluĭ se subscrie preşedinte al eĭ etc.

Deci, titlul de Preşedinte al uneĭ Eparhiĭ (Provinciĭ) care comform timpurilor vechĭ ale Bisericeĭ putea să se dea la tot Mitropolitul, ca celuĭ întâĭ între toţĭ Episcopiĭ săĭ, din evul mediŭ şi încóce se dă numaĭ celuĭ ce ş'a schimbat Provincia, saŭ pe lângă a sa a maĭ primit şi altă Mitropolie pe de-asupra, spre a se evita confusia, care ar urma, dacă s'ar numi Mitropolit ambelor Provinciĭ. Aceste asupra cuvêntuluĭ „*Preşedinte*".

Respectiv de titlul „*Loco-ţiitor*" (τόν τόπον ἐπέχοντα=locum tenens), din câte am studiat şi cunosc positiv, maĭ

---

[1]) Vedĭ Acta patriarchatus de Miclosich, tom. I).
[2]) Aceeaşı operă, vol. II.

întâĭ se întimpină acésta în evul mediŭ. Căcĭ, întâĭ pe la 1387 se vede, că Episcopul de Filadelfia fiind sub Mitropolitul Sardelor (Lidieĭ), lipsind acesta şi Mitropolia Sardelor fiind văduvă, înaintat la Mitropolit (cel al Filadelfieĭ), ţinea locul şi exarhia Sardelor. In aceeaşĭ epocă lipsind Mitropolitul Claudiopoluluĭ, Episcopul de acum a aceştia al Pantoiraclieĭ, înalţat Mitropolit de Biserică, ţinea locul şi cele-l-alte prerogative ale Claudiopoluluĭ. De aseminea şi al Attalieĭ, Episcop acum al Pergeĭ, înălţat la Mitropolit, pentru că era văduvă Mitropolia Pergeĭ, ţinea locul şi Exarhia Pergeĭ [1]). Din aceste treĭ şi din alte prea multe exemple resultă, că aceluĭa dintre Mitropoliţĭ i-se da titlul de *Loco-ţiitor*, care maĭ nainte fiind Episcop al unuĭ Mitropolit, apoĭ lipsind acela şi Mitropolia luĭ fiind văduvă se aducea (înainta) la Mitropolie dându-i-se luĭ de către Biserică prerogativele Mitropolieĭ văduve.

In cât se atinge de timpurile maĭ posterióre, despre Mitropoliţiĭ Ungro-Vlahieĭ şi aĭ părţeĭ Ungro-Vlahieĭ, dintre cariĭ unul se intitula la început *„ţinênd locul“* (ἔχων τὸν τόπον) celuĭ al *Nicomidieĭ*, apoĭ celuĭ al *Cesarieĭ Capadocieĭ*, ĭar altul *„ţinênd locul“* celuĭ al *Amasieĭ*, de la sine se înţĕlege, că ast-fel de titule li se da ca onorifice. Mĭ-aduc bine aminte că pe timpul Patriarhieĭ întâĭ a pururea pomeniuluĭ Anthim al VII-le, venind în Constantinopul Mitropolitul Ungro-Vlahieĭ Nifon a şeḑut maĭ sus de al Efesuluĭ Anthim, de al Iraclieĭ Dionisie şi al altor Mitropoliţĭ în o particulară întrunire a lor cu Patriarhul, în Sala Sinoduluĭ, fiind mort Mitropolitul Cesarieĭ în Eparhia sa. A avut loc acésta după o discuţie şi consfătuire prealabilă între Episcopĭ şi Patriarh, după care s'a hotărît să stea înainte pe timpul petrecereĭ luĭ în Constantinopol în orĭcare adunare publică saŭ particulară, când, întâmplător, şi

1) Veḑĭ Σύνταγμα ἱερῶν κανόνων, tom. V. pag. 499).

acesta s'ar afla, de óre-ce Biserica l'a titulat și confirmat, ca „ţinênd locul" celuĭ al Cesarieĭ Capadocieĭ. Greșește dar Sinodul Românesc din Bucureștĭ, adunat în 23 Noemvrie 1882, care luând în studiŭ epistola patriarhală și Sinodică de la 15 Iulie 1882, prin care Marea Biserică 'ĭ făcea observărĭ despre sěvârșirea sfințireĭ Sfântuluĭ Mir în Bucureștĭ, și în care dupě obiceĭul predominant Mitropolitul Ungro-Vlahieĭ se intitula, ca „ţinênd locul" celuĭ al Cesarieĭ Capadocieĭ, justificându-se în ședința Sinodică a sa despre sfințirea în cestiune a Sf. Mir, a probat cu totul neștiința sa despre praxa veche a Mareĭ Bisericĭ, hulind titlurile date Mitropolituluĭ Ungro-Vlahieĭ, ca „ţinênd locul" celuĭ al Cesarieĭ Capadocieĭ și caracterisându-le ca și cum n'ar avea nicĭ un înțěles și nicĭ vre-o întrebuințare practică [1]).

Methodie al Carpathuluĭ amintit maĭ sus, la 1862 fiind președinte a Arhiepiscopieĭ de atuncĭ a Carpathuluĭ, în aplicarea disciplinelor canonice etnice și în arangĭarea Constituțieĭ Bisericeĭ saŭ a Cataloguluĭ ordineĭ Mitropoliților, chĭemat ca membru Sinodic și petrecênd în Constantinopol s'a îndreptățit de către pururea amintitul de atuncĭ Patriarh Ioachim al II-le și de Sf. Sinod, al căruĭ membru era și subsemnatul, ca în ședințe să fie maĭ sus și la ceremoniĭ se preșadă celuĭ al Lariseĭ Ștefan și al celor-l-alțĭ Mitropolițĭ cu el, pentru că a produs pitac Sinodic dându-ĭ luĭ prerogativa de *„ţiĭtor de loc"* celuĭ al Verieĭ.

Acesta, dupě umilita mea socotință, maĭ în colo rěmâne la adânca judecată a luminaților membri aĭ Societățeĭ, a căror studiĭ profunde și lucrărĭ seriόse nu lipsesc cu înteres urmărindu-le și din inimă bine-cuvêntându-le.

Cerêndu-vě harul și bine-cuvêntarea luĭ Dumnedeŭ celuĭ

---

[1]) Ἔκθεσις τῆς ἐν Βουκουρεστίῳ ἐπαρχιακῆς Συνόδου ἐν Ἀνατολ. Ἀστέρι, ἔτους 22, Περίοδ. II, pag. 239.

Prea înțělept asupra tuturor membrilor Societățeĭ nóstre ĭubitóre de știință, sunt ardent cătră Dumnedeŭ și gata rugător pentru voĭ.

Al Amasieĭ Anthim.

In Amesa 14 April 1893.

B.

O pericopă din epistola prea cucerniculuĭ preot D. Auvrey.

.... Despre titlul de „*președinte*" acestea și fórte pe scurt. Am cetit în Du Cange: „*presedinte al Antiohieĭ*".... *Laodicieĭ*..... *Efesuluĭ, Doriliuluĭ*.... *Constantinopoluluĭ*.... *Romeĭ*". Theodoret, cum se pare, dădea înscris acel titlu tuturor Episcopilor, fără distincțiune (Ἐκκλησιαστ. ἱστ. Cart. IV): „*S'a impus presedințĭ Bisericilor ce aveaŭ trebuință*". Probabil în timpurile vechĭ Episcopiĭ unor bisericĭ îndestulate (avute), esceptând pe cele-l-alte, se numeaŭ presedințĭ. Formând cine-va o colecțiune de tóte locurile istorieĭ bisericeștĭ, în care se întimpină titlul, ar lumina acéstă cestiune; lucrare în adevĕr îndemănatică. Este evident că numaĭ cel al Iraclieĭ s'a onorat pe timpul luĭ Andronic Paleologul cu titlu de „*presedinte*". Atuncĭ, dupĕ ordinul aceluĭ Autocrator s'a numit cel al Cesarieĭ Capadocieĭ „*prea onorat între ceĭ onorațĭ și Exarh a tot Orientul*".

Cel al Efesuluĭ „*prea onorat și Exarh a tótă Asia*".

Cel al Iraclieĭ „*presedinte celor prea Onorațĭ și Exarh a tótă Tracia și Macedonia*".

Treĭ-decĭ și doĭ de Mitropolițĭ „*prea onorațĭ și Exarhĭ*".

Ceĭ-l-alțĭ Mitropolițĭ „*prea Onorațĭ*".

Arhiepiscopiĭ, cariĭ n'aveaŭ nicĭ un Episcop sub eĭ, nicĭ eĭ nu se supuneaŭ nicĭ unuĭ Mitropolit, se intitulaŭ: „*Prea Sfințĭ*".

De aceea în colecțiunea Vóstră (Συμβολαὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησιας, Αθηνῶν, σελ. 114, στιχ. 4) se citește: „*Și al Iraclieĭ și presedinte între ceĭ prea onorațĭ*".

Despre titlurile acelea trebue să admitem epistola Episcopilor grecĭ adresată către Papa Grigorie al X-lea ca să mărturisască supunerea lor aceluĭa, despre pacea celor două Bisericĭ. Trebue să admitem şi Sinodul din Constantinopol pe timpul Patriarhuluĭ Becu.

Titlul „ţiitor de loc=τόπον ἐπέχοντος". Balsamon în expunerea canonuluĭ al II-le al Sinoduluĭ ecumenic din Constantinopol, dacă nu mĕ înşel, scrie că este cu putinţă, pentru unele cause, să se adăugească la alţĭ Episcopĭ bisericile stĕpânite de către etnicĭ (popóre încă ne creştine). Acésta Sinódele aŭ învoit, fiind trebuinţă de o condescendentă necesară.

Şi dar aŭ fost posibil unora dintre Episcopiĭ aceĭa să se aşeze de (adecă să preşadă) asupra Scaunilor bisericilor concedate lor. Cu acésta convine ceea ce ḑice Balsamon: „Sinodul din Constantinopol a dat Mitropolituluĭ de Nazianz Biserica Anghireĭ". Nu ştiŭ care este acest Sinod. Părintele Lequien (Oriens Christianus) însă ḑice: pe când trăĭa Balsamon, subscrierile Mitropoliţilor şi a celuĭ de Nazianz şi celuĭ de Anghira s'aŭ separat. Iar după căderea Nazianzuluĭ Mitropoliţiĭ de Anghira le-aŭ conservat. Socot că puţin după aceea, pe timpul Turcilor, biserica Anghireĭ s'a dat celuĭ al Sevastieĭ, fiind-că în uvrajul vostru (Συμβολαὶ et σελ. 114, στιχ. 8), cel al Sevastieĭ se numeşte (la 1465) *„ţiitor de loc al Anghireĭ"*. De aceea socot că ţiitoriĭ de loc se asamănă mult cu ceĭ de la noĭ in partibus infidelium numiţĭ Episcopĭ. Episcopiĭ latinĭ in partibus aŭ numaĭ demnitatea (gradul) fără jurisdicţie.

Trebue să consultăm scrierea părinteluĭ Lequien (Oriens Christianus), şi a prea învĕţatuluĭ nostru canonist Thomassin, care multe ne spune despre Balsamon în: „Ancienne et nouvelle discipline de l'Eglise", Paris, 1725.

Cu totul al vostru, prea erudite Domn,
în ĭubire şi în Christos,

Emmanuel Auvrey
Paroh Sf. Iosif.

(Va urma).

C. Erbiceanu.

UNIREA PLĂNUITĂ IN ROMA
A
BISERICEI ORIENTALE ŞI OCCIDENTALE.

De Anast. Diomed. Chiriacos, profesor de Istoria bisericească la Universitatea din Athena—1893.

[Urmare din No. 3].

Papiĭ din secolul al XIX-lea până în ḑilele nóstre luară aceeaş atitudine faţă de biserica ortodoxă a orientuluĭ, pre care o luase şi ceĭ maĭ din 'nainte de eĭ. Popórele schismatice ale orientuluĭ trebueaŭ să fie atrase la supunerea sub Roma. Acţiunile proselitistice papale în orient în secolul acesta nu numaĭ nu încetară, dară şi maĭ ales se extinseră. In particular Siria a devenit centrul acţiunilor acestora, unde papismul a reuşit deja din secolul trecut să atragă la unitism la 250 de miĭ de locuitorĭ altă dată ortodoxĭ, şi să întreţină în Beryt o complectă Universitate Iesuitică. In acelaş timp ĭarăşĭ prin şcólele lor catolice de prin tótă Turcia şi Grecia liberă dirigiate de Iesuiţĭ şi surorile de caritate se adoperă să inspire simpatie către catolicism şi unde va putea să atragă la el pre fiiĭ bisericeĭ nóstre. In Macedonia lucréză proselitismul catolic în particular pre lângă Bulgarĭ. Şi maĭ ales ceĭ douĭ din urmă papĭ Piu al IX-lea şi actualul papă Leon al XIII-lea manifestară un zel particular pentru atragerea ortodoxilor la unirea cu Roma. Piu al IX-lea imediat de la începutul papalităţeĭ luĭ (1848) edete o circulară către popórele orientuluĭ în scopul acesta, care fu primită cu aversiunea, cu care tot-d'auna în Orient se pri-

mesc atarĭ invitaţiunĭ papalĭ. Patriarhul de atuncĭ al Constantinopoleĭ Antim respunse precum trebuia luĭ Piu, vestejind absurdele pretensiunĭ ale papilor şi inovaţiunile bisericeĭ romane, prin carĭ acésta în decursul secolelor urâţi alteră chreştinismul primitiv, care se află în biserica ortodoxă. Piu între acestea stăruia şi după acestea urmărind supunerea orientalilor, şi pentru acésta plecându-se insinuărilor aventurarululuĭ Pitzipios înfiinţă în 1855 numita „societatea chreştină orientală“, care luă asupră-şĭ ca să prepare terenul. Societatea după puţin se disolvă fără resultat, iar Pitzipios, principalul motor al mişcăreĭ aceleia, termină prin a se certa cu Piu. Este sciut că Piu al IX-lea şi cu puţin înainte de ţinerea sinoduluĭ din Vatican (1870) invită ca să ia parte la el şi pre Patriarhul ecumenic Gregoriŭ al VI-lea cu episcopiĭ orientalĭ, dar acesta ştiind maĭ 'nainte pretenţiunile papale nu primi nicĭ să ia în mânĭ epistola papeĭ ce i se înmâna de către trimisul papal. Şi cu tóte acestea după începerea Sinoduluĭ s'a compus şi o comisiune specială spre arătarea mĕsurilor necesare pentru unirea bisericeĭ orientale şi occidentale, se înţelege, fără efect.

Leon al XIII-lea decĭ căutând şi el acum unirea orientalilor continuă, după cele de maĭ sus expuse, tradiţiunea papală şi face ceea ce şi papiĭ ceĭ maĭ 'nainte de el aŭ făcut. Ear zelul maĭ călduros cu care vorbesc astă-ḑĭ în Roma despre proectata supunere a Orientalilor, se explică póte dintr'aceea, că papismul suferind plăgĭ mortale în occident de la revoluţiunea francesă până în ḑilele nóstre, simte maĭ mult de cât orĭ când necesitatea de a afla aiurea un noŭ sprijin. Papismul în Occident fu atacat de mórte de către ideile liberale moderne. In Francia aversiunea către el a ajuns, precum este sciut în timpul revoluţiuneĭ la poporul frances adăpat de ideile luĭ Voltaire şi ale Encyclopediştilor, într'un grad atât de acut în cât să se desfiinţeze cu totul creştinismul, să se închidă bisericile şi să se alunge clerul din tótă Francia, şi abea Napoleon redete ĭarăşĭ bisericeĭ catolice primele eĭ drepturĭ în ţara acésta. Intre acestea până în momentul acesta biserica catolică în Francia este privită de stat cu ochĭ de neîncredere; Iesuiţiĭ şi cele-l-alte ordine monahale, carĭ îĭ urméză sunt alungaţĭ din ţară ca uniĭ cariĭ nu voesc să se conforme cu nouile legĭ şcolare, ĭar şcólele lor

s'aŭ închis, instrucţiunea religiósă s'a şters din programele şcólelor publice, s'a introdus şi căsătoria civilă, pentru ca cu nicĭ un cuvênt să nu depindă societatea şi republica franceză de biserica papală. In Germania de la 1872 prin legile care s'aŭ făcut asupra instrucţiuneĭ şi a celor bisericeştĭ se introduce asemenea stare inimică în facia bisericeĭ romane; Iesuiţiĭ, pretorianiĭ aceştia aĭ papismuluĭ se alungă şi de aicĭ; se introduce căsătoria civilă, botezul se lasă liber, adică fără urmărĭ politice, ĭar cele ale instrucţiuneĭ cleruluĭ şi ale numireĭ în demnităţile bisericeştĭ se determină în aşa mod, în cât să nu se vatăme interesele politice şi drepturile Statuluĭ. De acĭ certurile cu papismul ale guvernuluĭ German, cari se slăbiră întru cât-va în urmă sub Leon al XIII-lea din causa blândeţeĭ luĭ naturale şi a dexterităţeĭ diplomatice, maĭ ales după căderea luĭ Bismarc, nu dispăruse însă cu totul, ĭară centrul catolic în senatul german stă tot-d'auna ameninţător în faţa guvernelor germane în numele intereselor catolice. In Italia de la ocuparea Romeĭ de către armatele italiene ale luĭ Victor Emanoil în 1870 şi de la desfiinţarea potereĭ lumeştĭ a papeĭ şi proclamăreĭ urbeĭ eterne ca capitală a Italieĭ întregĭ, cérta dintre guvernul italian şi papismul protestator contra tuturor acestor evenimente ca (contra) a uneĭ răpirĭ tîlhăreştĭ şi nepióse a neînstrăinatelor adecă şi fórte legalilor şi fórte canonicelor drepturĭ ale luĭ, este la culme şi până în momentul acesta neîmpĕcată. Aprópe în asemenea posiţiune inimică se află papismul acum şi în tóte cele l'alte ţĕrĭ ale Europeĭ occidentale, pentru că nesocotind diferinţa timpurilor şi socotind că lumea viéză încă în evul mediŭ nu înţelege să respecteze drepturile popórelor şi legile legiuite de camerile lor, cari exprimă chiriarha voinţă naţională a lor, nu înţelege în particular nouele principiĭ ale libertăţeĭ, pe care se întronéză starea politică şi socială a popórelor, principiile tolerenţeĭ religióse, libertăţeĭ conştiinţeĭ, scinţeĭ, cuvêntuluĭ, preseĭ, perfecteĭ egalităţeĭ a tuturor înaintea legilor, ci pretinde pretutindenea să impună privilegile catolicismuluĭ şi să aĭbă în mânile luĭ nemărginita şi necontrolata instrucţiune a popórelor şi supraveghierea activităţeĭ lor ştiinţifice, ĭar administraţiunea bisericéscă să se facă fără vre-o supraveghere şi control din partea statuluĭ, ca şi cum biserica ar forma stat în stat. Posiţiunea papismuluĭ în Eu-

ropa occidentală, precum vede orĭ-cine este fórte dificilă şi fórte critică. Iesuiţiĭ în Roma, ceĭ maĭ principalĭ susţinătorĭ aĭ papismuluĭ, mâna luĭ cea dréptă şi óstea cea maĭ principală, cea maĭ gata la disposiţiunea luĭ, cugetară ca pentru întărirea papismuluĭ, celuĭ ast-fel de sdruncinat din tóte părţile, să învestéscă pre papa cu strălucirea infailibilităţeĭ şi reuşiră în acésta în fine după o mică oposiţiune, prin maioritatea plecată a numituluĭ sínod din Vatican din 1870. Iesuiţiĭ socotiră că cu acest mod ordinele din Roma, care în cea maĭ mare parte se dictéză de dênşiĭ, vor fi aşteptate pre viitor de popórele catolice cu o maĭ órbă supunere şi ast fel papismul va căpăta o maĭ mare putere. Tot-d'auna însă rĕmâne posiţiunea papeĭ plină de dificultăţĭ şi de crise şi pentru acésta se póte considera ca necesar să căştige aiurea, după ce în occident 'şi-a perdut puterea luĭ de altă dată. Nu este pentru acésta straniŭ că ceĭ din Roma arată acum maĭ mult zel de cât altă dată în favórea acţiuneĭ pentru extinderea势 putereĭ papale în orient, saŭ pentru unirea bisericeĭ orientale şi occidentale, adecă supunerea celeĭ dintâiŭ sub cea de a doua.

In următórele douĕ articole vom examina pentru ce visul acesta al papilor rĕmâne tot d'auna nerealisat şi pentru ce popórele orientale aŭ respins tot-d'auna şi vor respinge de a pururea supunerea acésta a lor cerută de papĭ sub stĕpânirea lor.

Pretenţiunile Papilor relativ la primăţie, sunt fără basă.

In articolul precedent am examinat cum papiĭ pururea aŭ urmărit supunerea popórelor orientale sub autoritatea lor spirituală. In cel de faţă şi în cel următor ne vom încerca să cercetăm pentru ce tot-d'auna popórele orientale aŭ respins şi încă şi acum resping o atare supunere. Cuvintele respingereĭ acesteia, a pretenţiunilor papalĭ din partea orientalilor, se pot după noĭ resuma la treĭ. Popórele orientale nu primesc să recunóscă de şef pre papa: a) Pentru că pretenţiunea acésta a papilor să domnéscă preste biserică este nejustificată, fără basă, este o simplă dictare a fanfaronadeĭ şi nimica maĭ mult; b). Pentru-că supunerea lor papeĭ saŭ bisericeĭ papale ar conrupe chreştinismul care se află la dênşiĭ nealterat şi curat; şi c).

pentru că ea le ar fi vĕtămătóre şi politiceşte, şi naţional şi social. Aicĭ vom examina pre cel d'întăiŭ motiv.

Pretenţiunea papeĭ ca să fie recunoscut de toţĭ ca canonicul cap şi legal şef al creştinismuluĭ e fără basă şi nu se sprijineşte pe adevĕr. Vechile bisericĭ .recunoşteaŭ de cap şi şef al bisericeĭ pre Christos (Efes. I, 22), şi pe nimenea altul. Eraŭ independente unele de altele şi administraŭ afacerile lor fie-care prin sinódele episcopilor lor, avênd perfectă administraţiune de sine şi autonomiă. Era adică, administraţiunea din început a bisericilor precum este până astă-dĭ administraţiunea bisericilor ortodoxe. Numaĭ întâietatea de onóre, saŭ primele onorurĭ de întâia şedere aveaŭ episcopiĭ urbilor politice maĭ însemnate, adecă episcopiĭ Romeĭ, Constantinopoleĭ, Alexandrieĭ şi Antiochieĭ, la care se adause de către Theodosiu al II lea şi al Ierusalimuluĭ, ca episcopul urbeĭ, în care s'a crucificat Domnul şi de la care s'a extins întâiŭ lumina Evangelieĭ. Intâetăţile acestea nu eraŭ întâetăţĭ de jurisdicţiune, ci simplu de onóre. Dacă se ivea vre-un diferend de caracter local era suficient sinodul loculuĭ ca să'l deslege. Ear dacă vre o cestiune mişca tótă biserica se aduna sinodul ecumenic spre buna eĭ regulare. Sinodul ecumenic representa atuncĭ bisericile nu ale unuĭ loc, ci ale tuturor ţĕrilor creştine. Atuncĭ se manifesta şi la exterior unirea bisericeĭ, carea principalminte era unirea credinţeĭ şi a amóreĭ, ĭar nu unirea administraţiuneĭ sub un episcop. Fie-care era dator să se supună sinoduluĭ ţĕreĭ sale, şi nimenea nu putea să se impună în afacerile uneĭ biserice străine. Numaĭ decisiunile sinoduluĭ ecumenic se impuneaŭ pretutindenea. Acesta era guvernămêntul bisericeĭ vechĭ, şi după acesta se administréză şi până acum bisericile ortodoxe ale orientuluĭ.

Episcopul Romeĭ din secolul al II-lea voi să ĭea o autoritate maĭ înaltă asupra celor-l-alţĭ episcopĭ, şi câte puţin ridică pretenţiunea, ca să fie recunoscut cap şi şef absolut al bisericeĭ. Dar acestea pretenţiunĭ ale luĭ îndată fură respinse de bisericele orientale; ĭar în occident prevală, dar şi acolo se făcu acésta încetul cu încetul şi după o mare oposiţiune, după cum vom vedea maĭ jos. Pretenţiunea acésta fanfarónă a episcopilor Romeĭ, care provocă atâtea scandale în lumea creştină şi deveni causa diferitelor schisme într'ênsul, s'a născut în sufletul lor, pen-

tru că eraŭ episcopiĭ Romeĭ—împĕrătésa lumeĭ.—Romaniĭ cucerise aprópe întréga lume cunoscută celor vechĭ, şi de la Roma stăpâneaŭ politiceşte preste tóte ţĕrile; romanul socotea că s'a născut pentru ca să domnéscă. Era posibil ca şi în sufletul episcopuluĭ roman, al episcopuluĭ urbeĭ care împărăţea preste lume, să nu se nască o asemenea dorinţă? Eacă sorgintea fanfaroniei papale, ĭacă causa maĭ adâncă a pretenţiunilor papalĭ, relativ de omnipotenţa în biserică. Dar pentru pretenţiunile acestea trebuea să se afle o basă óre-care verisimilă (care se pară fondată pe raţiune). Ear ca atare susţinură de la început, episcopiĭ Romeĭ, ideea, că sunt adecă succesoriĭ luĭ Petru şi ca atare pretind comanda în biserică. In Roma imaginară pe Petru căpeteniă primeĭ bisericĭ şi cap al apostolilor. Apoĭ imaginară pe Petru ca pre cel care întâiŭ a întrodus creştinismul în Roma şi care a fost întâiul eĭ episcop. Dicem imaginară, pentru că aceste două aserţiunĭ sunt cu totul eronate şi nu se sprijinesc pe adevĕr. Petru nicăierĭ în Noul Testament nu se înfăţişază ca cap al bisericeĭ, ci ca unul dintre apostolĭ, şi nu ordonă nicĭ cum, ci discută ca egal cu egalĭ cu ceĭ-l-alţĭ apostolĭ, precum s'a făcut în sinodul din Ierusalim (Act. XV), ĭar în Antiohia s'a mus'rat de către Paul (Gal. II, 11). Dacă vechimea şi până astă-dĭ biserica îl aşédă întrre corifeĭ (atarĭ eraŭ afară de el Iacob, Ioan şi Paul), acésta însemnéză numaĭ că aceştia prin însuşirile lor superióre şi prin maĭ marile lor zel se destingeaŭ între apostolĭ. Cuvêntul „pre acéstă pétră oiŭ zidi biserica mea" (Mateiŭ XXV, 16). îl esplică ceĭ vechĭ ca însemnênd credinţa, pre carea s'a întărit biserica. Ĭar cheile împĕraţieĭ ceruluĭ le a dat Domnul nu numaĭ luĭ Petru, dar şi celor-l-alţĭ Apostolĭ (Ioan XX, 23) Dacă îl întreabă de treĭ orĭ de îl ĭubeşte şi apoĭ adaugă: „Păstoreşte oile mele" (Ión XXI, 16), a făcut acésta, pentru ca să'l restabilésc în demnitatea apostolică, de care se făcuseră nedemn, când de treĭ orĭ a negat pre Christos. Aceste sunt astă-dĭ adevĕrurĭ confirmate de ştiinţa ermineutică, şi numaĭ oamenĭ lipsiţĭ de orĭ-ce formaţiune (cultură, edu aţiune) ştiinţifică teologică pot să dea alt înţeles locurilor acestora din scriptură. Apoĭ că Petru înfiinţă biserica din Roma şi că a fost şi întâiul episcop al acesteĭa este un curat myth, ce se întâlneşte întâiŭ în scrierea apocrifă

şi mincinos intitulată din secolul al II-lea, Clementinele. Noï ştim positiv din cartea Faptelor (care nimica de acest fel nu ḑice despre Petru), că Paul a predicat în Roma, unde prima ştire despre Evangelie ajunsese în capitala de atuncĭ a lumeĭ prin particularĭ, carĭ veneaŭ din Orient pentru negoţ saŭ alte afacerĭ. Clementinele dară, apocrife din secolul al II-lea, vorbesc întâiŭ despre venirea luĭ Petru în Roma, pre care apoĭ ca pe o famă o repetesc şi alţiĭ. Dacă veni şi Petru către finitul vieţeĭ sale în Roma, fapt despre care mulţĭ se îndoïesc află deja biserica formată; ïară fondator al eĭ şi întâiul episcop al Romeĭ nu póte să se numéscă şi pentru acésta, că apostoliĭ nu eraŭ episcopĭ aĭ unor oraşe determinate, ci episcopĭ catolicĭ, a tótă biserica. Petru predică şi în Antiohia şi în Babilon. Nimenea însă nu l'a numit episcop ar urbilor acestora, nicĭ pre episcopiĭ lor nu i-aŭ numit succesorĭ aĭ luĭ Petru. Al Athenelor, al Corinthuluĭ, al Thessaloniceĭ, al Efesuluĭ nu se numesc pentru acésta succesorĭ aĭ luĭ Paul, de şi Paul a fundat bisericele acestor oraşe.

Orientul onorând numaĭ pre episcopul Romeĭ ca pre episcopul urbeĭ celeĭ maĭ însemnate a Statuluĭ Roman, respinse de la început orĭ-ce autoritate a luĭ asupra bisericilor orientale. Pentru acésta Polycarp al Efesuluĭ în secolul al II-lea nu primi opiniunea luĭ Victor al Romeĭ în privinţa Pascelor, nicĭ deteră atenţiune, atât eĭ cât şi ceĭ-l'alţĭ episcopĭ din Asia mică la ameninţările luĭ. Irineu blaméză pre acelaşĭ Victor, pentru pretenţiunea luĭ de a-şĭ impune părerea sa celor-l'alţĭ episcopĭ. Asemenea Firmilian cu ceĭ-l'alţĭ episcopĭ aĭ Capadocieĭ resping în secolul al III-lea ideile luĭ Ştefan al Romeĭ despre botezul ereticilor şi despreţuesc ameninţările luĭ. Iar Dionisiŭ al Alexandrieĭ în aceea-şĭ împrejurare desaprobă pretenţiunea Episcopuluĭ Romeĭ. In secolul al IV-lea se rădică marile dispute ariane care aŭ turburat biserica în timp de o sută de anĭ, după care urméză disputele nestoriane, eutichiane, monofisite, monotelite şi iconomahice.

In tóte aceste discuţiunĭ fórte viĭ, în care biserica se împărţia în maĭ multe părţĭ, una luptând contra alteia, ïar împěraţiĭ amestecându-se daŭ o maĭ mare oţěrâre mişcăreĭ acesteia, ceea-ce atâta de mult vatămă, precum este ştiut, statul bizantin, nicăirea nu vedem pre episcopul Romeĭ

ca cap al bisericeĭ, adecă şef infailibil deslegând şi aplanând certurile. Episcopul Romeĭ ĭea parte la dênsele ca şi ceĭ-l'alţĭ patriarhĭ aĭ orientuluĭ şi episcopĭ, discută ca egal cu egalĭ, condamnă pre alţiĭ şi de alţiĭ este condemnat, dar nicĭ o dată nu impune soluţiuea în puterea dreptuluĭ celuĭ maĭ înalt. Soluţiunea acésta se cere de la sinódele ecumenice. Sinódele acestea nu se convócă de către papĭ saŭ cu învoirea lor, ci de către împĕraţĭ după opiniunea dată a ĭerarhilor celor maĭ însemnaţĭ aĭ bisericeĭ; nu se ţin în Roma, ci în oraşele orientuluĭ, în Nicea, în Constantinopole, în Efes, în Chalcedon; nu se compun principalminte supt influenţa Italienilor saŭ a altor episcopĭ occidentalĭ, ci principalminte sub a Grecilor; nu se preşedéză de către papĭ, ci de către patriarhĭ şi de alţĭ mitropoliţĭ însemnaţĭ aĭ orientuluĭ; decisiunile lor nu armoniséză prin necesitate cu opiniunile papilor, ci din contra le sunt adesea-orĭ opuse şi le condamnă expres, precum face sinodul al VI-lea ecumenic la 680 în Constantinopol, care condamnă ca eretic monotelit pre papa Onoriŭ; ĭar în disolvarea schismelor nu se întrébă ce posiţiune avea Roma în faţa părţilor divisate, ci adesea-orĭ recunosc ca episcop canonic pre acela, pre care Roma îl considera ca schismatic, precum a făcut al doilea sinod ecumenic, care a recunoscut pre Meletiŭ ca Mitropolit canonic, pre care Roma îl considera schismatic, primind pre un óre-care Paulin. Pre Meletiu acesta respins de Roma şi preşedinte al sĕŭ îl proclamă al II-lea Sinod ecumenic. Tóte aceste fapte arată maĭ luminat de cât sórele, că în primele nouĕ secole saŭ maĭ 'nainte de schismă, episcopul Romeĭ era cu adevĕrat unul dintre ceĭ maĭ iluştrĭ ĭerarhĭ şi avea ca episcop al primuluĭ oraş domnitor primele onorurĭ, dar în administraţiunea lucrurilor bisericeştĭ nicĭ o putere nu-ĭ recunoşteaŭ bisericile grece ale orientuluĭ; era ca unul dintre ceĭ-l'alţĭ episcopĭ; discuta ca egal cu egalĭ; nu putea să impună opiniunea sa; opiniunea sa putea să se combată şi să fie condamnată; să vedea în privinţa cestiunilor care se rădicaŭ, cunoştinţa comună a bisericeĭ, representată în sinódele ecumenice, pre care le ţineaŭ representanţiĭ întregeĭ bisericĭ. In genere era atuncĭ principiŭ admis, că nicĭ o biserică locală nu putea să se amestece în afacerile alteia; episcopiĭ occidentalĭ administraŭ bisericile lor şi orientaliĭ pre ale lor; exista adică per-

fectă autonomie şi de sine administrare a bisericilor din tóte părţile. Când odată voiră ceĭ din Italia să se amestece în ale alegereĭ luĭ Nectariŭ în Constantinopole, fură respinşĭ de către episcopiĭ orientalĭ ca necompetenţĭ; aceeaşĭ se întâmplă şi când maĭ târḑiŭ căută al Romeĭ, să se amestece în certele referitóre la divinul Chrisostom. Impěraţiĭ manifestaŭ adesea orĭ episcopilor carĭ luaŭ parte la şedinţe în orient saŭ în occident în sinódele locale, că nimica nu puteaŭ să decidă cu privire la episcopiĭ celeĭ l alte partide. Acésta era administraţiunea vecheĭ biserici într'acésta stă până astă-ḑĭ biserica orientală, şi datoreşte, mareluĭ Fotiŭ aceea, că în secolul al IX-lea, când papismul se încercă să stěpânéscă preste orient, respinse despotismul papal, apără şi mântui adevěratele tradiţiunĭ ale vecheĭ administraţiunĭ bisericeştĭ. Pentru acésta memoria luĭ Fotiŭ fu şi va rěmâne în tot d'auna fórte ĭubită tuturor popórelor ortodoxe.

(Va urma).

ETICA EVOLUŢIONISTA ŞI ETICA CREŞTINA.

(Urmare. Vedĭ Biserica Ortodoxă, anul XVII, No. 3).

VI. *Simpatia*

Cu cele espuse în cap. precedent, filosoful nostru avu de scop numaĭ a forma tĕrîmul pe care acum *Simpatia* rĕsare ca un *Deus ex machina*, spre a contopi sub ochiĭ noştri egoismul şi altruismul, adică pe Epicur şi Bentham. Cu alte cuvinte el acum lămureşte cum egoismul (simpatia) satisfăcut aduce la urmă fericirea generală. Negreşit acéstă lucrare măiestră costă óre-care osteneală şi trebue a ne găti la un marş voĭnicesc prin pustiul întins şi posomorît al deducţiilor luĭ Spencer.

*

Pentru autorul *Baselor eticeĭ* este un principiŭ irefutabil *că aptitudinile, a căror eserciţiŭ în condiţiĭ date ne aduce parte dureri şi parte plăcerĭ, nu se maĭ pot desvolta, îndată ce esercitarea lor aduce maĭ mult durere de cât plăcere.* După dênsul plăcerile sunt unicul mijloc de a ne da impuls la lucrare, pe când durerile ne îngrozesc constant de lucrare. Aşa dar, îndată ce eserciţiul uneĭ aptitudinĭ asigură maĭ multă durere de cât plăcere, mijlocul de îngrozire precumpăneşte şi aptitudinea încetéză de a se desvolta [1]).

---

[1]) Les Bases etc. p. 209.

Plecând de la acest principiŭ, Spencer întreprinde a educa simpatia şi ne arată *a priori* condiţiile ce se impun la creşterea eĭ.

Maĭ întâĭ se vor înlătura piedicile ce staŭ în calea acestuĭ copil plin de speranţe. Simpatia în sine are de obiect durerile precum şi plăcerile altora şi prin urmare se arată ca *împreună-plăcere* saŭ *compătimire,* după cum suntem marturĭ la plăcerea saŭ la durerea altuia. Totuşĭ din principiul enunţat maĭ sus Spencer deduce, că simpatia se póte desvolta numaĭ în formă de plăcere şi că se desvoltă *considerabil* numaĭ când fiinţile ce ne'ncunjură manifestéză de regulă plăcere şi rar durerĭ.

Prin urmare domnind o stare *de resboĭ,* simpatia nu se póte desvolta considerabil. Lupta distrugĕtóre cu duşmaniĭ din afară o înăduşă încă din germine şi dă naştere la fapte dese de cruzime chĭar în interiorul societăţeĭ. De aceea Spencer avu trebuinţă să ne arăte în cap. precedent cum se va restabili până la un grad armonia socială şi fără conlucrarea simpatieĭ.

Dar şi după sfârşitul regimuluĭ militar simpatia gingaşă va avea să întimpine încă mulţĭ vrăjmaşĭ în desvoltarea sa. Căcĭ de şi cu încetarea resboiuluĭ s'ar înlătura multe rele şi s'ar favorisa puternic adaptarea omuluĭ la condiţiile sociale, totuşĭ acéstă adaptare nu va fi suficientă şi de aceea vor maĭ esista încă *multe rele.* Maĭ întâĭ partea natureĭ omineştĭ, ce a produs şi produce până astă-dĭ resboĭul nu va lua de-o dată o formă destul de superióră, spre a dispărea tóte nedreptăţile, ca râpirea, prădăcĭunea şi alte rĕutăţĭ la care ea dă pricină. Apoĭ adaptarea imperfectă a constituţieĭ omineştĭ *la lucrările vieţiĭ industriale* va persista încă mult timp, de óre-ce modurile de activitate necesare în acéstă stare *vor părea puţin satisfăcĕtóre până la un grad încă pentru nenumĕrate generaţiĭ.* In urmă *defectele de control* în raport cu sine însuşĭ şi *diversele mancurĭ de con tă,* provenite din o prevedere puţin

esactă a consecinţelor acţiuneĭ vor produce şi atuncĭ suferinţĭ, de şi maĭ puţin simţite de cât astă-ḑĭ [1]).

Chĭar când *aceste treĭ feliurĭ de adaptare insuficientă ar dispărea*, nu vor seca *tóte isvórele mizerieĭ*, *cât timp cifra naşterilor covârşesce pe a deceselor, aşa în cât scumpeşte prea mult mijlócele de existenţă*. Fecundaţia însĕ, cum am vĕḑut maĭ sus, diminuază din ce în ce maĭ mult şi împreună cu ea, munca necesară spre susţinerea indiviḑilor şi a familieĭ. Ast-fel treptat, în măsura în care *omul şi societatea se vor înţĕlege din ce în ce maĭ bine*, simpatia va câştiga tărîmul cel maĭ roditor şi va putea face pe ómenĭ să guste rodurile cele maĭ dulcĭ.

Spencer nu se mulţumeşte numaĭ a depărta cu îngrijire din calea simpatieĭ tóte pĭedicile. El ne învaţă maĭ departe *mijlócele positive* prin care simpatia póte progresa în virtute şi ştiinţă. După dênsul doĭ factorĭ se impun pentru desvoltarea simpatieĭ: *întâĭ un factor subiectiv*, adică limba naturală a sentimentuluĭ la fiinţa pentru care simpatisăm; *al doilea un factor obiectiv*, adică puterea de a esplica acéstă limbă la fiinţa ce simpatisaze. Din ordinul luĭ Spencer ambiĭ factorĭ staŭ la disposiţia simpatieĭ.

Factorul subiectiv. Astă-ḑí, ḑice Spencer, diversele nóstre sentimente vin adesea în oposiţie cu binele social. De aceea trebue a năbuşi şi a ascunde aceste sentimente, aşa că, *făţărnicia* devine o condiţie aprópe neapărată pentru existenţa nóstră. „Dar în măsura în care poftele egoiste vor fi puse maĭ mult sub controlul instinctelor altruiste şi se vor produce maĭ puţine mişcărĭ de natură blamabilă (şi putem aştepta acésta pe baza făgăduinţelor pline de îndurare a luĭ Spencer), va descreşte necesitatea de a veghea cu atâta grijă la espresia fisionomieĭ saŭ la mişcările corpuluĭ şi acestea *vor descoperi privitoruluĭ maĭ lămurit starea sufletéscă*". Maĭ mult încă. Dacă vom putea manifesta simţirele nóstre interne fără sfială, vom câştiga o aptitudine maĭ mare, de a manifesta chĭar „*nuanţele maĭ de-*

[1]) Les Bases etc. p. 210. ş. m. d.

licate și gradele maĭ slabe ale emoțiilor", ĭar limba sentimentuluĭ va fi *maĭ avută, maĭ variată și maĭ definită.* Evident că în aceeașĭ proporţie va fi facilitată şi simpatia ¹).

Tot atuncĭ se vor desvolta şi *semnele vocale* pentru sentimente. Răria, înălţimea, timbrul şi mlădierea unuĭ ton sunt note de sentiment şi se pot combina în diferite chipurĭ spre a esprima sentimentul. „Cum am observat în alt loc, ḑice Spencer, *cadenţele sunt comentarele emoţiilor la propoziţiile intelectuluĭ*" ²). Deci îndată ce necesitatea actuală a de ascunde sentimentele va dispărea, espresia vocală a sentimentelor nóstre se va desvolta din ce în ce maĭ mult. Filosoful nostru este convins, că limba emoţiilor din viitor se va înălţa peste cea din present atât, cât limba nóstră actuală s'a rîdicat peste limba raselor celor maĭ primitive ³).

Factorul obiectiv. O dată cu aptitudinea semnelor de emoţiĭ creşte şi în ceĭ-l-alţĭ ómenĭ puterea de a înţelege semnele ce se vĕd şi se aud ale sentimentuluĭ. Esperienţa învaţă, că aptitudinea de a înţelege aceste semne, precum şi aptitudinea de a înţelege stările mentale ce ele esprimă şi causele lor, sunt fórte diferite.

Dacă suposăm că aceştĭ doĭ factorĭ cresc intensiv... ne putem face o ideĭe despre simpatia maĭ profundă şi maĭ largă, la care eĭ vor da loc în viitor". Sentimentele celuĭ care simpatisaze şi sentimentele celuĭ, care naşte simpatie vor avea o asemănare, *ce va merge maĭ până la identitate* ⁴).

Cu adevĕrat, o icónă fórte frumósă şi idilică, pentru care pictorul cel maĭ bun ar invidia pe filosoful nostru. Dar să aruncăm acum o privire scrutătóre la fie-care parte a eĭ. Miezul espunereĭ de până aicĭ este principiul, că o aptitudine se póte desvolta numaĭ cu condiţia, ca eserciţiul

---

¹) Les Bases etc. p. 211.

²) Spencer ne trimite la o încercare a sa despre musică, intitulata: Essais sur l'origine et la fonction de la musique. Ne avênd la îndemâna acéstă lucrare, nu putem stabili ce frumuseţă de ideĭ şi stil va fi cuprinḑênd.

³) Les Bases etc, pag. 212.

⁴). Les Bases etc. p. 213.

eĭ să aĭbă de ţel un *escedent de plăcere asupra durereĭ.* Cu acest principiŭ stă saŭ cade tótă clădirea fantastică rîdicată d'asupra luĭ de Spencer. Insă principiul acesta este nu numaĭ nedemonstrat ci şi *fără îndoĭală neesact.*

Am vĕḑut maĭ sus că nu póte fi vorbă de cât despre o desvĕluire graduală a aptitudinilor şi chĭar acésta e cu putinţă numaĭ până la nişte marginĭ determinate. Dar până când are loc o desvăluire, póte creşte chĭar o aptitudine, a căreĭ esercițiŭ din firea sa este neplăcut omuluĭ. Cum? Oare frica, desgustul, compătimirea, jalea, nostalgia nu póte creşte? Spencer trece cu vederea două lucrurĭ. Maĭ întâĭ esercițiul aptitudinilor nóstre inferióre nu atârnă a parte de voĭa nóstră, ci de mediul în care ne aflăm. Aşa se póte întâmpla, că din causa unor pericole ce ne ameninţă continuŭ saŭ a unor nenorocirĭ dese şi a. d. a. se deşteaptă în noĭ maĭ adesea nişte sensaţiĭ neplăcute şi în consecinţă devin maĭ tarĭ. Apoĭ esercițiul aptitudinilor nóstre corporale, chĭar dacă e neplăcut, atârnă de *voea nóstră liberă.* Pentru om bine şi plăcut nu este acelaşĭ lucru. Pentru el unele lucrurĭ sunt adevĕrat bune fără a fi cătuşĭ de puţin desfătătóre. In aseminea casurĭ, *voea póte constrînge puterile* corporale să facă saŭ să sufere ceea ce este neplăcut. In consecinţă aceste aptitudinĭ se pot întări şi desvălui, de şi esercițiul lor n'aduce maĭ multă plăcere de cât durere. Presupunerea luĭ Spencer, că orĭ-ce creştere a energieĭ vieţeĭ, ar fi sinonimă cu creşterea plăcereĭ saŭ a bucurieĭ, este decĭ cu totul neesactă. Şi durerea este viaţă. Aptitudinea de a suferi, răbdarea în necasurĭ şi prigonirĭ, póte creşte, de şi esercițiul eĭ rĕmâne neplăcut pentru omul sensual. Eroismul răbdăreĭ se dovedeşte tocmaĭ în cele maĭ marĭ suferinţĭ. In acestea află triumful eĭ cel maĭ strălucit resignaţiunea şi lepădarea de sine a creştinuluĭ. Ast-fel principiul luĭ Spencer, că o aptitudine se póte desvĕlui numaĭ când are ca ţel un escedent de plăcere asupra durereĭ nu este nicĭ cum esact. Iar cu acest principiŭ cad apoĭ tóte consequenţele ce Spencer

trage din el spre a face simpatia să crească maĭ ĭute. Dar póte se va întreba cine-va, de ce moralistul nostru afirmă, că simpatia se va desvălui *considerabil* tocmaĭ când mediul manifestă de ordinar plăcere şi rar durere. Cuvêntul *considerabil* merită cu dreptul atenţia nóstră. El ne arată că sistemul luĭ Spencer *ĭa optimismul ca o presupunere tacită a sa.* In adevĕr, dupĕ Spencer, creşterea vieţeĭ va se ḑică creşterea plăcereĭ saŭ a bucurieĭ. Dupĕ ideile sale principale aptitudinele se pot desvolta numaĭ presupunênd un *escedent de plăcere asupra dureret.* Dar el afirmă tot-odată, că viaţa s'a desvoltat constant de la început, decĭ trebue să admită aseminea *că evoluţia încă de la început a avut ca ţel un escedent de plăcere asupra dureret.* Insă pesimiştiĭ contestă acésta şi decĭ am avea drept să aşteptám de la Spencer a se esplica cu dênşiĭ, demonstrând, că presupunerea pe care se razimă tot sistemul seŭ este esactă. Dar nu este aşa. *El tace.* Este maĭ uşor a suposa de cât a demonstra.

Din afirmarea luĭ Spencer, că de la început evoluţia a scoposit un escedent de plăcere urméză maĭ departe, că *simpatia s'a putut încă de la început desvălui.* Dar atuncĭ de ce ea până acum este aşa de nedesvăluită? Spencer va respunde: Pentru-că până acum cu tot escedentul de plăcerĭ, aŭ existat încă multe suferinţĭ şi durerĭ. Dar tocmaĭ faptul acesta nu se póte de loc esplica dupĕ principiile sale. Un escedent de plăcere trebue să fi esistat încă în fasa cea maĭ primitivă a evoluţieĭ vieţeĭ. Acest escedent a crescut constant împreună cu viaţa. N'am putea decĭ aştepta, dupĕ acéstă supoziţie, că astă-ḑĭ dupĕ atâtea periódе *infinit de lungĭ* ale evoluţieĭ, escedentul de plăcere să fie aprópe infinit? N'ar trebui să fie pământul chĭar astă-ḑĭ un adevĕrat eden, o grădină desfătătóre, unde genul omenesc să petreacă în nevinovaţie şi plăcere? Apoĭ cum va esplica Spencer prin optimismul seŭ, că cu tótă evoluţia, există astă-ḑĭ aptitudinĭ, a căror esercițiŭ este din fire neplăcut omuluĭ? Da, cum se va esplica în genere dupĕ vederile sale existenţa acestor aptitudinĭ?

Dar acéstă morală nouă presupune escedentul plăcerilor asupra durerilor nu numaĭ în raport cu genul omenesc în totalitatea sa. Căcĭ în sensul acesta optimismul ar avea cel puţin óre-care probabilitate, de şi nu se póte dovedi cu esactitate ştiinţifică. După Spencer însă plăcerea trebue a precumpăni *în fie-care om,* ea trebue a fi acordul dominant *în viaţa fie-căruĭ om.* Căcĭ precumpănirea dureref trece în ochiĭ luĭ ca scurtarea vieţeĭ, representă oftiga în sistemul seŭ. Dar de fapt cursul vieţeĭ trebue să crească în fie-care om cel puţin până la *epoca, în care el propagă viaţa sa la descendenţiĭ seĭ.* Cum ar creşte viaţa în totalitate, dacă n'ar creşte în individ? O viaţă generală, abstractă a totalităţeĭ nu există. Viaţa ce o are totalitatea se cuprinde în indivizĭ. De sigur viaţa creşte în fie-care individ şi anume cea corporală până la maturitatea deplină a vârsteĭ, ĭar cea intelectuală aprópe tótă viaţa. Omul învaţă cât trăeşte.

Acum óre optimismul, ce noua morală *postuléză atât de indispensabil,* se póte susţinea în raport cu fie-care om? Noĭ credem că el este fórte *neprobabil* dacă luăm în privire viaţa pămêntéscă, fără a reflecta la viaţa de vecĭ. Póte să fi zimbit unor ómenĭ încă din légăn o sórtă fericită. Póte să fi dus uniĭ o viaţă uşóră şi lină ca zefirul şi senină ca azurul ceruluĭ. Se póte. Trebue să adăugim însă, că aceştĭ ómenĭ sunt fórte rarĭ. *Rari nantes in gurgite vasto,* cum zice Virgiliŭ. Dar tot aşa se póte, ba este cu mult maĭ sigur, că în acéstă lume sunt ómenĭ, cărora drumul le-a servit de leagăn; ómenĭ cari sub cerul deschis şi-aŭ petrecut viaţa lor sbuciumată, în luptă cu sórta vitrigă, cu fómea, cu miseria şi cu nelegĭuirea; oamenĭ cari şi-aŭ sfârşit viaţa plină de durere şi de miserie póte sub securea călăuluĭ, saŭ în temniţĭ întunecóse, saŭ în fundul ocnelor, saŭ pe la respintiĭ, în nopţĭ geróse, cu lacrămĭ în ochĭ, cu blesteme în gură, cu ură, amărăcĭune şi desnădăjduire în inimă. Cine va nega acésta? Ast-fel de fiinţĭ nenorocite sunt póte maĭ numeróse, de cât fiiĭ feri-

cireĭ, pomenițĭ maĭ sus. Ele compun ilustrația ironică la idilele optimiste ale filosofuluĭ poet din Englitera. Chĭar ómeniĭ, cărora norocul le-a aruncat în sin cu dărnicie bogată bunurĭ pământeştĭ, ce privelişte jalnică presintă celuĭ ce póte arunca o privire după culise? Cuvêntul pe care de miĭ de anĭ l'a rostit dreptul Iov, acel mare pătimitor, se aplică la toțĭ urmaşiĭ luĭ Adam: *Omul născut din femeĭe are puține ḑile şi multe necazurĭ* (XIV. 1). Sub lustrul avuțieĭ se ascunde fórte adesea întristare şi grijă, ură şi durere, refus saŭ trădare a dragosteĭ şi desnădăjduire. Altminterĭ, cum s'ar esplica mulțimea divorsurilor şi sinuciderilor în păturele maĭ de sus ale societățeĭ, desgustul de viața şi disposiția de a primi *pessimismul* à la Hartmann în cercul ómenilor culțĭ? [1]).

*

Am věḑut aicĭ maĭ sus simpatia crescênd těnêr în flóre, bărbat în putere. Acum rěmâne ca Spencer să plaseze şi să pună la încercare publică ca *Ministru* pe acest Doctor utriusque, a căruĭ cultură l'a costat atâta.... cerneală. Filosoful nostru avênd încredere în talentele estraordinare ale clientuluĭ seŭ l'a destinat pentru două portofoliĭ de odată, adică la *justiție* şi la *bine-facere publică*. Cititorul îşĭ va aduce încă aminte de afirmarea, că *simpatia este rădăcina dreptățeĭ precum şi a bine-facereĭ*. Acum těnêrul om de stat va dovedi că e capabil de rolurile ce i s'aŭ încredințat

Din nefericire şi aicĭ suntem purtațĭ cu vorba până la calendele grecescĭ. Spencer se întreabă: „Ce se va întâmpla în societatea compusă din ómenĭ cu acéstă însuşire (adică cu simpatie fórte desvoltată)“ [2]). Am auḑit aicĭ maĭ sus, că gingaşa simpatie îşĭ va desvolta flórea sa plăcută

[1]) Despre optimism şi pessimism în spiritul creştin veḑĭ Martensen, Die Chrisliche Ethik 5 Aufl. Leipzig, 1887. I. Bd. S. 209—248. Tradusă franțuzesce de G. Ducros, Paris 1892, vol. I, p. 244—287. Comp. Gass, Gesch. d. Chr. Ethik I Bd. S. 289sq.

[2]) Les Bases etc p. 214.

tocmaĭ târḑiŭ după ce vor înceta resbóïele, precum viorelile se ivesc abea după topirea zăpeḑeĭ. Cu tóte acestea vom urma ca și până acum pre călăuzul nostru chïar *până în viitorul cel maĭ depărtat* spre a edifica inima nóstră la tabloul mângăitor al ómenilor cu cea maĭ mare simpatie, și a avea ast-fel cel puțin o ideie despre viitorul paradis de pe pământ, ce nouĕ nu ni'ĭ dat să'l vedem.

Călăuzul nostru află în societatea viitóre de ómenĭ cu simpatie perfect desvĕluită *maĭ întâĭ*, că *ocasiile de a* nesocoti interesul propriŭ în favórea altora *vor fi limitate în diferite chipurĭ din ce în ce maĭ mult* [1]. Acésta constitue altruismul în concepția sa comună. Simpatia cum ni s'a spus încă maĭ 'nainte, se póte desvolta numaĭ în mĕsura în care nefericirea și miseria se impuținează. De aseminea cu progresul adaptăreĭ, constituția fie căruĭ om va fi astfel, că nu i se va putea da ajutor fără a împedeca vre-o acțiune plăcută luĭ.

Călăuzul nostru află în aceeașĭ societate *apoĭ*, că simpatia ce ne dă impuls a lucra pentru binele altuia *se va simți lovită prin dauna altora și prin urmare va produce o aversiune de a primi de la dênșiĭ bine-facerĭ cu prețul dauneĭ lor*. Așa dar, chïar când *fie care om* ar fi gata să renunțe la plăcerile egoiste îndată ce *s'ar ivi ocasie,* totușĭ ceĭ-l-alțĭ, carĭ aŭ aceeașĭ disposiție, negreșit se vor opune la acéstă renunțare. *Indată ce unul, cu propunerea de a se trăta pre sine maĭ aspru de cât ar orândui un „spectator imparțial“, ar refusa să'șĭ aproprieze cele ce i se cuvin, vor purta grijă de dênsul alțiĭ...... Și necesar vor insista ca să'șĭ le aproprieze.* Altruismul general va pune *inevitabil o stavilă escesel'or altruismuluĭ individual.*

Avĕntul însă merge și maĭ sus. In acel timp de adaptare desĕvêrșită, grație simpatieĭ depline, raportul cu care suntem obicĭnuițĭ astă-ḑĭ se va schimba. *In loc de a vedea pre fie-care apărând drepturile sale, vom vedea pe fie-*

[1] Les Bases p. 215.

care apărând drepturile altuĭa, adevĕrat că nu prin sforţărĭ active, ci prin o resistenţă pasivă la abandonul acestor drepturĭ.

Iată, cât e de frumos când fraţiĭ locuesc împreună! Cine-ar fi gândit acésta vre-o dată! Spencer ne spusese maĭ sus că astă-ḑĭ se'ntâmplă de ordinar contrarul. Dar acum încântat de un tabloŭ aşa de frumos, uĭtă ce-a spus şi adauge, că *ast-fel de purtare frăţascá n'are nimic ce nu s'ar putea întâlni chĭar astă-ḑĭ în esperienţa nóstră ḑilnică.* In transacţiile de afacerĭ ale ómenilor onorabilĭ se observă de ordinar dorinţa fie-căruĭa ca partea cea-l-altă să nu'şĭ sacrifice interesele sale. In relaţiile sociale de aseminea sunt casurĭ destul de obicĭnuite, când unii, voind a'şĭ sacrifica partea lor de plăcere, sunt opriţĭ de alţiĭ să o facă. *O nouĕ desvĕluire a simpatieĭ va putea servi numaĭ a face acéstă purtare din ce în ce maĭ generală şi maĭ naturală* [1]).

Incă alte douĕ limite vor feri pe individ de escesele altruismuluĭ. *Intâĭ,* faptele de abnegaţie des repeţite presupun tacit că ceĭ-l-alţĭ care trag folos din acéstă abnegaţie aŭ un caracter interesat, că în eĭ domneşte decĭ un egoism însemnat. Acest sentiment odios va ajunge şi la cunoştinţa faptuitoruluĭ şi'l va hotărî *a fi maĭ reservat în conduita sa, a se sacrifica maĭ puţin şi maĭ rar.*

Al doilea, dacă dupĕ presupunere plăcerile altruiste vor ajunge la o intensitate maĭ mare de cât astă-ḑĭ, atuncĭ fie-care se va păzi de ale urmări escesiv, căcĭ ştie *că şi alţiĭ doresc să aĭbă ast-fel de plăcerĭ şi că trebue să le lase ocasie de a se bucura de ele.*

Acest simţ gingaş şi minunat va fi destul de puternic în toţĭ şi va pune în cătuşĭ de mătase egoismul escesiv! Şi ĭarăşĭ lucru remarcabil! Seduşĭ de declaraţiile luĭ Spencer am judecat maĭ sus prea de tot reŭ timpul nostru. El aicĭ ne'nvaţă că chĭar astă ḑĭ adesea are loc între prietinĭ

[1]) Les Bases p. 216.

o *întrecere în amabilitate*. *In fine cea maĭ desvĕluită simpatie va avea grijă de plăcerile simpatice a le altora precum şi de plăcerile lor înteresate.* Ceea ce am putea numi un *simţ superior de dreptate,* se va infiora să impieteze în domeniul activităţeĭ altruiste a semenilor noştri precum şi *simţul inferior de dreptate* se infióră a impieta în domeniul activităţeĭ egoiste a lor. *Prin reserva impusă de altruismul egoist vor fi împiedecate jertfe escesive din partea fie căruĭa.*

Ast-fel Spencer şi-ar fi împlinit o jumĕtate din făgăduinţa şi ne-ar fi arătat cum *simpatia este rădăcina dreptăţeĭ inferióre şi superióre.* Simpatia va să aĭbă mulţumirea sa. Iar mulţumirea eĭ cea maĭ mare va fi, când alţiĭ vor fi ţinuţĭ în disposiţia cea maĭ plăcută, aşa dar nu vor fi jigniţĭ nicĭ într'un chip şi tot-odată vor fi scutiţĭ de prea mare jertfire de sine.

Dar *Bine-facerea* cum va rĕsări din simpatie? Dupĕ cele ḑise nu s'ar părea că bine-facerea nu maĭ are rol şi că ea din lipsă de ocupaţie va cădea pradă uneĭ lăngezirĭ? Nu, respunde filosoful nostru. Chĭar în starea de dreptate inferióră şi superióră vor maĭ rĕmânea treĭ câmpurĭ altruismuluĭ în concepţia inferióră, adică *Bine-facereĭ*. Câmpul eĭ *cel dintâĭ* este *viaţa familiară*. La educarea copiilor totdéuna va fi trebuinţă a subordina sentimentele egoiste la sentimentele simpatice, adică plăcerile altruiste vor fi preferite celor egoiste. Chĭar în present are loc acéstă împĕcare parţială, căcĭ *plăcerile egoiste,* ce paternitatea procură, se ating prin *acţiunĭ altruiste*. Acéstă împĕcare tinde constant la desĕvêrşire [1]).

Câmpul *al doilea* este viaţa socială. Urmărirea *bineluĭ social în general* va procura şi pe viitor un reson de a jertfi înteresul personal pentru înteresul altora (!), dar un reson ce slăbeşte continuŭ; căcĭ în mĕsura în care adaptarea la starea socială devine maĭ perfectă se va simţi din ce în ce maĭ puţină trebuinţă de acţiunele regulative ce

---

[1]) Les Bases p. 217.

catĭ a ține în armonie viața socială. Spencer avisaze în diferite locurĭ, că acțiunea autorităței politice va diminua din ce în ce și în sfârșit, în curgerea evoluțiuneĭ se va mărgini la un minimum. Din nefericire el a uitat să ne spună cum se acordă acésta cu centralisarea din ce în ce maĭ precumpĕnitóre astă-ḑĭ.

Câmpul *al treilea* este viața individuală. In *relațiile private ale ómenilor* ocasiile pentru jertfire de sine se vor presenta tot déuna în óre-care grad, ce va merge *tot descrescênd*. Aceste ocasiĭ sunt accidente, bóle și nenorocirĭ în general. Căcĭ, de și adaptarea natureĭ umane la condițiile de existență în general, fisice și sociale, s'ar putea apropia mult de perfecțiune, totușĭ nu o va putea atinge nicĭ odată complect. Inundațiĭ, incendiĭ, explosiĭ, naufragiĭ vor da tot-déuna din timp în timp ocasie la fapte eroice, *numaĭ că în motivele acestor fapte, îngrijirea pentru alțiĭ va fi amestecată maĭ puțin de cât în present cu ĭubirea de slavă deșartă* [2]).

Atuncĭ majestosul eroism va încheĭa o legătură vecĭnică de ĭubire cu umilința cea maĭ profundă, ce cată să stea ascunsă. Din acéstă legătură vor isvori faptele cele maĭ strălucite și maĭ desinteresate! Adaptarea va produce cu fórte mare ușurință sfințĭ, care îșĭ vor disputa lauriĭ cu eroiĭ perfecțiuneĭ creștine, ba încă 'ĭ vor întrece în desinteresare!

Dar de și ocasiile pentru marĭ jertfe a intereselor personale vor fi maĭ rarĭ, simpatia tot va avea ocasiĭ numeróse de a se esercita. Fie-care om va putea veghia totdéuna la binele altora, ferindu-ĭ de nenorocirĭ pe care nu le vĕd și ajutându-ĭ fără știrea lor în tóte acțiunele. Ast-fel atuncĭ fie-care om va avea în vre-un chip în semeniĭ sĕĭ ochĭ și urechĭ suplimentare, prin care va perfecționa viața sa.

Așa dar altruismul în forma sa actuală, *ce costă jertfe*, va dispărea aprópe cu desĕvêrșire. Dar în forma sa su-

[1]) Les Bases p. 218.

perióră va dura în vecĭ. Și în ce consista acéstă formă superióră de altruism? *In placerea ce pornește din simpatie pentru plăcerile altora*, pe care le produce maĭ cu samă eserciţiul fericit al activităţeĭ lor de tot feliul— *o plăcere simpatică ce nu costă nimic pre cel ce o simte, ci este un adaus gratis*, la plăcerile sale egoiste. In sfârșit când suferinţa va fi redusă la un minimum, activitatea simpatieĭ se va mărginí în a esalta mutual plăcerile ómenilor.

Ast-fel va dispărea *oposiţia ce pare permanentă între egoism și altruism*. Din punct de vedere *subiectiv* împĕcarea va fi așa, că individul va prefera plăcerile ce provin din fapte *altruiste* pentru raritatea lor, plăcerilor egoiste. Iar pe lângă acésta *motivul* acţiuneĭ nu va fi în mod conscient a avea plăcerĭ, altruiste, ci numaĭ a asigura plăcerĭ altora. Din punct de vedere *obiectiv* împĕcarea se va face așa, că fie-care om, ne maĭ avênd trebuinţă a lupta pentru pretenţiile sale egoiste, va fi maĭ vârtos *dispus a le jertfi la orĭ-ce ocasie*, pe când alţĭ ómenĭ, *cu aceĭașĭ disposiţie* vor asigura mijlócele *de a satisface inclinaţiile sale personale*. Ast-fel fie-care va fi d sinteresat, dar se va bucura de tóte efectele unuĭ egoism legitim [1]).

Acésta nu e încă tot. Pornirele altruiste.... pot ajunge în sfârșit la așa împĕcare, în cât *fie care om să veghieze, ca ceĭ-l-alţĭ să aĭbă de asemenĭ tóte ocasiile pentru plăcerĭ altruiste*; altruismul superior consistă tocmaĭ în aceea, că contribue nu numaĭ la plăcerile egoiste ale semenilor noștri, ci *și la plăcerile lor altruiste*.

După ce la urmă Spencer ne maĭ amintește, că negreșit acéstă stare este *fórte departe*, dar că chĭar astă-ḑi se pot vedea începuturile eĭ la *ómeniĭ ceĭ maĭ bine dotaţĭ*, de și numaĭ *la ocasiĭ și în un grad slab* încheĭă cu o invectivă amară și plină de ură asupra *adepţilor credinţeĭ comune*, adică asupra creștinilor, cărora nu le va plăcea teoria sa. Totușĭ se mângâĭe cu ideĭa, că cel puţin *un numĕr mic*

1) Les Bases etc. p. 219

de aleşĭ vor adera la doctrina sa, şi vor conlucra să fie recunoscută într'o ḑi [1]).

Un zelos aderent al ideilor luĭ Spencer în domeniul moraleĭ, profesorul Cliford, în urmă episcop anglican, a ḑis odată: „Adevĕrata cetate a luĭ Dumneḑeŭ va fi aceea în care facultăţile morale ale fie-căruĭ cetăţén ar fi desvăluite în destul, spre a înfrâna tóte poftele contrare bineluĭ omeniriĭ".

Mâna vigurósă a luĭ Spencer a clădit sub ochiĭ noştri acéstă cetate a luĭ Dumneḑeŭ, cu zidurile eĭ măreţe, cu turnurele eĭ aurite. Genul omenesc va curăţi şi înobila din ce în ce maĭ mult instinctele şi pornirele sale şi în fine se va înălţa la apogeul fericireĭ pămênteştĭ, nu cu ajutorul luĭ Dumneḑeŭ, nu prin Rĕscumpărătorul Christos, nicĭ prin har, nu! ci cu puterea şi braţul *seŭ propriŭ*. In acel *paradis de moralitate* nu va maĭ fi durere. Evoluţiunea va şterge lacrimele de pe faţa muritorilor. Orĭ-ce jertfă, orĭ-ce lepădare de sine va conteni şi plângere în Israil nu se va maĭ auḑi. Simpatia cea maĭ curată va face plăcerile individuale bun comun al tuturor. Genul omenesc va fi aprópe îmbĕtat de valurile *plăcerilor altruiste* şi plin de mândrie va ḑice către Dumneḑeul creştinilor: „*Nu'mĭ trebue bunătăţile tale*".

De sigur, tot ce graiul e în stare să facă a făcut aicĭ. Fantasia cea maĭ escentrică a uneĭ trufiĭ îngâmfate şĭ-a luat sborul cel maĭ liber. Insă vaĭ! formele fermecătóre, cununele de aur ce ea născoceşte sunt numaĭ băşicĭ de spumă, sunt fantome din *o mie şi una de nopţĭ*. N'am ḑice acésta, când închipuirea ar avea puterea să dea plăsmuirilor sale carne şi óse. Dar aşa ce folos, că filosoful nostru a adunat poveştile sale într'o carte şi le a scos de vênḑare sub titlul pompos *Basele eticeĭ?*

Să străbatem însă cu fáclia noul Ierusalim. Ce aflăm? Pe tóte zidurele vedem, ce'i drept, firme pompóse de *al-*

---

1) Les Bases etc. p. 220.

truism curat, de *bine-facere* desinteresată, de amabilitate pe întrecute, de simpatia cea maĭ fragedă. Dar în realitate nu aflăm altă-ceva, de cât *egoismul cel maĭ rafinat*,— *o gónă generală de plăcerĭ altruiste*. Fie-care va să facă plăcere altuĭa spre a se putea îndulci însuşĭ de acéstă plăcere prin simpatie. Şi din ast-fel de plăcere porneşte ĭarăşĭ plăcere pentru alţiĭ. Ast-fel o placere naşte pe alta, pentru ca şi din acésta să se nască apoĭ a treia. Urmarea este o îmbuibare generală de placerĭ sub mantia Altruismuluĭ. Iată tot paradisul visat de Spencer. Nu esagerăm. Cine a urmărit espunerile de maĭ sus ne va da dreptate. Cum putea *mamiferul cel maĭ desvĕluit* să urmarească alt-ceva de cât plăcerea, satisfacţia instinctelor sale trupeştĭ?

Dar defectul cel maĭ mare al acestuĭ templu de fericire pământéscă este, că se află în *aşa de mare depărtare*, că calea ce duce la acest sanctuar ţine *generaţiĭ nenumerate*. Poeţiĭ s'avêntă departe. Poetul mitic în special are nevoe de nespusa depărtare. *Dar ce folos de un ast-fel de paradis, pe care noĭ, ceĭ ce suntem în viaţă* şi nenumerate generaţiĭ după noĭ nu'l vom vedea? Toţĭ ceĭ ce trăim astă-ḑí, de mult ne vom fi sălăşluit în sinul pământuluĭ, vêntul tómneĭ de nenumĕrate orĭ va fi scuturat frunzele de arborĭ pe mormêntul nostru şi va fi incordat cântecul seŭ jalnic despre nestatornicia tuturor lucrurilor pămênteştĭ; genul omenesc însĕ va fi tot la începutul călĕtorieĭ lungĭ şi ostenitóre în pământul făgăduinţeĭ, cel visat de Spencer. Ce ne interesézā un paradis pe care nicĭ odată nu'l vom vedea? Noĭ nu voim óre să fim fericiţĭ ca şi descendenţiĭ noştri? N'avem acelaş drept la fericire?

Spencer tot avisézā de repeţite orĭ la viitorul departat cu adaptarea luĭ deplină. In un viitor departat interesul individuluĭ se va împĕca cu interesul totalităţeĭ şi ordinea morală se va restabili de sine. Dar ce ne foloseşte nouĕ acésta? Noĭ vrem să ştim cum se va restabili ordinea morală în familie şi societate *astă-ḑĭ* şi cu ómeniĭ ceĭ ce trăesc astă-ḑĭ? Ce ne ar folosi un medic, care ne-ar esplica cum

aŭ să se vindice după o sută de anĭ şi cu medicamentele aflate atuncĭ, bólele ce ne bântue astă-ḑi? Eĭ bine, aşa medic este profetul nostru Darvinist. El vrea să ne esplice în lung şi în lat cum se va realisa după nenumĕrate generaţiunĭ ordinea morală. Dar *ce folos are de aicĭ omenirea vieţuitóre astă ḑĭ?* La ce ĭ-ar servi eĭ o morală, care concede singură, că va intra în uz după atâtea sute saŭ miĭ de anĭ? Saŭ este Spencer óre în adevĕr aşa de naiv să creadă, ca cine-va ar mişca macar un deget pentru paradisul seŭ viitor?

Decĭ ce ne va întări pre noĭ vieţuitoriĭ de astă-ḑĭ la jertfele şi luptele ce ni le impun o viaţă virtuósă şi îndeplinirea datorieĭ cu credinţă pănă la mórte? Aŭ dór simpatia? In adevĕr, Spencer ne arată la ocasie, de şi cam cu încunjur, *începuturile* minunateĭ oblăduirĭ ale simpatieĭ în present, întrecerea la amabilitate între prietinĭ. Dar el concede nu numaĭ că simpatia astă-ḑĭ este fórte puţin desvoltată, ci afirmă chĭar, ca în ḑiŭa de astă-ḑĭ creştiniĭ, în special episcopiĭ şi preoţiĭ aŭ dragostea pe buze dar lucrézā după maxima: loveşte ca să nu fiĭ lovit. Insă ce simpatie să fie într'o societate, în care preoţiĭ şi episcopiĭ daŭ aşa rele esemple?

Ştim bine, că mulţĭ aştéptă astă ḑĭ de la *simpatie* lucrurĭ minunate pentru viaţa morală a popórelor. Dar acésta este o deşartă amăgire. Departe de noĭ a nega simpatieĭ orĭ-ce însemnatate în viaţa socială. Ea este o lature frumósă a inimeĭ omuluĭ şi de mare importanţă pentru viaţa socială. Ea are problema să ajute cu mâna sa gingaşă *la încheĭerea şi întărirea legăturilor dragosteĭ.* Daca Făcĕtorul n'ar fi sădit în inimĭ nicĭ o simpatie, atuncĭ estremele apropiete s'ar lovi între sine mult maĭ aprig şi maĭ sdrobitor. Atuncĭ inclinările antisociale ar ajunge la preponderanţă, şi societatea s'ar disolva. Simpatia uneşte inimele între sine şi cârmuită bine, ea este un sprijin puternic al dragosteĭ devotate şi desinteresate.

Dar simpatia este *un sentiment nestabil şi capricios ce*

are trebuinţă să fie condus de raţiune, un sentiment apoĭ, ce nu numaĭ la persóne diferite este fórte diferit, ci chiar la una şi aceiaşĭ persónă se învêrteşte şi se întórce ca o morişcă de vênt. Cât de adesea vedem soţĭ tinerĭ, plinĭ de simpatie unul pentru altul, purtându-se aşa ḍicênd în braţe, dar póte chiar înainte de a trece luna de miere simpatia li s'a schimbat în antipatie şi ură, spre a nu se maĭ întórce póte nicĭ-o-dată. Tot aşa este simpatia şi în viaţa socială afară de familie. Cum se va întemeia o ordine morală, durabilă şi invariabilă pe un sentiment, ce'ĭ ca şi timpul de variabil, ce adesea naşte şi piere în noĭ fără să ne putem da sémă? De sigur, simpatia va fi dat impuls saŭ concurs la óre-care fapte frumóse, dar la aceste esemple nu se pot opune mult maĭ numeróse esemple, despre cea maĭ mare nepăsare, de cruḍime sălbatică, de resbunare şi înverşunare în adevĕr satanică? Cum va resista trestia slabă a simpatieĭ multă vreme la viforul patimilor ce clocotesc în pieptul nostru?

VII. *Morala luĭ Spencer în consequenţele eĭ.*

„Din rodurile lor îĭ veţĭ cunóşte pre dênşiĭ" (Mat. VII, 20). Acest cuvênt este valabil nu numaĭ despre om şi viaţa sa, ci şi despre teoriile filosofice, ba despre acestea póte în un grad şi maĭ înalt. O morală ce ajunge la consecinţĭ lipsite de logică şi iraţionale, este acum osândită. Adevĕrul este numaĭ *unul.* Insă adevĕrurile practice se razimă pe cele teoretice ca pe temelia lor. Aceste sunt isvorul din care pornesc cele dintâĭ ca consecinţĭ. Decĭ dacă consecinţele saŭ efectele morale ale unuĭ sistem sunt nefundate, atuncĭ întregul sistem va fi nefundat.

Dupĕ acest dreptar ne'nşelător vom esamina acum *Etica luĭ Spencer.* A fost cu neputinţă, ca discutându'ĭ cuprinsul principal, să nu indicăm cel puţin unele consecinţĭ ale eĭ. Dar aicĭ vom insista asupra acestora, nu numaĭ pentru că maĭ avem de adăugit observărĭ fórte importante, ci şi pen-

tru că cele indicate maĭ înainte ni se presintă aicĭ într'o nouĕ lumină.

*

In orĭ-ce morală *datoriile cătră Dumneḑeŭ* trebue să stea în fruntea teorieĭ despre datoriĭ. Aŭ nu spune fie-căruĭ om raţiunea sa, că el are a iubi şi a mări pre Făcĕtorul şi Ţiitorul seŭ, pre Stĕpânul seŭ absolut şi Bine-fĕcătorul seŭ cel maĭ mare, pre Bunul suprem şi scopul final al seŭ? Unde se află popor la care să nu întâlnim în vre-o formă orĭ-cât de schimosită, cinstirea de Dumneḑeŭ? Să ştie cuvêntul luĭ Plutarh, că se vor fi aflând cetăţĭ fără ziduri, fără ştiinţĭ, fără legĭ, fără monede şi alte de asemenĭ, ḑar nu s'a aflat încă cetate fără altar închinat luĭ Dumneḑeŭ, fără rugăciunĭ, fără jurămênt şi fără oracole. Cercetările maĭ nouĕ pe tărîmul istoric precum şi pre cel etnografic aŭ confirmat în totul cuvêntul mareluĭ scriitor antic. Din punct de vedere istoric Max Müller a dovedit cu cea maĭ mare competenţă, că Religiunea este dacă nu cât lumea de veche cel puţin cât omenirea pe care o cunóştem [1]). Iar din punct de vedere etnografic am auḑit de aseminea maĭ sus mărturia luĭ O. Peschel, că se póte nega hotărîtor în-

---

[1]) Acelaşĭ savant observa în Vorlesungen über die Wissenschaft der Sprache II, 386: „Der Trieb zür Anbetung lässt sichnicht aus der Sinnenwelt erklären, obwohl die Wahrnehmung des Endlichen zum Bewusstsein des Unendlichen überleitet. Ehe die Griechen den Himmel oder die Sonne oder d n Mond Götter nennen konnten, mussten sie notwendigerweise schon irgend eine Idee der Gottheit in sich haben". Adica: Instinctul de adorare nu se póte esplica din lumea materiala, de şi observarea finituluĭ ne înalţă la sentimentul despre infinit (Romani I, 19. Inainte de a putea Greciĭ numi cerul, sórele sau luna zeĭ, au trebuit necesar sa aiba în sine vre-o ideie despre Dumneḑeire. Comp. şi MoritzCarrièrel Sittliche Weltordnung. Singur acest fapt se póte opune de-o cam data la esplicarile lungi şi late ale Materialiştilor evoluţionişti (Veḑi Ch. Letourneau, L'Evolution religieuse dans les diverses Races umainesa. Paris 1892. Un volum în 8 de peste 609 pag.), ca Religih, cu tóte actele ce pornesc din ea, este r sultatul amagireĭ celeĭ maĭ copilăreştĭ a omuluĭ, ce ca orĭ-ce amagire va trebui sa se înlature o lata.

trebarea de s'a întâlnit vre-o dată pe pământ seminţie fără simţirĭ şi ideĭ religióse. Ast-fel *religia* în sensul eĭ cel maĭ propriŭ se póte numi o moştenire comună a întregeĭ omenirĭ.

Ce devin acum datoriile religióse în etica filosofu'uĭ nostru? Pentru dênsul e bine moral ceea ce prelungeşte în tóte privinţele acéstă *viaţă pămêntească* cu plăcerile eĭ, saŭ ce tinde cel puţin la un escedent de plăcere şi de viaţă. Aşa dar în noŭa etică este *cel puţin indiferent-moral* tot ce omul crede că póte face în raport cu Dumneḑeŭ prin credinţă, nădejde şi dragoste, prin rugăcĭune şi încredere; acésta n'are nimic a face cu moralitatea în sine. Cât despre o datorie în acéstă privinţă fireşte că nu póte fi nicĭ vorbă. Ast-fel orĭ-cine póte fi desĕvêrşit moral, póte fi chĭar *un ideal de moralitate fără să'ĭ pese de Dumneḑeŭ cât de puţin în viaţa sa practică.*

Totuşĭ Spencer nu négă espres datoriile către Dumneḑeŭ, ci numaĭ le *ignorează.* El nu'şĭ dă osteneală *a perde măcar o vorbă* asupra acestuĭ capitol. Este cea maĭ nouĕ metodă de a trece alăturĭ cu Dumneḑeŭ. Dupĕ Agnosticismul profesat de Spencer, afară de acéstă lume materială nu esistă de cât un X ignoscibil. Dacă cine-va vrea să se mângâĭe cu credinţa în acéstă mărime necunoscută, Spencer îl lasă cu milă să'şĭ facă plăcerea. Dar el se'nfăşură frumos în mantia skepsei filosofice. „Noĭ nu ḑicem că nu póte esista Dumneḑeŭ“, scrie *Carneri,* unul din ucenicíĭ ceĭ maĭ cu viitor aĭ luĭ Spencer. Cunóşterea mărginireĭ ştiinţeĭ nóstre nu ne permite acésta şi *o aseminea vorbă face tot-déuna asupra nóstră impresia cruḑimeĭ*“. Câtă nobleţă şi tot-odată cât sunt eĭ de modeştĭ până când se tratéză *despre cunóşterea luĭ Dumneḑeŭ!* Dar nicĭ Spencer nicĭ ucenicíĭ seĭ nu ĭaŭ drept o cruḑime, a arunca defăĭmărĭ gróse asupra Dumneḑeuluĭ Creştinilor [1]).

Ce devine apoĭ *jurămêntul* în teoria filosofuluĭ Darwiniştilor? O simplă ceremonie deşartă, ba chĭar ridiculă.

[1]) A se vedea d. e. Les Bases p. 38.

Jurămêntul are sens numaĭ dacă e basat pe convingerea nestrămutată, că Dumneḑeŭ resplăteşte binele şi pedepseşte reul, că el *ne îndatoreşte* cu porunca sa a esercita virtutea şi a înlătura reul. Aceste tóte sunt eliminate fireşte din noŭa morală. După ea nu poţĭ depune un jurămênt serios fără a'ţĭ renega convingerea şi a face pre făţarnicul. Iar ceĭ ce refusă a depune jurămênt sunt consequenţĭ necerar ideilor luĭ Spencer, şi le traduc în viaţa practică.

Aşa dar datoriile religióse recunoscute în general până acum, *cel maĭ puţin* n'aŭ nimic a face cu morală. Dar nu se mărgineşte totul aicĭ. După filosoful nostru datoriile către Dumneḑeŭ, cunoscute până acum, sunt cele maĭ multe de-adreptul *imorale* şi *de respins*, nu numaĭ pentru că ele pretind pentru sine o parte din gândirea şi lucrarea omuluĭ, ce trebue să ţintească la prelungirea vieţiĭ, ci şi pentru că ele împedică plăcerile vieţiĭ, ba de multe orĭ sunt unite cu lepădare de sine, *cu o jertfă a plăcereĭ şi mulţumireĭ trupeştĭ*. In adevĕr, orĭ-ce lepădare de sine e unită cu o *renunţare la plăcerile lumeĭ*, cu perderea uneĭ părticele costisitóre de viaţă pămêntească, aşa dar este pur şi simplu imorală, este păcătósă. Crucea este pentru Spencer o uriciune şi un scandal. Sf. Apostol Pavel vorbeşte despre „vrăjmaşiĭ cruceĭ luĭ Christos" carĭ cugetaŭ numaĭ cele pămênteştĭ (Filip. III. 18). Dacă stă cine-va în fruntea acestor vrăjmaşĭ, de sigur acela nu e de cât Spencer cu teoria sa. Dacă martiriĭ şi mărturisitoriĭ creştinătăţeĭ aŭ voit maĭ bine să sufere orĭ-ce, să'şĭ jertfiască chĭar viaţa, de cât să huliască pre Dumneḑeŭ, acésta a fost, după noŭa etică, nu numaĭ o orbire nebunească ci şi o perdere imorală a plăcerilor vieţiĭ. Dacă alţiĭ, ca Magdalina, Petru ş. a. în durerea căinţeĭ vĕrsară lacrimĭ pentru greşalele lor; dacă alţiĭ se dedară la fapte de pocăinţă şi la viaţă aspră pentru ertarea pĕcatelor lor—acésta aŭ fost de lepădat moraliceşte; dacă alţiĭ aŭ adus luĭ Dumneḑeŭ jertfe, şi în suferinţĭ şi-aŭ rîdicat ochiĭ plinĭ de încredere la cer,—acestea aŭ fost ĭarăşĭ fapte imorale. Maĭ mult în ă, tótă religia

creștină, cu umilința cea plină de îndurare a veciniculuĭ Cuvênt în *întruparea* Sa, cu mórtea Sa cea de jertfire pe cruce, cu învĕțătura Sa despre lepădarea de sine și despre purtarea cruceĭ, a trebuit să pară ca un scandal și ca o nebunie. Din acest punct de vedere se'nțĕleg invectivele amare, sarcastice și pline de ură, cu care Spencer în mod rĕŭ acoperit da rĕsboiŭ creștinilor și Dumnedeuluĭ lor [1]).

Dar prin o amară ironie a sórteĭ Spencer nu scapă de datoria *adorăreĭ* luĭ Dumnedeŭ, atât de urgisită de dânsul. Așa e omul. El odată trebue să adoreze ceva. Dacă se revoltă cu un orgoliŭ de titan contra Făcĕtoruluĭ seŭ, face acésta numaĭ pentru a îngenunchia să adore un idol al mânelor sale saŭ al închipuireĭ sale. Acésta se vede la moralistul nostru. El hulește pre Dumnedeul creștinilor pentru a cădea să adóre a-tot puternicia atomilor. El are atâta cult pentru evoluțiune, că póte fi numit de-al binele *închinător de evoluțiune.* Spencer ar putea dice cu maĭ mult drept de cât odinióră Augustin: „Nu tu, Dómne, ci fantoma deșartă și rătăcirea mea fost-a Dumnedeul meŭ“ [2]).

In adevĕr, el gonește din lume pre Dumnedeŭ ca de prisos, *dar în schimb îmbracă evoluțiunea cu atribute aprópe dumnedeeștĭ.* Evoluțiunea a isbutit a întocmi cu atomĭ neînsuflețițĭ și nemișcațĭ ceriul și pământul. Ea a întins de-asupra nóstră firmamentul cu mulțimea stelilor. Ea a format curcubeul colorat; ea a așezat anotimpurile cu minunata lor schimbare. Ea îmbracă primăvara livedele și câmpiile nóstre cu florile cele maĭ frumóse, cu a căror strălucire nicĭ Solomon nu se putu mĕsura. Ea a pus măreĭ hotare și a umplut'o cu peștĭ. Ea a învĕțat pe Vultur a sbura. Eĭ datorește ciocârlia cântecul seŭ și fluturul haĭna sa crestată. Și dacă omul în amurgul sereĭ privește de pe înălțimĭ pământul și marea, vede în ele minunatul atelier

---

[1]) A se vedea d. e. Les Bases p. 33 sq. și 38.

[2]) Confes. IV, 7.

al evoluțiuneĭ. Ceva maĭ mult, omul însușĭ este lucrul mâinelor eĭ. Evoluțiunea a alcatuit *Divina comedie*, a discoperit imprimeria, a clădit biserica Curțeĭ de Argeș. Opera sa este maĭ ales *inima omuluĭ*, acest atelier misterios al virtuțeĭ și pěcatuluĭ, acest cap de operă, cu dragostea și ura sa, cu nădejdea și descurajarea sa, cu simțul seŭ de jertfire și cu rěutatea cea fără marginĭ. Tóte, tóte acestéa le-a făcut evoluțiunea, de și ea dispune numaĭ de atomĭ fără viață, de și ea însășĭ este órbă, și încă nicĭ odată nu s'a gândit un moment la un plan. *Cine crede tóte acestea în inima sa, cum le mărturisește cu buzele, nu va trebui să cadă în țěrînă spre a adora evoluțiunea?* De aceea punem înainte luĭ Spencer și celor de o socotință cu dênsul cuvêntul Apostoluluĭ Pavel: „*Eĭ* aŭ mutat adevěrul luĭ Dumnedeŭ întru minciună și aŭ cinstit și aŭ slujit făptureĭ maĭ vîrtos de cât Facětoruluĭ cel ce este bine cuvêntat în vecĭ“ (Romani I. 25).

*

Dupě Spencer e moral tot ce prelungește *în orĭ-ce privință* viață, respectiv plăcerea. Prin urmare norma cea maĭ înaltă de moralitate este esaltarea plăcerilor vieții, era cât pe ce să dicem, viața veselă. *Tendința cea dintâĭ și maĭ presus de tóte a fie-căruĭa va fi prelungirea viețeĭ și a plăcereĭ sale.* Da, tot ce nu țintește la un escedent de plăcere este imoral. Iar spre a fi o faptă absolut morală, trebue să producă plăcere curată, *în însușĭ momentul*, în care se începe.

Tóta valórea morală a omuluĭ se determină ast-fel dupě relația luĭ cu plăcerea, cum învață și Epicur. Cine produce plăcerĭ de orĭ-ce fel în měsura cea maĭ mare este sfântul cel maĭ mare. Iar cine nu țintește cel puțin la un plus de plăcere este un pěcătos. Cu modul acesta, cum fie-cine vede, *virtutea este degradată a servi plăcereĭ.* Ea nu maĭ are va'óre independentă, ci esistă numaĭ spre a

povăţui şi a regula pe om în raport cu plăcerea, spre a atinge cea maĭ mare sumă posibilă de plăcere, maĭ întâĭ pentru făptuitor însuşĭ. Decĭ, chĭar dacă virtutea renunţă saŭ pune marginĭ la o plăcere momentan, o face numaĭ ca stĕpânul eĭ epicureŭ să aĭbă plăcere maĭ mare şi maĭ *îndelungată*. De aicĭ se vede, că tótă morala e maĭ mult o discĭplinare artificială a vieţeĭ, *o producţie metodică de plăcerĭ*.

Cu modul acesta cea dintâĭ şi maĭ mare poroncă din noŭa evangelie nu este: „Să ĭubeştĭ pre Dumnedeŭ din tótă inima“ saŭ: „Abţine-te şi sufere“. Poronca cea dintâĭ a eĭ este: „Desfăteazĭ-te şi încă cât se póte de mult şi de deplin“. Acésta este aşa de adevĕrat, în cât Spencer nu se îndoĭeşte a afirma, că împlinirea *tuturor funcţiunelor este în un sens o datorie saŭ obligaţiune morală*. Şi pentru ca să nu fie înţĕles rĕŭ şi a referi cele dise numaĭ la *funcţiunile superióre*, adauge îndată: *Tóte funcţiunile animale, aşa înţelese, aŭ caracter obligător ca şi funcţiunile superióre* [1]. Decĭ este *horărît imoral a trăta corpul aşa, ca să diminueze în vre-un chip plenitudinea saŭ vigórea vitalităţeĭ sale.*

Acéstă teorie negreşit nu vine din şcóla luĭ Christos, carele a predicat următorilor sĕĭ lepădarea de sine şi dragostea de cruce, nicĭ din şcóla luĭ Pavel, care'şĭ robea trupul seŭ cu ostenelile (1 Cor. IX, 25, 27). Evangelia cea nouĕ nu maĭ dice: Fericiţĭ ceĭ săracĭ cu duhul, fericiţĭ ceĭ prigoniţĭ, ci: Fericiţĭ ceĭ avuţĭ, fericiţĭ ceĭ ce gustă plăcerĭ.

Se înţelege de sine, că dupĕ noŭa Evangelie *castitatea fecĭorieĭ*, păzască-se ea chĭar din dragoste de Dumnedeŭ şi spre a putea servi aprópeluĭ, este hotărît imorală. De şi acésta resultă destul de lămurit din *caracterul datorieĭ* espus aicĭ maĭ sus, însă Spencer nu lasă ocasia de a feri pre cetitoriĭ sĕĭ de acest reŭ prin o instrucţie espresă. El învaţă, că o jertfire de sine spre binele aprópeluĭ, ce a-

[1]) Les Bases etc. p. 65.

duce abținerea de la căsĕtorie, cum se întâmplă la surorile de caritate etc., este un esces, căcĭ cu chipul acesta, ceĭ de tot neegoiștĭ în loc de a lăsa descendențĭ de aceeașĭ natură se sting, și ast-fel împedică împuținarea așa de dorită a egoismuluĭ în natura omenească [1]). După acéstă teorie de propagare și de ereditate de mult trebuĭa să apună comunitățile monahale! Insușĭ păgâniĭ aduceaŭ și aduc castităţeĭ fecĭoreștĭ tributul lor de admirație și de respect; însă Epicur al Englesilor voește altmintrelea.

Din cele ḑise vedem acum, că în noul sistem tot ce face rĕŭ trupuluĭ este imoral; așa d. e. pocăința, postul, înseșĭ ostenelile și primejdiile la care se espune cine-va cu trupul spre a da ajutor ómenilor în suferință, cum a făcut în ḑilele nóstre chĭar o compatriotă a luĭ Spencer Miss Kate Marsden; tóte aceste sunt fapte imorale. Din contra tot ce conservă și mărește *plenitudinea și energia vitalitățeĭ corpuluĭ* este moral; așa d. e. o cină îmbelșugată, o cură de băĭ recoritóre etc. Evident că mediciĭ, farmaciștiĭ și bucătariĭ sunt preoțiĭ ceĭ maĭ cu reputație aĭ nouĕĭ religiĭ; ĭar templul cel maĭ potrivit al acesteĭ religiĭ ar fi fără îndoĭală un restaurant cu inscripția: *„Al căror Dumneḑeŭ este pântecele“* (Filip. III. 19).

Etica acésta sapă tótă moralitatea. Dupĕ dênsa de ce n'ar fi permise niște plăcerĭ, cum și le-aŭ permis un Byron, un Rousseau, un Schopenhauer și mulțĭ eroĭ aĭ cultureĭ moderne, dacă numaĭ cine-va știe a'șĭ cruța sănĕtatea sa? De ce să nu fie „moral“ a face mereŭ uz în fie-care ḑi de nobilul suc al vițeĭ? Când e cine-va tare de constituție, póte ajunge o vîrstă înaintată, măcar să fi înotat în plăceri cum dovedesc esemple încă în viață.

Acéstă consecință va fi și maĭ evidentă dacă ne vom aminti deosebirea între fapte bune *absolut* și fapte bune *relativ*. Spencer numește fapte bune absolut, pe cele ce procură *imediat* plăcere făptuitoruluĭ și tot-odată sunt fo-

---

[1]) Ibid. p. 170.

lositóre și favorabile pentru alții. Dacă o mamă sănĕtósă alăptézĭ copilul eĭ grăsuliŭ, acésta este o *faptă bună absolut*, chĭar dacă ea nu făptuește în alt mod de cât animalile, care'șĭ hrănesc puiĭ lor. Intențiile și dispozițiile n'aŭ nicĭ o însemnătate, în noŭa morală. Din contra, dacă o mamă debilă alaptéză copilŭl eĭ, acéstă faptă este numaĭ *relativ bună*, chĭar dacă pornește din intențiile cele maĭ nobile și maĭ bune. Și dacă ea atrage mameĭ maĭ multă durere și daună de cât folos pentru viața copiluluĭ, atuncĭ acéstă faptă este positiv rea [1]).

Acum orĭ-cine póte să ghicéscă singur, ce fapte sunt după Spencer absolut bune moral, adică dătătóre de plăcere și viață pentru *făptuitor și descendențiĭ seĭ*. Ne temem că am atinge sentimentul delicat al cetitoruluĭ, dacĭ am voi să'ĭ spunem unde celebrează moralitatea luĭ Spencer triumful eĭ cel maĭ strĕlucit La acéstă gândire fața ți se acopere de rușine și simțĭ tóta înjosirea adîncă ce omul și moralitatea sa indură în școla cea nouĕ. Epicur însușĭ s'ar fi rușinat de acéstă morală. Spencer s'a plâns într'un loc, că uniĭ aŭ numit morala sa *filosofie porcéscă* (*pig-philosophy*). Este esplicabil de ce criticiĭ seĭ aŭ putut fi împinșĭ la ast-fel de espresiĭ.

*

După Spencer fapte absolut bune *în raport cu aprópele* provin astă-dĭ maĭ rar de cât în raport cu conservarea și propagarea proprie. Dacă până acum s'a admis în general contrariul, trebue o rectificare pentru viitor după cele dise. Spencer tot concede că se află încă astă-dĭ *fapte absolut bune* la ceĭ care *contribue a ne procura plăcerĭ estetice*. Și cine sunt aceștĭ muritorĭ de invidiat, care încă astă-dĭ aŭ atins aprópe idealul moralitățeĭ, și pe care filosoful nostru încă de viĭ îĭ așaze între sfințĭ? Respuns:

---

[1]) Les Bases etc. p. 224—226.

Artiștiĭ geniali, poețĭ, pictorĭ saŭ musicanțĭ, care'șĭ câștigă mijlócele de subsistență prin acțiunĭ, ce li procură direct plăcerĭ, și tot-odată ajung pentru alțiĭ imediat saŭ ulterior un isvor de plăcerĭ [1]).

Așa dar o artistă, o cântăreață de operă, care trăește din representațiile eĭ și este un isvor de plăcere pentru sine și pentru alțiĭ, lucréză aprópe absolut bine. Representațiile eĭ vor sta firește pe o tréptă de moralitate maĭ înaltă, ba chiar vor atinge o înălțime aprópe ameţitóre de perfecțiune morală, cu cât vor gâdili maĭ mult partea animalică și vor corespunde ast-fel maĭ bine cu trebuințele *moderne*. Tot-odată ele, din causă că atrag maĭ mulțĭ privitorĭ, vor mări profitul și plăcerea de tóte părțile. Din contra un biet meseriaș, care fidel datorieĭ sale, se ostenește a'șĭ câștiga cinstit mijlócele de traiŭ pentru sine și familie, este un cârpaciŭ pe câmpul moralitățeĭ. Cum a putut lumea să nu știe acésta până acum? Irodiada o stântă, ĭar Inainte Mergĕtorul Domnuluĭ un pĕcătos, care n'a ajuns în virtute nicĭ pană la a b c.

Rog pe cetitor a'șĭ esplica bine acéstă ideă. Tóte sunt numaĭ consecințĭ din unicul principiŭ fundamental, că *bine moral este în general ceea ce procură plăcere*. Plăcerea e m. rele loc de întalnire al aleșilor din noul Testament al luĭ Spencer. Aicĭ se daŭ pretutindenea petrecerĭ mărețe, ĭar virtuților li e permis a face serviciĭ de lacheĭ. Divisa cea principală a acesteĭ lumĭ nouĕ este: Să ne aruncăm în valurile viețeĭ; să ne desfatăm; să facem și altora plăcerĭ de grab, cât suntem încă tinerĭ. *Venițĭ să ne săturăm de vinurĭ și de miresme. Nicĭ o flóre de câmp să nu ne scape. Să ne încununăm cu trandafirĭ maĭ 'nainte de a se vesteji. Nime din noĭ să nu fie neîmpărtășit la desmerdarea nóstră. Să lăsăm pretutindenea semne de veselie. Că acésta este partea nóstră: acésta'ĭ sórta nóstră* (Ințelepc. luĭ Solomon II, 6—9).

---

[1]) Les Bases p. 225.

Maĭ îţĭ vine a crede, că Inţeleptul a voit a descri cu aceste cuvinte programa nouei şcóle etice. In adevĕr, idealul perfecţiuneĭ *à la* Spencer este un *bonvivant sdravăn şi rafinat*, căruĭa'ĭ merge de minune, care nu refusă dorinţelor sale nicĭ o plăcere compatibilă cu sănĕtatea sa, care creşte descendenţĭ numeroşĭ de acelaşĭ calibru şi împărtăşeşte şi pe alţiĭ cu plăcerile sale *spre a se bucura la vederea plăcereĭ lor*, adică *spre a putea gusta şi plăcerĭ altruiste*, pe lăngă cele egoiste. Din protivă un Codrus, care cu soţiĭ seĭ mor pentru patrie ca nişte eroĭ, sunt aprópe zero în moralitate. Tot acéstă valóre aŭ fireşte eroiĭ sfinţĭ aĭ creştinătăţiĭ d. e. un Vasile cel mare, care'şĭ consfinţi viaţa şi averea în folosul aprópeluĭ, al bolnavilor şi săracilor etc.

Ce va maĭ însufleţi pe ómenĭ, după aceste principiĭ, la *fapte marĭ*, la *jertfe eroice* pentru semeniĭ lor? Ce va maĭ da cuĭ-va impulsiune *a se face tuturor tóte*, a se jertfi spre binele fraţilor lor, a răbda pentru eĭ ostenelĭ, necazurĭ şi primejdiĭ, când i se spune, că scopul suprem al seŭ este plăcerea şi că acéstă scurtă viaţă se varsă în nimicul absolut, în neant?

Pentru a pune vîrf acesteĭ teoriĭ minunate, filosoful nostru voeşte încă să demonstre, că *pe ea se basază în ascuns părerile tuturor moraliştilor* [1]. In adevĕr, o bază fórte ascunsă! Chĭar Platon şi Aristotel să o fi profesat în ascuns. Iar Cant de aseminea în taĭnă să fi fost adeptul eĭ. La acéstă conclusie ajunge negreşit orĭ-cine, dacă după maniera luĭ Spencer va păstra cât se póte espresiile comune, dar le va atribui un sens cu totul noŭ. Maĭ lesne pot fi amăgiţĭ aşa ceĭ simpli şi necugetătorĭ.

Asupra uneĭ consecinţĭ, din causa importanţeĭ ce are, trebue a atrage în special luarea aminte. Noŭa teorie sapă temelia necesară a *Statuluĭ*.

Astă-ḑĭ Statul, saŭ maĭ bine cel ce are întâiul cuvênt

---

1) Les Bases etc. p. 238.

în stat, este un stĕpân fórte sever. Pe fie-care ḑi vâră mânele maĭ adânc, în punga contribuabililor. In fie-care ḑi concentréză tóte frânele maĭ mult în mânele sale, așa în cât în tótă țara nime nu maĭ póte mișca din mânĭ saŭ din piciόre fără voea guvernuluĭ. El obligă tótă tinerimea să intre în șcólile sale; el umple cazarmele cu mulțime de soldațĭ, carĭ în tot momentul trebue a fi gata să móră în bătălie la comanda sa.

Acum ce va da supușilor, după teoria luĭ Spencer, o impulsiune eficace spre a'șĭ împlini datoriile către Stat? In sistemul sĕŭ nu maĭ póte fi vorbă despre o *datorie de conștiință*. Negreșit el vorbește de repețite orĭ despre o *constrîngere proprie*, despre o obligațiune proprie. Dar ce va se ḑică o constrîngere ce și-o impune cine-va singur, și pe care în tot momentul o póte suprima după plac? Așa constrîngere este un lanț putred. Ce maĭ rĕmâne decĭ? Nimic de cât *numaĭ frica de poliție*, dinaintea căria însă omul ușor se dă în lăturĭ și din care nu se póte face o datorie de conștiință. Ast-fel în noŭa etică datoria către Stat este regulat osîndită la mórte.

Să privim însă cestiunea în mod concret. Să ne strămutăm cu gândul în vara anuluĭ 1877.. Intrăm în bordeiul unuĭ muncitor sărac, care vrea să'șĭ ĭa ḑiŭa bună de la familia sa și să pornească la resboiŭ peste Dunărea. In naintea luĭ suspină soția cu un copil de țiță în brațe, ĭar ceĭ-l-alțĭ copiĭ maĭ mărișorĭ se îndeasă și eĭ lângă tatăl lor spre a'ĭ maĭ ḑice odată, mergĭ sănĕtos. Acum rugăm pe Spencer a adresa acestuĭ țĕran un *cuvênt de mângâĭere* împrumutat din etica sa. Pare-mi-se că filosoful nostru ar cădea în nu puțină încurcală prin acéstă situație neașteptată și ar prefera să tacă. De aceea să'ĭ venim în ajutor.

„Iubite ostaș, adevĕrat este că póte nu te veĭ maĭ întórce acasă Póte vêntul va spulbera rĕmășițele tale pe șesurele Rahoveĭ saŭ pe dealurile Plevneĭ. Dar gândește că acésta este sórta tuturor animalelor de aicĭ. Vertebratul

cel maĭ de sus încă trebue a merge pe calea a tot trupul. Aicĭ escepţie nu încape".

—„Dar, întimpina-va oştĕnul, de ce să nesocotesc eŭ pentru folosul altora tóte bunurile mele, în deosebĭ bunul meŭ cel maĭ mare—viaţa, să las în nevoe pe soţiă şi copilaşiĭ meĭ şi să mĕ duc la peire"?

„Prietine, tu negreşit veĭ peri, dar în atomiĭ din care eştĭ alcătuit veĭ trăi maĭ departe. Eĭ se vor arunca ĭar în marea evoluţiune, despre care de sigur veĭ fi audit, şi vor intra în combinaţiĭ de tot nouĭ. Apoĭ gândeşte că aĭ să trăĭeştĭ în amintirea contimpuranilor şi a posterităţeĭ. Veĭ fi esemplu de virtute generaţiilor viitóre, şi ast-fel chĭar după apunerea ta veĭ face nespus de mult bine. Gândirea la viaţa nemuritóre şi bine-cuvêntată din amintirea posterităţeĭ are un mare farmec asupra sufletelor simţitóre".

„—Eŭ nu sunt din aceste sufletе simţitóre. Ce îmĭ va folosi acéstă amintire. Şi apoĭ cine îşĭ va aduce aminte de mine după ce voiŭ pieri? Afară de aĭ meĭ, puţinĭ mĕ cunosc, ĭar între miile de morţĭ, ce vor acoperi câmpul de rĕsboiŭ, de abea se va putea ţinea sémă sigur de numele meŭ. Acéstă amintire va putea îmbărbăta pe generalul care comandă afară din foc [1]). Eŭ însă voiŭ păţi ca vorba ceea: ochiĭ cari nu se vĕd se uĭtă. De odată cu detunarea bómbelor va peri pentru tot-déuna şi pomenirea numeluĭ meŭ. De ce dar m'aşĭ duce să pier pentru alţiĭ şi să las pe aĭ meĭ în sărăcie".

—„Dar gândeşte că e frumos a muri pentru patrie. Tu

---

1) Urmĕtórele versurĭ citate de un maistru al literatureĭ nóstre, înfăţişază o situaţiă, ce din nefericire va putea deveni generală, când întréga armată s'ar adăpa cu ideile morale ale luĭ Spencer. Iată acele versurĭ:

„Oştile staŭ faţă'n faţă
Maioriĭ la ambulanţă
Colonei'n depărtare
Generaliĭ la hotare".

Vedĭ Alex. Odobescu, scrierĭ. Bucureştĭ, 1887, vol. III, p. 609.

veĭ muri, da, dar în schimb alţiĭ vor rĕmânea în viaţă. Tu veĭ pieri dar în schimb se va rîdica puternică şi glorióså, scumpa nóstră patrie. Stégul nostru va fâlfâi plin de glorie de-asupra forturilor duşmanuluĭ şi va intra biruitor în ele. Nu este măreţ, nu este înalt acest fapt?"

„--A fi, dar de ce să mor eŭ, ca să trăiască alţiĭ? De ce să pier eŭ, ca steagul naţional să se întórcă victorios în ţară? Nu sunt eŭ mie însu-mĭ aprópele cel dintâĭ? Ce mulţumire-mĭ vor aduce aduce alţiĭ pentru că mi-am jertfit viaţa? Oare femeea şi copiiĭ meĭ n'aŭ asupra vieţeĭ şi a dragosteĭ mele drept maĭ mare de cât *alţiĭ*, pe care nu'ĭ cunosc şi nu mĕ cunosc?"

Am sfêrşit motivele de mângâere ale luĭ Spencer. Ele aŭ lăsat cu inima rece pe acest nefericit şi n'aŭ uscat lacrimile din ochiĭ sĕĭ. Dacă teoria cea nouă este adevĕrată, atuncĭ, sĕrmane oştean, las' să ţĭ curgă lacrimile, eştĭ nefericit, în adevĕr nefericit, şi inima ta nu are cu ce se mângâia. Aruncă-te cu desnădăjduire mută în procesul evoluţiuneĭ, până când róta sa te va sdrobi şi nimici. Dar óre prin acésta nu iesă la lumina zileĭ bancrotul eticeĭ evoluţioniste? De ce folos e o morală, care *în momentele cele maĭ decisive ale vieţeĭ*, tocmaĭ când ar fi maĭ multă nevoe de ea, *refusă cu totul serviciul sĕŭ?*

CONCLUSIE

In lăturĭ dar orĭ-ce ipocrisie! Să-o spunem verde. Dacă mórtea este nimicirea totală a omuluĭ, atuncĭ cel maĭ cu minte om este acela, care ştie maĭ bine a se bucura de acéstă viaţă scurtă. *Sf. Apostol Pavel*, făcênd alusiune la cuvintele Inţeleptuluĭ, citate maĭ sus, scrie: *„Dacă după chipul ómenilor m'am luptat cu fiarele în Efes, ce folos îmĭ este, dacă morţiĭ nu se vor scula? Să mâncăm şi să bem, că mâine vom muri"*(1 Corint. XV, 32). Tot în acest sens scrie fer. Augustin, că gândirea la viaţa de vecĭ a pătruns tot-d'a-una ca o rază de mântuire în prăpas-

tia viciilor în care se tăvălea. Vorbind o-dată cu prietenii sĕĭ Alipie şi Nebridie despre sórta de apoĭ a celor bunĭ şi rĕĭ, le rĕspunse că el ar fi dat dreptate luĭ Epicur, de n'ar fi credut în nemurirea sufletuluĭ şi în rĕsplata dupĕ mórte, pe care Epicur le nega

Aci Carneri observă aprópe înduioşat: „Pare că pe pământ n'ar fi nimic maĭ înalt de cât mâncarea şi bĕutura; par' că ideile de dragoste, de prietenie de fidelitale, de sociabilitate, de drept, de datorie, de cultură şi de umanitate n'ar putea înălţa inima omuluĭ". Apoĭ adaogă aprópe triumfător: „Aceste ideĭ ne luminéză ca nişte stele conducĕtóre, ce ocolesc un sóre comun şi *desvĕlesc un cer minunat*, la care nicĭ o-dată nu înălţăm ochiĭ, fără a sorbi mângâere şi întărire". L. Büchner nu se lasă maĭ pe jos de Carneri. Şi el vorbeşte despre mângâerea şi întărirea, ce *perspectiva mareaţă în viitor* pregăteşte bărbatuluĭ de progres. Negreşit, adauge el, cam cu jumĕtate de gură, acest viitor are defectul, *că noĭ nu'l vom ajunge* şi că chiar el, în urmă regresând se va cufunda *în o nópte şi uĭtare vecĭnică.* Totuşĭ „până atuncĭ ne putem linişti cu gândirea că suntem încă în juneţea progresuluĭ, şi că paralel cu înaintarea sa în vrâstă marele principiĭ ale adevĕruluĭ, ştiinţeĭ şi dreptăţeĭ vor repurta biruinţa asupra duhurilor întunecóse ale neştiinţeĭ şi superstiţieĭ".

Aşa dar acéstă liniştire imaginară, acest vis din o nópte de vară despre lucrurĭ, ce e hotărât că noĭ care vieţuim acum *nu le vom ajunge*, şi că odinióră chiar ele vor dispărea într'o nópte vecĭnică, — iată ce va apĕra pe om de tóte furtunele patimilor pe calea virtuţeĭ şi a datorieĭ!

Da, rĕspunde Carneri, eŭ contez pe ómeniĭ *inobilaţĭ* şi *ridicaţi la un nivel etic înalt.* Iar Spencer, avisaze adesea la ómeniĭ de pe trépta superióră a evoluţiuneĭ, de care încă acum se află începuturĭ. Decĭ n'am avea atuncĭ ceva maĭ puţin de cât o morală pentru ómeniĭ *inobilaţĭ* adică pentru burghezia *industrială. Un monopol de etică pentru lumea civilisată, căria nu'ĭ place morala creştină.*

Dar să nu crédă cine-va prea mult în efectul idealelor de cultură și de progres asupra ómenilor *ridicați la un nivel etic înalt.* Dacă naturĭ, cu atât de bune disposițiĭ, cu atâta simțire pentru tot ce'ĭ înalt și mare ca un Pavel și un Augustin, mărturisesc despre sine, că numaĭ credința în nemurire i-aŭ ferit de căile josnice ale luĭ Epicur, apoĭ putem fi siguri din capul loculuĭ, că ómeniĭ civilisațĭ aĭ noștri nu sunt maĭ superiorĭ.

Și de ce ar fi altmintrelea? După Spencer țelul suprem al omuluĭ este cea maĭ mare fericire posibilă pre pămênt. Dar la determinarea acesteĭ fericirĭ să ține sémă maĭ întâiŭ de *înclinarea personală și plăcerea fie-căruĭ om.* Acum care sunt înclinările cele maĭ tarĭ și maĭ constante ale omuluĭ? Tocmaĭ cele maĭ jóse, ce'l mână pe calea luĭ Epicur. Decĭ dacă cine-va află fericirea sa în plăcerĭ murdare, de ce am fi în drept a'l împedeca? I-am putea ḑice: Prietene, sunt alte plăcerĭ maĭ superióre. Iar dacă nu ne ascultă, dacă ia în râs pe Minerva și 'șĭ alege de ḑeĭ pe Bachus și pe Amor, cu ce drept 'l-am dojeni? Cel mult am putea ḑice: Acest om are gust rěŭ, el se pórtă fără gust, sémĕnă cu unul, care preferă mustul de pădurețe în locul vinuluĭ celuĭ maĭ plăcut. Insă ce-am făcut cu acésta? Gustul e fórte diferit. Istoria eroilor cultureĭ moderne dovedesc, că lumea cultă de aḑĭ, are și trebuințĭ cu totul deosebite, de cât cultura și umanitatea.

Dar chiar să admitem, că sunt ómenĭ, care află plăcere în artă și știință, în cultură și umanitate. Ce însémnă acésta *pentru întréga omenire?* Fórte mulțumim de o etică ce va să fie valabil numaĭ pentru ómeniĭ *civilisațĭ* din timpul modern. Aŭ moralitatea nu este un bun comun al tuturor ómenilor? A sĕracilor ca și a avuților, a inculților ca și a celor culțĭ? Ce putere aŭ asupra meseĭ poporuluĭ, ast-fel de nălucirĭ despre cultura și umanitatea viitóre? Este o vorbă că omul de rând ține maĭ mult la un dram de plăcere de cât la o mĕsură întrégă de onóre. Visiteze o-dată Spencer o mare adunare de lucrătorĭ și

pună pe Büchner să zugrăvéscă înaintea lor paradisul sĕŭ, iar pe Carneri să desfăşure înaintea lor cerul sĕŭ. Atuncĭ lesne se va convinge cât de slabă e acéstă îmbărbătare închipuită pentru bieţiĭ ómenĭ, care trebue să pórte greutatea şi zăduful ḑileĭ. Atuncĭ toţĭ lucrătoriĭ vor rĕspunde cu un glas— şi *cu tot dreptul din punctul sĕŭ de vedere*: Dacă nu există altă lume, nicĭ rĕsplată de vecĭ, atuncĭ să luăm şi noĭ parte de o potrivă la fericirea pămêntéscă. Şi dacă nu vreţĭ să ni-o daţĭ de voe, ne servim de forţă. Pumnalul şi dinamita ne vor da ajutor a dobândi dreptul nostru.

Repeţim: La acest limbagiŭ Spencer, din punctul sĕŭ de vedere, nu póte face nicĭ o întîmpinare induplicătóre. De aceea să *înlăturăm o morală, ce are ast-fel de consecinţĭ şi să îmbrăţişem învĕtătura cea adeverită de mult a luĭ Christos.*

Icon. Alex. Mironescu.

Fine.

DONAȚIUNI.

Lista de numele persónelor cari aŭ făcut ofrade pentru restaurarea Bisericeĭ din cotuna și comuna Bădenĭ, plasa Cărligătura, județul Iașĭ:

C. Zarifopol 40 leĭ. S. Bogonos 5 leĭ. C. Grigoriu 10 leĭ. Pulheria Rugescu 10 leĭ. Obstia satuluĭ Bădenĭ 120 leĭ. M. Chelariŭ, Ili a Babeĭ, Gh. Pintilii, Dumitru Ungureanu, D. Pichiu, Ioan Bran și Gh. a Saveĭ câte 6 leĭ. Dumitru Arhip, Tódir a Constantinóeĭ și Gh. Gherman câte 12 leĭ. Neculaĭ Galbăn 9 leĭ. Neculaĭ Mocanu 12 leĭ. Ioan Moisa 4 leĭ 75 banĭ. Ioan Mocanu 12 leĭ. N. a Zaharióeĭ 5 leĭ. Onofreĭ sin Gheorghe 5 leĭ. Vasile Mihailă 12 leĭ. Grigore Ghica 20 leĭ. Costachel Ghica 20 leĭ. Maria V. Ioan 10 leĭ. Maria Costachióeĭ 1 leŭ. Ioan V. Cucu 1 leŭ. Ión Lucovicĭ, preut 5 leĭ. N. C. Ursoĭ 10 leĭ. Cost. Stoĭca, preot 5 leĭ. Zoița Teodorescu, presvitera 8 leĭ. Elena Gh. E. Rugescu 16 leĭ. Costache Bogos 14 leĭ. Elena născută C. Ciutac 5 leĭ. Manolachi Scutariu 7 leĭ. Gh. Alexandrescu, preot 5 leĭ. Dumitru Paulin, preot 5 leĭ. Alexandru Paraschiv, 1 leŭ. Obștia satuluĭ Buhalnița 26 leĭ 25 banĭ. Obștia satuluĭ Zlodica 5 leĭ 60 banĭ. Constantin Pruteanu 10 leĭ. Ión a Dascaluluĭ 5 leĭ. Frațiĭ Marcu și C. Fișer 300 leĭ. Zoița Pușcașu 40 banĭ. Tudur Nucă 7 leĭ. Alexandru Popovicĭ 1 leŭ 50 banĭ. Dumitru Gh. Dragan 2 leĭ. Dumitru D. Arhip 6 leĭ. Obștia satuluĭ Badenĭ 120 leĭ. Iancu Onu 12 leĭ 50 banĭ. Const Lohan 12 l. 50 b. Dumitru a Constantinóeĭ 12 l. 50 b. Gh. Buzatu 12 l. 50 b. Gavril Humă 12 l. 50 b. Ioan a Dascaluluĭ 10 leĭ. Vasile Teodorescu 25 leĭ. Gh. a Saveĭ 12 l. 50 banĭ. Ioan Humă 6 l. 25 b. Gh. Gherman 6 l. 25 b. Ilie Pruteanu 12 l. 50 b. Petrachi Costin 22 leĭ. Vasile a Ióneĭ 6 l. 25 b. Costachi Bogos 12 leĭ. Ilie a Babeĭ, Tódir a Petreĭ, Gh. Buzatu, Ión Budatu, Vasile Pleșca, Gh. Hurmuz, Tóder Sofroni, Tóder Toma Pintiliĭ, Tóder Romanu, Ión a Dascaluluĭ, Ioan a Petreĭ, Gh. I. a Petreĭ, Ión Chelciuc, Gh. Pintilii, Vasile Gherman, Gavril Humă, Ión I. Arhip, Ioan Ciobanu, Neculaĭ Mocanu, Ioan Mocanu, Va-

sile Mihailă, Tóder Munteanu, Ioan D. Arhip, Tasia I. Arhip, Gavril Zaharia, fie-care câte 1 leŭ. Catrina Luca 50 banĭ. Gh. Gherman, Tóder a Constantinóeĭ, Alecu Cuibar, Gh. Munteanu, Petru Costin, Vasile Pușcașu, Dumitru Oleneĭuc, Elena Gh. Suveĭ, Gh. Hațmațuchĭ. D. I. a Petreĭ, Alex. Fudulache, Ión Trohin, Cost. Gherman Albu, Sandu Costin, D. Constantinóeĭ, Elena Gr. Bran, Marghióla Sofroni, Vas. a Tomiĭ, Irimia Pichiŭ, Andreĭ a Saveĭ. Ión Th. Luca, Dumitru Pichiu, Vasile Roșu, Dumitru Mateĭ, Ioan Bran, Ilie Pruteanu, Niculae Zaharia, Ioan Gh. Nastasă, Ioan Hușanu, Vasile Oprea, Vasile Teodorescu, Gh. Popa, Gh. Ciobanu, Vasile a Ióneĭ, D. Pleșca, Gr. Ciobanu, Zamfira Ciobanu, Ioan Belcescu, Irimia Pruteanu, Nicolaĭ Păuneț, Ión Tescu, Tóder a Babeĭ câte un leŭ. Obștia satuluĭ Bădenĭ 174 leĭ 25 banĭ. Ioan Stanciu 6 leĭ. Petrachi Costin 12 leĭ. Const. Topița 12 leĭ. Irimia Pruteanu 8 leĭ. Ión Th. Luca 6 leĭ. Andreĭ a Saveĭ 3 leĭ. D. Gh. a Saveĭ 1 leŭ 40 banĭ. D D. Arhip 6 leĭ. Elena Șuveĭ 3 leĭ. Irimia Sofroni 6 leĭ. Alexandru Fudalache 12 leĭ. Ión Carjan, Tanase Mocanu, Gh. Gr. Popa, Gavril Humă, Const. Grig. Popa câte 6 leĭ. Ión Fedor 5 leĭ. Ión Isac, Petre Galbăn și Manol. Papiș câte 3 leĭ. Maranda I. Neamțu 6 leĭ. Tóder Gr. a Babeĭ 3 leĭ. Ión I. Arhip 6 leĭ. Tasia Arhip 6 leĭ. Vasile a Ióneĭ 4 leĭ. Alecu Cuibar 6 leĭ. Ión Luca 4 leĭ. Tóder Neamțu. Dumitru Chelariu, Gh. Bucur, Ión Roșu câte 6 leĭ. Israil H. Daniel 400 leĭ. Tuturor acestor donatorĭ li se aduce călduróse mulțumirĭ.

D-nul Gh. și D-na Lidia C. Filipescu, domiciliațĭ în strada Dionisie (Bucureștĭ), aŭ dăruit maĭ multe obiecte pentru serviciul S-teĭ liturgiĭ, în valóre de 800 leĭ, Bisericeĭ S-ta Vinerĭ cea nouĕ (Gara de Nord), pentru care ofrandă Epitropia și enoriașiĭ numiteĭ bisericeĭ le aduce viĭ și călduróse mulțumirĭ.

---

persónelor maĭ jos notate cari aŭ contribuit la facerea clopotelor de la Biserica din cotuna Buciumiĭ, plasa Codru, județul Iașĭ, li se aduce mulțumirĭ publice spre a servi de esemplu și altor pioșĭ creștinĭ.

Teodor Florescu 200 leĭ, făcênd și douĕ prapure care aŭ costat 130 l. Primăria com. Bucium 250 leĭ. Nicolaĭ Gheorghiu 150 leĭ. Gh. Panaiteanu 75 leĭ. Teodor Mitachi 70 leĭ. Cost. Demetriu 40 leĭ. Petru Talmaciu 40 leĭ. Gh. Tălmaciu 30 leĭ. Gh. Costăchescu 25 leĭ. Gh. Coman, Petru Rivalet, Vasile Nechitusi, Cost. Florescu, Sofia Popovicĭ, Ioan Trofin, Schitul Românesc Prodom câte 20 leĭ. Ștefan Dîrțu, preot. Vasile Lohan și Ilie Baldovicĭ câte 15 leĭ. Cost. Mantali 12 leĭ. Aloix Vespenschi 12 leĭ. Gh. Erbiceanu, Gh. Nițescu, Gh. Stamatin, Stef. Durnea, Gh, Andoniu, Manoli Hangan și Nicolaĭ Popovicĭ câte 10 leĭ. Vasile Obreja, Alix. Bancila, Cost. Cicoranu, Dumitru David, Gh. Dumitrașcu, Stef. Doĭ Leĭ, Petru Hanganu, Cost. Luca, Alix Șarban Sachelari, Ioan Costăchescu, Gh. Băețelu, Neculaĭ Mihailescu, Gh. Dumbrăveanu și Gh. Mireuța, preut câte 5 leĭ. Cost. Gheorghiu Iconom, Presvitera Elena Hanganu, Cost. Holercă, Smaranda C. Hanganu și

Ilie Doĭ Leĭ câte 4 leĭ. Anton Tataru 2 leĭ. Gh. Cocuzu, Vasile Puşcaşu şi Costachi Istrati câte 1 leŭ. Iorgu Nani 2 leĭ. Teodor Panfile 2 leĭ. Marica Popovici, Gh. Bancilă şi Magdalina Dumbrăveanu câte 1 leŭ. Presvitera Zoița Ionescu 3 leĭ. Alexandru Vasiliu, preot, 3 leĭ. Alix. Patraşcu, preot 2 leĭ. Ioan Clanetariu 3 leĭ. Ruxanda Bivolariu 1 leu. Ioan Brişcariu 3 leĭ Zanfira Cicovanu 2 leĭ. Mahalul Iason Spridonescu 1 leu. Vasile N. Holercă 2 leĭ. Maria S. Crețu 3 leĭ. Ioan Bejenariu 3 leĭ. Niculaĭ Scriban 2 leĭ. Elena Bejenariu 2 leĭ. Stef. Croitoriu 1 leu. Petru Croitoriu 1 l. Cost. Croitoriu 2 leĭ. Petru Leahu 2 leĭ. Ana Demetriu 4 leĭ. Ecaterina Emacu 2 leĭ. Vasile Trifan 2 leĭ. Ioan Petrescu 4 leĭ. Nicolae David 1 leu. Rucsanda Ioan 2 leĭ. Sofroni Bucur 3 leĭ. Carp I. Roşioru 2 leĭ. Gh. Arhip 2 leĭ. Gh. Potop 1 leu. Elena Vişinescu 3 leĭ. Ioan Deapară 1 leu. Costachi Arhip 1 leŭ. Zanfira Crețu 2 leĭ. Nastase Onichi 1 leŭ. Ioan Demetriu Iconom 4 leĭ. Zoița Todirişcă 2 leĭ. Gh. Panaitescu 2 leĭ. Petru Musteață 2 leĭ. Chira Dumitraşcu 3 leĭ. Stef. Haras 2 leĭ. Costachi Anton 1 leu. Gavriel Cioran 1 leŭ. Cost. Olariu 2 leĭ. Ioan a Dăscaliții 1 leu. Gavriel I. a Dascăliții 1 leŭ. Gh. Dumbravă 2 leĭ. Nică Emacu 1 leu 50 b. V. Meiu 2 l. I. Paĭcu 2 l. N. Paicu 4 l. Ana Câmpulungeanu 2 leĭ. Ioan Lader 3 leĭ. St. Codreanu 1 leu. Vasile Ioan 4 leĭ. Dumitru Tofan 2 leĭ. Stef. Olariu 1 leu 50 banĭ. Maria Dănilă 50 banĭ. Gh. Despea 1 leu. Dumitru Băncilă 1 leu. Gheorghi Pistol 1 leu. Cost. Dănilă 2 leĭ. Vasile Negru 1 leu. Vasile Păvăloĭ 1 leŭ. I. Strascu 1 leŭ. C. Tabărcanu 4 leĭ. Maria Olariu şi S. Strascu 1 leu. Tanase şi Leontina Popescu 2 leĭ. I. Botez 2 l. Gh. Dumitriu 2 l. Profira Teodor 1 leu. C. Diaconescu 1 leŭ. G. Morariu 2 leĭ. G. Bócă 1 leŭ. C. Stoica 5 leĭ. Teodosica şi Profira Sedulescu 6 leĭ. Nițe şi Elena Trişcă 1 leŭ Pavel Dănilă 1 leŭ. V. Danila 2 leĭ. Gh. Luca, Petru Duca, Stef. Luca şi Ioan Luca câte 1 leu. Elisaveta V. Haras 2 leĭ. Nica Olariu 4 l. Dumitru Meĭu 1 leŭ 50 banĭ. Nicolaĭ Leonte 1 leŭ. Gr. Demetriu 2 l. Gr. Meiu 1 l. 50 b. Gh. Meiu 3 leĭ. C. Ooneĭ 50 b. M. Botedatu, Nec. Botez, Dum. Luca câte un leu. Alex. Chiva 2 leĭ. Teodor Luca, Dumitru Codreanu, Teodor Lente, Ioan Bosaeanu şi Smaranda Frăsuróia câte 2 l. I. Ladărescu 5 l. Flórea Haras 2 leĭ. Melania Morfu 5 leĭ. Rucsanda Stefana 5 leĭ. Cost. Stihi 1 leu. Ioan Ghilipru 1 leu. I. Popescu 1 leu. V. Leonte 2 l. Ioana Manoliu 6 l. V. Apostol 50 b. I. V. Popescu 1 l. Samoilă Ladărescu 2 leĭ. Maria Țuțurman 3 l. N. Ivanciu 15 l. Gh. Ionescu, preot 5 leĭ. C. Bacenschi 2 l. Schimonahia Migdonia Polizu 5 l. I. Vasiliu, preot, 1 leŭ. V. Mandinescu 3 leĭ. Gh. Mihailescu 2 l. Petru Morariu 2 leĭ. Gr. Sevescu 2 l. Ecaterina Mircea 1 leu. Cost. Popovicĭ 50 banĭ. Stef. Savulescu Diaconu 1 leu. Alex. Mitescu 50 b. Smaranda Alexandrina 2 l. I. Demetriu 5 l. Dum. Vasiliu 2 leĭ. Fotachi Grecu 50 b. I. Gorban 5 l. C. Popovicĭ 1 leu. Gr. Ionescu Iconom 1 leu. D. Vasiliu 1 l. D. Maxim, preot 1 leu.

———

Se aduce mulţumirĭ prin publicitate, spre esemplul şi altor pioşĭ creştini, Dómnelor Paraschiva Isvorscky şi Maria Axentie, domiciliate în Galaţi, care au oferit Bisericei Sf. Vineri din oraşul Galaţĭ, cea dintaĭ un stihar preoţesc de pluş bordo şi cu şiret de fir galben în valóre de 120 leĭ, ĭar cea d'adoua una Ipogonatie cu insignia „Botezul Domnuluĭ" lucrata în canva pe pluş bordo cu fir de aur şi cu treĭ canafi lucraţi tot cu fir de aur, aşezată într'un toc cu încuetóre, lustruit şi lucrat cu multa arta din lemn de teiu, ambele în valóre de 110 leĭ.

Domnuluĭ Mihail I. Zamfirescu, institutor la şcóla Trajan No. 6, din oraşul Craiova, oferind bisericeĭ cu hramul Sântu Mina, (Petre-Boji) o pecetie cu tóte accesoriile eĭ, pentru care i se aduce mulţumirĭ prin publicitate.

D-luĭ Dumitru Rudareanu, proprietar în comuna Rudari, jud. Doljiu, care a dăruit bisericeĭ cu hramul Sântul Ión Botezatorul, un epitrahil şi Octoihul cel mare, legat cu piele de marochin, ambele în valóre de 50 lei; D-luĭ Ioniţa Gheorghiu, care a daruit o Evanghelie îmbrăcata tot cu marochin şi poleita, în valóre de 29 lei; Preotuluĭ Ión Rudareanu, care a daruit un Evhologiu, asemenea îmbracat cu marochin şi Dómnelor Maria Dumitru Popa şi Maria Ilie Predoiu, care au daruit mai multe perdele şi póle de stofă naţională, tóte pentru îmfrumuseţarea bisericeĭ, li se aduce mulţamiri publice spre îndemnul şi al altora.

Biserica cu patronul Adormirea Maĭceĭ Domnuluĭ, din cotuna Oroftiana de sus, judeţul Dorohoiu, avênd necesitate de reparaţie, între alţii, D nii Valerian M. Ciuntu, proprietar moşieĭ a oferit cărămida, piatra pentru temelie şi lemnul necesar pentru facerea şchelelor, iar Dl. V. Ionescu, din urba Herţa a dat 100 lei. Epitropia Bisericeĭ, în fruntea căreia se afla Dl. N. Têutu, posesorul moşiei, aduce vii şi calduróse mulţumiri.

Din partea Sântei Episcopii a Huşilor se aduce calduróse mulţumirĭ Iconomului Dimitrie Burghelea, din comuna Albeştĭ, jud. Falciu, pentru ca a donat bisericei din cotuna Corni, comuna Albeşti, una Evangelie şi un rând sânte vase de argint, anume: potir, disc, steluţă, linguriţa şi copia, tóte în valóre de 400 leĭ.

Domnişóra Florenţa A. Goilav, fiica Domnului Ariton Goilav, proprietarul moşiei Heleştieniĭ, din judeţul Roman, a bine-voit a face la Bis rica S-ţii Voevoḑĭ, din comuna Heleştieniĭ, urmatórele lucruri: O îmbrăcaminte pe Sânta Masa, şi una la Iconastaş, ; perdelele de la uşile şi Icónele Imperateşti, precum şi una la Icóna Maicei Domnului, care se afla aşeḑata aparte în strană, tóte de atlas de matasa, în valóre de 380 lei. Asemenea Dl. Ariton Goilav, care a daruit 50 lei şi Dl. Petrache Comaniţă, Primarul aceleĭ comun, Heleştienii 30 leĭ, pentru repararea Bisericeĭ pe dinăuntru; pen-

tru cari fapte frumóse şi demne de laudă li se aduce mulţumirĭ, pentru ca acest esemplu să fie imitat şi de alţi drept credincioşĭ creştinĭ.

Persónele de maĭ jos, bine-voind, aŭ venit în ajutorul construireĭ din noŭ a Bisericeĭ cu hramul Sf. Dimitrie din comuna Priséca, judeţul Oltu, cu sumele ce urmézā:

I. Pârvulescu 2000 leĭ. Preotul M. Pârvulescu 400 leĭ, Ioan I. Pârvulescu 200 leĭ. Cărstea Enăchescu 200 leĭ, Dumitru Ioan 200 leĭ. Mihai Sandu 200 leĭ. Mincu Stoica 200 leĭ. Ioan Nadolu 200 leĭ. Tănase Sandu 200 l. H. Popescu 100 l. C. Ionescu 100 leĭ. I N. Ursu cel mare 100 l. Stancu Constantin 100 l. Călin Niţă Ursu 100 l. Const. St. cel mic 100 l. Ioan Costache 100 lei. Marin Costache 100 lei. Radu Sandu Cohol 100 leĭ. Radu Gélap 100 l. Niţă Gh. Crăciunescu 100 l. Sandu Stoica 100 l. Ioan Sandu 100 leĭ. Stancu Niţă Ursu 100 leĭ. Nicolae St. Boroiu 100 leĭ. M. T. Cantacu 100 l. Neacşu Rasu 100 l. Dicu I. Chiru 100 l. Iancu Ilie Ene 100 l. Parascheva Ilie Ene 120 l. Tudor Voicu 100 leĭ. Ioan Radu Bâdu 100 l. Const. St cel mare 100 leĭ. Stan I. Pârvu 100 leĭ. Const. Constantin 100 l. Dicu Dumitru Cuc 100 l. Stancu I. Chiru 100 l. Nicula Gheorghe 100. Marin Ilie Ene 100 l. Dum. Piţu 100 leĭ. I. Radu Pârvu 100 l. Andreĭ D. Boroi 100 l. I. Ilie Cojocariu 100 l. Gh. Popescu 100 l. Radu D. Boroiŭ 60 l. Barbu Corbea 40 l. Dobre Tudor Piţu 40 l. I. Stoĭca 30 l. Ilie Radu Floreanu 50 l. Neacşu T. Natră 50 l. Mihai I. Boroiu 50 l. Dum. D. Boroiu 60 l. Stan I. Burlan 40 l. Nastase Th. Bálteanu 40 l. C. Sburlişĭ 60 l. Gh. Marin Ene 60 l. Mincu Gogu 40 l. Marin Nae Voĭcu 80 l. Stan Tudor Chitonu 40 l. Paun Stan 40 l. Voica Stan 40 l. Ioana Bobocióia 20 l. Ioan Din 30 leĭ. Şi alţi locuitori din disa comună, care în total se urcă la suma de lei 9160. Pentru aceste pióse şi laudabile fapte creştineştĭ, Sânta Episcopie le aduce mulţumiri publice, dorind ca esemplul acestora se servéscă şi altora asemnea.

Pentru construirea din noŭ a Bisericei cu hramul Sf. Nicolae din comuna Tâmpeniĭ, jud. Oltu, au bine-voit a veni în ajutor maĭ mulţĭ locuitori de acolo cu sume baneştĭ precum urméza:

Preotul M. Draghicescu 300 leĭ. I. Golbeneanu 200 lei. Carol Nerott 200 leĭ. Şerban Păun, Stan Şerban, Mandache Ivan, Iancu Şerban, Tache Pârvu, N. Şerban, N. Radu, Stancu Şerban şi Ivan Radu câte 60 leĭ. Ilie Dima 30 l. Coman Ciobanu 15 l. Pârvu Stanciu, I. Thoma, Tudor Vlad, Radu Neagoe, Sandu Radu, Stan Constantin, Stancu Constantin câte 60 lei. Radu Constantin 30 l. Gh Dinu 60 l. Marin Dinu 60 l. Stan Toma 60 l. Stancu Dinu 30 leĭ. Pană Şerban 60 l. I. Constantinescu 60 l. Micu Florea 30 lei. I. Tudorache 60 leĭ. I. Nicolau 60 l. I. Mihai 60 l. Stan Ilie 60 l. Şerban Stan 60 l. Lupu Constantin 60 l. Radu Ghimpe 60 l. V. Vladu 60 l. Petre Vladu 60 l. Albu Florea 60 l. Gore State 60 leĭ. Dragomir Constantin 60 lei. D. Scarlat 60 l. Gh. Sandu 30 l. Stancu Sandu 60 l. Radu Iordache 60 l. Dragomir Vladu 60 lei.

Manu Chera 60 l. Raĭcu Bălan 60 l. Ivancea Dincă 60 l. Stau Calotă 60 l. Pauu Tudor 30 l. I. Mărgarita 30 l. Tudor Bulgaru 30 l. Marin Bulgaru 30 l. Marin Ciobanu 30 l. Ilie Stan Morar 60 leĭ. Neaga Ene 60 l. Anton Vlada 30 l. Barbu Lăcătuş 30 l. Marin Stancu 30 l. Patraşcu Neagu 30 l. Constantin Anton 30 l. Const. Constand. 30 l. I. Badea 60 l. Ilie Stan 60 l. Marin I. Negrilă 60 leı. Iordache Linte 60 l. Gh. Andreĭ 60 l. Tudor Toma 60 l. M. Badiță 60 l. D. Costea 30 l. Tache Toma 60 l. State Ivanuş 60 l. D. Ungureanu 60 l. Selea Sultana 60 l. Radu Selea 60 l. Florea Chitucă 60 l. Tudor Toma 60 l. Niță C. Ene 60 l. I. Roşu 60 l. Constantin Badița 60 l. Voıca Buca 60 l. Ilie M. Diaconu 60 leĭ. Gh. Diaconu 60 leı. Şi alțĭ 203 locuitorı din ḑisa comună, care în total se urca la suma de 16,065 leı. Pentru aceste pióse şi laudabile fapte creştineştı, Sf. Episcopie le aduce mulțumirı publice, dorind ca esemplul acestora se servésca şi altora asemenea.

Din partea Sânteĭ Episcopiĭ a Huşilor, se aduce căldurόse mulțumirĭ Domnuluĭ Nicolae Darie, locuitor în comuna Olteneştı, jud. Falciu, pentru că cu spesele sale propriı, a construit o capeluță de lemn pe temelie de piatră, şi o clopotnița în care a aşazat un clopot, la cimitirul numiteı comune.

Persónele de maĭ jos, bine-voind a venit în ajutorul construireĭ din nou a Bisericeı Sânțiı Voevoḑĭ din comuna Barcăneştı, plasa Siul de sus, districtul Oltu, cu sumele ce urméza:

Preotul M. Popescu 300 leı. Marin Voinic 1000 leĭ. I. Stancu Anghel 400 leı. Dinu Andreı 300 l. N. Calatoriu 300 leı. I. Popescu 300 leĭ, I. Iacob 300 l. Gh. Nastase 100 l. N. Costache 200 leĭ. I. Costache 200 l. I. Miu 100 leĭ. Voicu Bardan 100 l. Andreĭ Bărdan 100 l. I. Ciocoiu 100 leı. Radu Purcel 100 l. Gh. Voinic 100 l. Thoma Voinic 100 l. Constantin Voinic 100 l. Lache Stoian 50 leı. De asemenea Dl. Petre Muşatescu, comerciant din în oraşul Piteştı, bine-voind a venit în ajutorul reparațieı Bisericeı Sf. Nicolae din acel oraş cu suma de 400 leı. Peste tot patru miĭ cincı sute leĭ. Pentru aceste pióse şi laudabile fapte creştineştĭ, Sfânta Episcopie, le aduce mulțumirı publice, dorind ca esemplul acestora se servésca şi altora asemenea,

---

Preotul Ión Dobrescu din comuna Godineştĭ, jud. Gor-Jiu, a daruit bisericeı parohiale Mischii, d'acolo, o colimvitra de aramă în greutate de 13 kilograme, un Epitrahil, un clopoțel de nichel pentru Sf. Masa, o Evangelie, un Orologiu mare şi o Liturghie, cărțile legate cu piele marochin; tóte aceste obiecte în valóre de 162 leı, pentru care i se aduce căldurόse mulțumirı.

Pentru reparația Bisericeĭ cu hramul Sânțiı Voevoḑĭ, din com. Potcóva, plasa Mijlocu, jud. Oltu, maı mulțı locuitorı au bine-voit a veni în ajutorul acesteı Bisericı dupre cum urméza:

Preotul Anastasie Marinescu, Stan Calotă, I. Radulescu, Voicu

Osiceanu, Ilie Pena, Nastase Osiceanu, Nic. Balan, Gh. Zaravache, Parvan Iagar, D. Manda, Maria V. Burciu, Uţa Flore Dobre, Anghel Radulescu, Sóre St. Cojocariu, Marin Din Neacşu, Niţa Florea, Ioan Sima, Anghel Carstea, Stancu Ioniţă, Niţă Osicénu, Florea Dinca, Stoica Badea, Constantin Florea, Pandelica Baniţă, Tache Petre, Nae Badea, Dina Rusu, Marin Lisandru, I. Ciolan, Maria G. Radulescu, Voicu Preda, Marin Optăşeanu, Constantin Nicolae, Ilie Maldareanu, Florea Neacşu, Stan N. Roşoiu, N. Radu Fluture, Mihalache Angelescu, Badea Bică, Marin Barbu, Radu Părvulescu, Voicu R. Sterie, fie-care a dat câte 28 leĭ. Ioan Anghelescu, 20 leĭ. Ioan P. Ciolan, 20 leĭ. Coman Dorobanţu 10 l. I. N. Barbuţa 10 l. Mihaĭ Zaranache 28 l. Nicolae Deconescu 28 l. A. Dumitra 28 l. Şi alţĭ locuitorĭ din ḑisa comună, care în total se urca la suma de opt sute leĭ. Pentru aceste pióse şi laudabile fapte creştineştĭ, Sfânta Episcopie le aduce mulţumirĭ publice dorind, ca esemplul acestora sa servéscă şi altora asemenea.

———

Sânţia sa parintele arhimandrit Anastasie Baldovin de la mănastirea Gaisenĭ, a bine-voit a darui bisericeĭ Sf. Visarion din Capitală un chivot frumos sculptat în lemn şi o cruce de argint pentru St. Prastol, pentru care Epitropia 'ĭ esprima mulţumirile sale.

———

Locuitoriĭ Tudor Amḑulescu şi Ioniţă Dinculescu, ambiĭ din comuna Breasta, jud. Dolj, au contribuit cu doĭ-spre-ḑece leĭ de aŭ cumperat un Epitrahil pentru biserica din com. amintita, li aduce căldurόse mulţumirĭ.

———

Epitropia Bisericeĭ din com. Moroenĭ, jud. Dâmboviţa, esprimă viĭ şi caldurόse. mulţumirĭ D-luĭ I. Puşcaru, din com. Pietraşiţa, care a daruit acesteĭ bisericĭ doue Tetrapoade în valóre de 15 l. şi D-neĭ Ana, soţia D-luĭ I. Bolintineanu, supraveghetorul sucursaleĭ vamale din Moroenĭ, care a daruit una perdea la Maĭca Domnuluĭ şi una masa pe Iconostes, amêndouĕ de catifea, colórea roşie, frumos lucrate şi ornate, în valóre de 30 leĭ.

———

D-luĭ Filitis, Procuror General de pe lângă Inalta Curte de Casaţie, i se aduce mulţumirĭ spre îndemnul şi altor pioşĭ creştinĭ, pentru că a bine-voit a oferi 30 esemplare din scrierea sa „Casatoria faţă cu Codul Civil“ ca să se împarta pe la eleviĭ premiaţĭ de la Seminarul Central din Bucureştĭ, Seminarul Curtea de Argeş, şi Scόla Normala a societăţiĭ pentru învĕţatura poporuluĭ român.

———

Locuitorilor maĭ jos notaţĭ din comuna Hunia, plasa Câmpu, judeţul Dol Jiu care au donat bisericeĭ din acésta comuna diferite obiecte dupe cum se vede la numele fie-caruĭ li se aduce mulţumirĭ prin publicitate:

Nicolae D. Şchiopu, douĕ policandre, una cadelniţa, una can-

delă, un şfecnic mare de bronz, precum şi maï multe panzeturï, tóte în valóre de 600 leï. Ión Ionescu, actual primar al comuneï, una candela şi una Evangelie. ediţia Sf. Sinod, legata cu piele marochin în valóre de 37 lei. Ión M. Dragan, ajutor de primar, una candela în valóre de 15 leï. Ilie Marinescu una candela 15 lei. Ión Sêrbu Munteanu, una candela, 15 leï. Preotul Ión Barbu, com. Fântâna banuluï, a daruit doue perdele de borangic, doue póle la icóne, de borangic, un cearşaf de mase, lucrate de soţia preotuluï. Florea Stoichiţa, una candela în valóre de 15 leï. Niţă I. P. Négoe, una candela în valóre de 15 leï. Anghel Barbu Zavolaşi, una candelă în valóre de 15 lei. Ión I. Bicaiu, una candela de masă în valóre de 4 lei.

———

D nul Gheorghe Popescu şi soţia Alexandra Gh. Popescu, din comuna Roşica, plasa Jiul, judeţul Gorju, au facut cu propiile sale spese un rând vesminte naţionale pe care le-au dăruit Bisericeï cu hramul Sf. Nicolae din acéstă comuna. D-nul Mihalachi Dodescu, din comuna Valea cu Apă, plasa Jiul, jud Gorju, a dăruit sântei Biserici cu hramul Sf. Nicolae, din com. Roşica aceeaşi plasa şi judeţ un rând vesminte de stofa în valóre de 90 leï şi una cădelniţa de metal în valóre de 14 leï. D-nul Gh. D. S. Brailoiu, din comune Roşica, plasa Jiul, jud. Gorju, a bine-voit de a cumpare una Evangelie şi un Apostol în valóre de 36 leï, pe care le au daruit sf. Biserici sus ḑise; pentru care fapte pióse li se aduce viï şi caldurόse mulţumirï.

———

Parohia Bisericeï Sf. Ión, din urba Mizil, aduce mulţumirï publice Dómneï Maria Cantacozino, soţia decedatuluï Ioan Cantacozino, proprietarul Miziluluï şi fondatorul a estei bisericï, care a bine-voit a darui bisericei în deosebite rânduri urmatórele obiecte: un potir de argint fin poleit cu aur, un disc, o stea, o linguriţă asemenea de argint precum şi doue rânduri de odajdiï complecte de stofa bună şi durabila.

———

D-nul Ghiţă Trifu, proprietarul moşieï Clejani, plasa Néjlov, jud. Vlaşca, bine-voind a împodobi policandrele şi sfeşnicele Bisericeï din com. sus indicata cu lumînarï şi faclii în valóre de 120 leï; Epitropia Bisericei acesteï enorii îşi esprima mulţumirile sale pentru acésta piósă faptă.

———

Dupre staruinţa şi îndemnul parohuluï Ilie Marinescu Sachelarie, D-nul Anastasio T. Rusu, din oraşul Craiova, a cumperat şi dăruit Bisericei cu hramul St. Nicolae, Dorobanţia, tot d'acolo, un potir de argint suflat cu aur în valóre de 200 lei. Pentru acésta laudabila fapta, se aduce mulţumirï publice, spre a servi ca esemplu şi altor pioşï creştinï.

———

D-nul M. M. Popescu Bobic, comerciant în Severin, dăruind Bisericeï St. Gheorghe din cot. Valea Manăstirei pendinte de com.

Lupóia, o Evangelie legată cu piele și poleită, în valóre de 33 lei și 50 banî, i se esprima mulțumiri prin publicitate.

Persónale maî jos notate, făcênd la Biserica Sfinții Trei Ierarhî, din cotuna Hârlești, comuna Onișcanii, îmbunatațirile mai jos, li se aduce mulțumiri prin publicitate. D-nul Iorgu Botez, funcționar la caile ferate Române, cu spesele sale a zugrăvit doue icóne marî Impĕratești a Domnului nostru Iisus Christos și a Maicei Domnului, de la catapiteasma menționatei biserici, costând suma de 70 lei. Dómna Maria D. Constantinescu, soția defunctului preot D. Constantinescu, a daruit un rând complect de veștminte preoțești în valóre de 40 leî. D-nul Nicu Paun, comerciant, a dăruit o icóna mare Sântul Nicolae, costând suma de 70 leî, împreuna cu alte objecte harazite Bisericeî. Dl. Vasslie Paun, cantoner la caile ferate Române, a daruit un Serafim, costând 19 lei. Prin staruința Preotului de la acea Biserica, Vasilie Chiriac, s'e facut un steag (prapur) în valóre de 50 lei, una cruce de lemn pentru parade la servicii de înmormêntări, costând 35 leî; un rând de procoveţe în valóre de 13 lei.

Dómna Maria Flórea Apostol, din comuna Galicea-Mare, jud. Dolj iu, a daruit Bisericei d'acolo doue pĕrechi perdele, lucrate național, din borangic și mătasă, pentru care i se aduce viî și călduróse mulțumiri.

D-nilor Constantin Petrescu, primarul comuneî Singurenî, din plasa Călugareni, jud. Vlașca și Chiriac Petrescu comersant tot din comuna Singureni, cari aŭ bine-voit a darui Bisericeî cu hramul Sf. Ioan Botezatorul din cătunul Crângurile, comuna Strâmba, plasa Calugareni, jud. Vlașca, o colimvitra de aramă, o caldarușă de botez și un epitrahir, care costa tóte suma de una suta lei, li se aduc calduróse mulțumiri pentru pióșa D-lor bine-facere.

Persónele urmatóre au contribuit la repararea bisericeî St. Nicolae din comuna Arțari, plasa Câmpu-Moștistea, jud. Ialomița: Dl. Ivan Ionescu a oferit o pereche cununi de flori artificiale în valóre de 15 lei. Tache Minculescu 40 tablé de fer alb, cari s'au întrebuințat la reparația învalitórei unei turle. Pentru odajdii au contribuit Nița Paun Roșca cu 10 lei și Tache Minculescu cu 4 l. Pentru reparația temeliei s'a oferit de N. E. Vornicu 10 l. Nița Paun Roșca 10 l. M. Rădulescu Manasica 7 l. Bunea sin Bunea, I. Ștefanescu Fulgeanu, G. Ghinescu, Preda Tudor, Gh. Stanciu Chirița Duțules u câte 5 leî. C. Draghici, Raduna Dinca, I. Scarlat, G. M. Popa, N. Ghenat, Tache Birjaru fie-care câte 2 lei. D. Iliescu, I. Iordache, Lefter Stefan, G. I. Sârbu, T. Andrei, I. Câmpeanu, Preotul N. Stancu, Ilie Gheorghe câte 1 leu. Dinu Preda, I. V. Granaru și Dobre Dragan câte 50 bani. Tuturor acestor pioși donatori li se aduce călduróse multumirî.

Se aduce mulţumirî publice, spre esemplul şi altor pioşî creştinî persónelor maî jos notate, cari au bine voit a contribui la înfrumuseţarea bisericeî cu hramul Adormirea Maîceî Domnuluî (Jeleboiu) din Focşanî în modul precum se vede.

D-na Tudor Mândrilă un rând de veşminte precum şi o perdea la uşile Impěrăteştî în valóre de 230 leî. I. Mircea 20 leî. D. Vasiliu 20 l. Preotul N. Gerea 14 l. Năstase I. Gătej 10 l. C. Anastasiu 5 l. T. Rusu 5. l. Radu Nicolae 2 l. C. Mihaî 2 l. N. Ghioni 5 l. Gh. Stoian 5 l. Acsiniţa Orman 4 l. Ilinca Chesat o faţă de masă în valóre de 10 l. Marghióla Olteanu 2 l. N. Enescu 4 l. Stefan Milea 1 leu. Vasile Stefan, Gh. Arnăutu şi C. Grozescu câte 2 leî. N. Niţă 3 l, Nastase Ghistea 2 l. D. Rufă 1 l. Stefan C. Ciorăcă 2 l. 50 b. C. Petrea 2 l. N. Dinu 2 l. Tudor Christudor 4 l. M. Dinu 7 l. C. Panait 5 l. N. Petrescu 10 l. Gh. Codreanu 1 l. Alecu Negoescu 4 l. Coman Rusu 4 l. N. Pârbu 8 l. C. Zălaru 5 l. Tache Anastase 5 l. Diuică Ionescu 1 l. Gr. Cristea 1 leu. P. Mocanu 1 l. Vanghelache Ionaşcu 20 l. N. Şiroiu 4 leî. Dănilă Vasilescu 10 l. Stoian Mandrilă 2 l. Ivanciu Mihail 4 leî. Gh. Constantin 4 l. Nastase Toma 2 l. Pandele Vasile 5 l. Gh. Negoescu 5 l. Zamfir Radu, Zinca Gatej şi I. Ţuţu câte un leu. Trifan Gătej 2 l. N. Constantin 1 l. P. Cristescu 2 l. Marcu Constantin 4 l. Stefan Florea 3 l. N. Panciu 2 l. D. Covăţică 2 l. I. Cateascá 1 l. I. Caţachi 1 l. I. Panaitescu. C. I. Diaconescu şi Sava Măcelaru câte 2 l. Pantazi Vasilescu 5 l. C. Rafail 5 l. Radu Bratilă 1 l. Ghiţă Lupu 4 l. C. Alecu 2 l. C. Dumitriu 3 l. Iancu Olteanu şi G. Paraipan câte 2 leî.